

Video Surveillance Systems
Affordable, Reliable, Customized
4, 8, 16 and 32 Camera Systems

- Watch Your Business from anywhere in the World on Internet, iPhone and Android Smart Phones.
- Control Employee Theft by Text Insertion Systems.

Contact: **Jatinder Singh** Ph: 269-532-1786 Cell: 269-271-5194
www.watchyourbusiness.com

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society Cincinnati, Ohio
ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਮੇਲਾ
31 ਜੁਲਾਈ 2011, ਐਤਵਾਰ
(ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਤੱਕ)
VOA Park
7850 Voa Park Drive, West Chester, Oh 45069

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਅਮਨਟੈਲ
AMANTEL.COM
\$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ
(7560 ਮਿੰਟ)
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

Twelfth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 12, Issue 31, July 30, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388
www.punjabtimesusa.com

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ! ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਤਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਯਤਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਟਾਲੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਵੀਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਉਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਗੁੱਟਾਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ-ਲੁਭਾਉ ਸਕੀਮਾਂ ਧਰੀਆਂ-ਧਰਾਈਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਸਟਿਸ ਹਰਫੂਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਚ-ਪੱਧਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ 4, 11 ਜਾਂ 18 (ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ) ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ, ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚੋਣ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵੀ.ਸੀ. ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ: ਬਾਦਲ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਛੇੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਫਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੱਥਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤੀਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਬਾਦਲ ਨੇ ਛੇੜਿਆ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ

ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਗੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ

ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਲਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਚਰਚਾ ਸਬੰਧੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ-ਨੁਕਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 4 ਸਤੰਬਰ, 2011
(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)
BUSSE WOODS FOREST PRESERVE
SOUTH, Elk Grove Village- IL
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ
ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ
ਚੰਗਾਰੰਗ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ
For More Info.
e-mail: chicagokabaddicup@yahoo.com

Worldwide Travel, Inc.
Call for special fares
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ
734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044
ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

Great America Brokers
2 Liquor Stores For Sale in MI with Property
Liquor store near Lansing
Monthly Sales- \$55,000
Asking Price \$599K
Liquor store in Saginaw
Monthly Sales- \$60,000
Asking Price \$399K
Land Contract available
Call: Ladi Multani
Ph: 517-204-4171

Sikh Religious Society of Indiana

ADMISSION is
FREE

& SPORTS COMMITTEE

Guru Ka Langer &
Gharama Gharam
Jalebi

Proudly Presents

Punjabi Khed Mela

August 5, 6 & 7, 2011 (9 am to 4 pm)

CROWN POINT GURUDWARA SAHIB, CROWN POINT INDIANA.
VOLLEYBALL, SOCCER, KABADDI, CRICKET, ATHLETICS, KHO KHO, SHOT-PUT, DISCS
THROW, FUN GAMES, TUG OF WAR, MUSICAL CHAIR KIDS EVENTS & MUCH MORE.

Volleyball & Cricket Tournament on Friday & Sat., August 05, & 06, 2011, 11am - 6pm
Volleyball & Cricket 1st Prize \$2100 & 2nd Prize \$1100
Enjoy Family Style Fun, All day Sports Festival.

REGISTRATION: All teams register by July 31st, 2011 noon Teams registration fee is \$50 per team. Individual sports Reg. fee is \$5.00 per person per event. Register by July 31, 2011 at 1:00 p.m.

For More Information Please Contact: Kuldip Singh Tanda 219-775-5903 (chairman), Sarwan Singh Tiwana 219-670-4579, Shamsher Singh Bopari 219-510-4537 Balraj Singh 219-662-8818, Rajinder Singh Bains 708-833-2231, Amrik S Basra 219-363-0615 or any Gurdawara Sahib Members.

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

Non-Veg &
Alcohol
Strictly
Prohibited

CROWN POINT GURUDWARA SAHIB
10005 COLORADO ST.
CROWN POINT, INDIANA, 46307
Tel. No 219-793-9446

No
Participation
without
Registration

ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਆਓ ਸਿਰਜੀਏ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ

ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਜੜੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ

ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੀਏ

PEOPLE'S PARTY OF PUNJAB

ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੋਢੀ

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਵਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ

ਨਿੱਘੀ ਜੀ ਆਇਆਂ

FRIDAY, 12TH AUGUST 2011

CHICAGO (IL)

Avalon Banquets

1905 East Higgins Rd. Elk Grove Village IL 60007

Timing : 7:00 PM

Contact : Darshan Singh Basraon 815-557-4991
Sarwan Singh Tiwana 219-670-4579

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਨਿੱਘਾ ਸੱਦਾ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ 269-420-8135
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ 269-615-0216
ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ 269-267-9621
ਕਰਨ ਗਿੱਲ 734-612-9984
ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ 414-737-0137
ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੇਪਾਰਾਏ 414-349-3449
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ 847-477-1613
ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਮਾਨ 847-890-2390
ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ 414-687-8414
ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘਮਾਣ 224-595-8849
ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ 347-249-2473
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ 917-709-4663

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ 219-670-4579
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ 815-557-4991
ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ 312-318-4428
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 630-862-0941
ਹੈਪੀ ਹੀਰ 630-205-6575
ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ 224-456-8096
ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ 847-606-3664
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ 317-557-4278
ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਫੋਰਟਵਿਨ 260-341-7667
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਆਇਓਆ
ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ
ਪੀ ਐਸ ਮਾਨ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ

Party Co-ordinator: Bhagwant Mann, Tel:001-91-98159-23450, e-mail: bhagwantmann@gmail.com

Media Co-ordinator (Punjab): Arunjot Singh Sodhi Tel.: 001-91-9814100400, 9780900400 Email : arunjotsodhi@manpreetbadal.com
Head Office : # MLA Flat No. 9, Sector 3, Chandigarh (INDIA) Website : www.manpreetbadal.com Email : ppp@manpreetbadal.com

Designed & Printed by Quik Signs *661-703-8795 *661-900-7357

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲਾ ਧੜਾ ਸਰਗਰਮ

ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਵਾਪਸੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਮਿਆਦ 30 ਜੂਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੀ ਹੈ। ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹੇ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1999 ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਤਕਰੀਬਨ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਹੀ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਉਤਰਾਖੰਡ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵੀ ਰਹੇ। ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਖਾਸਕਰ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗਗਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਲ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬਰਨਾਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਅਕਾਲੀ ਧੜਾ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ

ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਾ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੀਬੀ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ। ਬੀਬੀ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਾਯੂਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਗਗਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ 26ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਸਬੰਧੀ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੱਠਜੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920, ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਹੁਣ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ, ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 25 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਆਗੂ 17 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ: ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ

ਜਲੰਧਰ: ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਸਿਰਤੰਤ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 117 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 62 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਾਝਾ-ਦੁਆਬਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੀਜਾ ਫਰੰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਹ ਹਾਮੀ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਨਹੀਂ ਵੱਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਬਾਰੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੀਜਾ ਫਰੰਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਸਵਾਰਥੀ ਬਣ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਹਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਮ ਘੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੇ ਨਿਢਾਲ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਉੱਤੇ ਬੇਇਤਬਾਰੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਮਿਲਾਵਟ, ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਰੋਕਣਾ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਜਵਾਨੀ, ਮਹਿੰਗੀ ਵਿਦਿਆ, ਮਹਿੰਗਾ ਇਲਾਜ, ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਲ, ਲੁਟੇਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਕੋਹੜ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਨਰੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣੀ, ਦਾਜ ਖਾਤਮਾ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਲੱਬਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀਆਂ, ਟਰੱਕ, ਟੈਕਸੀ, ਕੈਂਟਰ, ਟੈਪੂ ਤੇ ਛੋਟੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ ਮੌਤ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਥਾਂ ਦਿਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਹਰ ਪੱਧਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਏ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਈ। ਇਹ ਜਥਾ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸੁਖਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਸੁਮਨ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ 17 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 22

ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ। 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਦੀਵਾਨ ਮੌਕੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਭਾਈ ਸੁਮਨ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

Call: Madan Khatri
1-847-530-1550
www.PropertyZoo.com

Prudential at
25 Turner Ave.,
Elk Grove Village, IL

Market is Tuff! Right? But, 14,000 homes are sold daily nationwide!
Buy Home NOW !!
INTEREST RATES BELOW 4.75% and PRICES ARE DOWN 30% !

Don't miss an Opportunity in Your Life time

***Motel available in Central Iowa 34 Rooms & 3-BR apt.
Positive Cash flow, For \$399K.

If you want a Broker who can work with you from beginning to the end, Call Now!

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration Lawyers Association

**Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy**

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

Matrimonials

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ

Seeking jat sikh alliance for Dec 82 born, 5'-6", beautiful, B.E., M.S girl, working with Bank of America, Contact: 704-930-1734, sandhu8332@gmail.com.

Suitable US citizen match for professionally qualified Jatt Sikh handsome boy, 28, 5'8", Contact Cell No. 704 733 8382 or email: kds0083@gmail.com

Looking for a widow/divorcee independent professional lady in 60s to share walk & talk, views & cruises with retired US citizen physician, 78, wife died five years ago. No responsibilities. Call: 315-383-2008

Indian Attorney in 60s, Height 5'-6", slim body, is looking for a sincere, educated, God fearing, companion, caste no bar, serious inquiries only. email: Ph - 323-573-9315, Email: singhb1@yahoo.com

US/Canadian citizen girl sought for Canadian citizen Kamboj Sikh cleanshave boy 27, 5'7", Chem. engg., working with SNC Lavalin. No bars. Pl. contact: e-mail at: ravhanda@hotmail.com

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ 12 ਅਗਸਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਐਲਕ ਗਰੁਵ ਵਿਲੇਜ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਿਡਵੈਸਟ ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਫੇਰੀ

ਲਈ ਭਰਵਾਂ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਪੰਥ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ, ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਵਿਜ਼ਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰੇ। ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪਰਵਾਸੀ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਇਸ ਆਗੂ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਟਿਵਾਣਾ

ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਸਰਾਓ ਨੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਹੁਮਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Restaurant For Sale

Elegant Indian Restaurant for sale in Indianapolis, Indiana

*High Traffic Area *Good Customer Base
*Plenty of Parking *Been Open Since 1993
*Beer/Wine License *55 Seat

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ) 'ਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦਾ
ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

> 55 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਟੇਬਲ
> ਬੀਅਰ ਅਤੇ ਵਾਈਨ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ
> ਵਧੀਆ ਪਾਰਕਿੰਗ > 1993 ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਚਲਦਾ

Call (317) 513-8510

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Before : 165 Lbs. After : 125 Lbs. Lost 40 Lbs.

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph:317-884-3557

Sharanjeet Kaur

Ph:317-332-1387

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

The Karn Gill Radio Show

TUESDAY(S)
8:00 PM til 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

ਕਾਰਪੈਟ ਅਤੇ ਕਾਲੀਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਸ਼ੋਅ ਰੂਮ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਖਾਲਸਾ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

Khalsa Carpet House Inc.

2507 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659,
Ph:773-465-5511, Cell:773-727-5530

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

☐ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼ ☐ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼

☐ ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼ ☐ 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼

☐ ਬੇਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼ ☐ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
3930D CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

Punjab Times
Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

Corrpondents
Mann Mandeep
Bureau Chief
661-889-1927
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer
The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.
Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.
All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲਾ:ਰਾਜਾ ਨੇ ਮਨਮੋਹਨ ਤੇ ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਘੜੀਸਿਆ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਫੈਸਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ‘ਚ ਸਭ ਕੁਝ ਗਵਾ ਚੁੱਕੇ ਸਾਬਕਾ ਦੂਰ ਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਦੀ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ‘ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੂੰ ਵੀ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਵੇਚਣ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਚਿੰਦਬਰਮ ਕੋਲੋਂ

ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੱਗੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ 47 ਸਾਲਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜਾ ਨੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਓ.ਪੀ. ਸੈਣੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਪਾਲਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚਿੰਦਬਰਮ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਾਇਸੈਂਸ

ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੇਚਿਆ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਏ. ਰਾਜਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਜੋ ਹੁਣ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 2-ਜੀ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਮਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ

ਵੇਚਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜਾ ‘ਤੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ 1993 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏ. ਰਾਜਾ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਨੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ 2003 ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ‘ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ-2 ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪੈਣ ਦੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਾਟਾ ਪੈਣ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਯੂਨੀਟੈਕ ਵਾਇਰਲੈਸ ਤੇ ਸਵੈਨ ਟੈਲੀਕਾਮ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਮੁਨਾਫੇ ਬਾਰੇ ਉਨਾਏ ਸਵਾਲਾਂ ‘ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ. ਟੈਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ 2230 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਕਾਲ ਦਰਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਹਰ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ’ਚ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਬਣਨ ਲੱਗਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ:ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਫਬੰਦੀ ਉਭਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਫਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਤਾਏ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਫਰੰਟ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਕਾਰਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਖੇਮੇ

ਕੋਟ ਮਿਡਲਟਨ ਵੀ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਲੰਡਨ: ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਸਕੈਂਡਲ ‘ਚ ਘਿਰੇ ਅਖਬਾਰ ‘ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ’ ਬਾਰੇ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ‘ਚ ਪ੍ਰਿੰਸ ਵਿਲੀਅਮ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੋਟ ਮਿਡਲਟਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਹੈਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਦਿ ਸੰਡੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ’ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਦਾ ਘੇਰਾ ਜਿੰਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਵੀ ਹੈਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਸਕੈਂਡਲ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਵਿਲੀਅਮ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਹੈਰੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਾਹੀ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਹੈਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੋਜੀ ਗਲੈਨ ਮਲਕੋਅਰ ਤੇ ‘ਨਿਊਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਵਰਲਡ’ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕਲਾਈਵ ਗੁੱਡਮੈਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਹਲ-ਚਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਦਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੱਦਾਰ ਵੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (1920) ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ.) ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗਠਜੋੜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ‘ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੇਗੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਸਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਸਪਾ ਨੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਸਰਕਾਰ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੀ ਬਣੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ‘ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ

ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਤਬਾਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ’, ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ‘ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ, ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਰਾਜਸੀ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਢਾਂਚਾ 31 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ 18 ਲੱਖ ਜਣੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵੀ.ਸੀ. ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ:ਬਾਦਲ

ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਕਾਲਰ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੌਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬਣੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ

ਰੱਖਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਕੁਲਪਤੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। 84 ਏਕੜ ਭੂਮੀ ਉੱਤੇ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਲਈ 21 ਵਿਭਾਗ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨੌਨੋ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਬਾਇਓ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਗੀਆਂ ਨਵੀਨਤਮ ਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਿਆਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠੂ' ਬਣਨ ਲਈ 26 ਕਰੋੜ ਉਡਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਮੀਆਂ ਮਿੱਠੂ ਬਣਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਸਾਢੇ 26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਡਾਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਪਹਿਲੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਹੀ ਖਰਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਚੋਣ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਹਤੂ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਗੱਫੇ ਵੰਡੇ ਵੀ 'ਆਪਣੀਆਂ' ਨੂੰ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਹੁੱਤੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਚੈਨਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈਲਪ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੱਤਣਾ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 1 ਫਰਵਰੀ, 2007 ਤੋਂ ਜੂਨ 2011 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਹੈ।

ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਗੱਫੇ

ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ 1, ਐਮ.ਐਚ.1, ਡੀ.ਈ.ਟੀ.ਵੀ., ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ., ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਨੈਟਵਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚਲਦੇ ਕਈ ਐਫ.ਐਮ. ਰੇਡੀਓ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਖਾਸ ਕਰ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਦੁਗਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ 5.50 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ 21 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 'ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ' ਵਾਲੇ ਚੈਨਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਉਲਾਰ ਰਵੱਈਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ

ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ 1,07,529 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਦਾ ਹਤੂ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਸਮੇਂ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਿਰਫ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਰੱਖਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਧਾਲੀਵਾਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲ ਡੀ.ਈ.ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ 68.62 ਲੱਖ, ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਨੂੰ 66.38 ਲੱਖ, ਫਾਸਟਵੇਅ ਨੂੰ 63.47 ਲੱਖ ਤੇ ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਹੀ 55 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਤੇ ਫਾਸਟਵੇਅ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਅਸਿੱਧੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਕਸਰ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਟੂਡੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ

ਵਿਚ ਐਮ.ਐਚ. 1 ਦੀ ਝੰਡੀ ਹੈ।

ਇਸ ਚੈਨਲ ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ, ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹਿੱਸੇ 78 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਏ। ਜੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ 13.22 ਲੱਖ ਦੇ ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ 3.30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮਿਲੇ। ਰੇਡੀਓ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਬਿੰਗ ਰੇਡੀਓ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਐਫ.ਐਮ. ਰੇਡੀਓ ਚੈਨਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਗੱਫਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਵਾ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ 21 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਵੇਰਵੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 2007-2008 ਦੌਰਾਨ 4 ਕਰੋੜ 21 ਲੱਖ 67 ਹਜ਼ਾਰ 740 ਰੁਪਏ, ਸਾਲ 2008-2009 ਦੌਰਾਨ 7 ਕਰੋੜ 76 ਲੱਖ 66 ਹਜ਼ਾਰ 481 ਰੁਪਏ (ਇਹ ਖਰਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕਾਰਨ ਦੁਗਣਾ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2009-2010 ਦੌਰਾਨ 3 ਕਰੋੜ 52 ਲੱਖ 65 ਹਜ਼ਾਰ 717 ਰੁਪਏ ਤੇ ਸਾਲ 2010-2011 ਦੌਰਾਨ 5 ਕਰੋੜ 55 ਲੱਖ 30 ਹਜ਼ਾਰ 12 ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੇ: ਅਮਰਿੰਦਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਗੱਫਿਆਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 1100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਹੀ ਹੈ।

Desi Entertainment Indiana

ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

Full DJ service for all occasions

Have a blast with Professional sound, lighting, & dholis. Serving IN, MI, IL, OH. Booking Available:

Call: DJ K-MP, Ph: 574-850-2941

email: mankamal_22@yahoo.com

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

India \$545

London \$250

EARLY BIRD SALE!!!!

Best Way Travels & Tour Inc.

Since 1975

6353 N Claremont
(Corner of Devon & Claremont)
Chicago, IL 60659

**Best Fares For India/
Pakistan.**

**Europe 50% Discount
Business Class.**

Ph: 773-465-4949, Fax: 773-465-8599

GP Singh

"Buy a Home With ZERO CASH NO MONEY DOWN!"

ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਨਕਦ ਪੈਸੇ ਦੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ
ਕੋਈ ਮਨੀ ਡਾਊਨ ਨਹੀਂ

Call 24hr FREE INFORMATION: 1-888-760-3069, ID # 1052

Bankowned

\$131,000

Carol stream \$630 Payment
Beautiful and Clean.
Great Neighborhood, 3B.R., 2
Bath. Starter Home. Why Rent?
Free Info. 1-888-760-3069
ID#3301

\$225,400

PALATINE \$912.00 Payment
Walking distance to school, park and
shopping. Lovely clean home. Patio.
Wooden floor.
Free Info. 888-760-3069
ID#3405

\$280,000

Elgin \$1275 Payment
New community. Good School.
Walking distance to park. Full
Basement. Custom patio.
Free Info. 1-888-760-3069
ID#3303

Bankowned

\$155,000

Aurora. \$706.00 Payment
Beautiful home on corner lot.
Open floor plan. Upgrade kitchen.
First time buyer delight.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID#3404

Bankowned

\$160,000

Elgin \$746 Payment
Great opportunity First time home
buyer. Walking distance to school
& park. Clean and New safe Area.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID#3305

Bankowned

\$195,000

NAPERVILLE \$889.00 Pmt.
Great opportunity. Best School
Distt. Bright living room, Granite
counter. Hardwood floor.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID # 3401

**Call GP Singh Realtor/Mortgage Broker 630-942-8004
Statewide Home Realty**

ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿੱਖ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਨਰਲ ਵੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਵੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਲਾਭ 1950 ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ 10 ਮਈ 1950 ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਕਤ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ 'ਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਐਂਟਨੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾ

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ: ਹਿਨਾ ਰੱਬਾਨੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਨਾ ਰੱਬਾਨੀ ਖਾਰ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ 34 ਸਾਲਾ ਬੀਬੀ ਖਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਤੋਂ ਕਈ ਸਬਕ ਸਿੱਖੇ ਹਨ ਪਰ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਢੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਖੂਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸਾ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਕਦਮਾਂ, ਅਤਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੁਵੱਲੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 48 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿੰਬੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਣਜ, ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਿਨ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਵੀ ਲਿਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਸਲਮਾਨ ਬਸ਼ੀਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਨਿਰੂਪਮਾ ਰਾਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸਾ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਕਦਮਾਂ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਅਦਬ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰਾਇਆ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਕਾਹਨਾ ਢੇਸੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਭੰਗਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਘੋਰ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਭੰਗਤੇ ਪਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਯੂ ਟਿਊਬ ਉਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿਪ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਕਾਹਨਾ ਢੇਸੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ਦੀ ਧੁਨ ਉਤੇ ਨੱਚਦੇ-ਟੱਪਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਊਟਾ ਸਾਹਿਬ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭੋਲੇਭਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਹ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਜੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਨਰਲ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਏ.ਕੇ. ਐਂਟਨੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਯੋਗ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫੌਜ

ਮੁਖੀ ਦਾ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਫੌਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜਨਰਲ ਸ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹਾ 2004 ਦੌਰਾਨ

ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾ 31 ਨੂੰ ਸਾਊਥੈਂਡ ਆਉਣਗੇ

ਸਾਊਥੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾ ਵਾਲੇ 31 ਜੁਲਾਈ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ (12800 ਡੇਅ ਰੋਡ, ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ ਫੋਨ (574) 255-7400) ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾਵਾਲੇ ਇਨੀ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੋਰੇ ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟਨ, ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ, 4 ਤੋਂ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ 12 ਤੋਂ 14 ਅਗਸਤ ਤਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਥਾਣਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਖੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਲਾਉਣਗੇ।

ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਦਾ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਜਨਰਲ

ਜੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਕੇ ਜਨਰਲ ਜੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

Asian International Foods Indian Grocery Store

ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ

- ਗਰੋਸਰੀ
- ਸਬਜ਼ੀਆਂ
- ਮਿਠਾਈਆਂ

1950 West Columbia Ave., Battle Creek (MI)

Ph#269-288-0574, 269-420-8135

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ!

1.888.888.9914

oora

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਜਿਹਨਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਨੇ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 70% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ,

ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ!

WE CAN HELP YOU TO RESOLVE YOUR IRS TAX DEBT TODAY

» #1 Ranked By Numerous Organizations

» Achieve Financial Peace of Mind

» Get The Fastest Possible Solution

» 100% Confidential

» Help Stop Wage Garnishments And Bank Levies

» Help You Have Peace Of Mind

ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਫਾਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੁਕਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ 40 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਖਰਚਣ ਵਾਲੇ ਫਾਈ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ 'ਚ ਚਾਰ 'ਆਕਾ' ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜੂਨ 2008 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤਕ 4000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਅਲੈ-ਗਜ਼ੈਡਰੀਆ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫੇਅਰਫੈਕਸ, ਵਰਜੀਨੀਆ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ 62 ਸਾਲਾ ਫਾਈ ਨੂੰ ਫੋਰੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰੀ-ਅਮਰੀਕਨ ਕੌਂਸਲ (ਕੇ.ਏ.ਸੀ.) ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ 'ਚ ਇਕ

ਗਰੁੱਪ ਹੈ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ 'ਸਵੈ ਨਿਰਣੇ' ਵਾਸਤੇ ਲਾਬਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਫਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਫਾਈ ਦੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਵਿਚਲੇ ਚਾਰੇ ਆਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਜਨਤਕ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਬਦੁਲਾ, ਜਾਵੇਦ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਖਾਨ ਉਰਫ ਰਾਠੌਰ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਉਰਫ ਨਿਜ਼ਾਮੀ ਮੀਰ ਤੇ ਤੋਕੀਰ ਮਹਿਮੂਦ ਬੱਟ ਉਰਫ ਸੋਹੇਲ ਮਹਿਮੂਦ ਜੋ ਛੋਟੇ ਨਾਮ 'ਮੀਰ' ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੂਨ 2008 ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤਕ ਫਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਆਕਾਵਾਂ ਨਾਲ 4000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। 2006 ਤੋਂ 2011 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤਕ ਜਾਵੇਦ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਖਾਨ ਨੇ ਫਾਈ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 2000 ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਇਆ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸੇ 43 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ 'ਚ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਲਈ 1999 ਦਾ ਰਣਨੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਨਾਲ 2000, 2001, 2005 ਤੇ 2006 ਤਕ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿ ਖਾਮੋਸ਼

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਗੂ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਦੇ ਪਾਕਿ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਨਾਬ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਾਈ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਨਾਬ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਾਬ ਫਾਈ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਉਧਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਫੰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ।

ਹਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਹੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਨਾ, ਭਾਰਤੀ ਲਾਬੀ ਨੂੰ ਖਦੇਤਨਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਫਾਈ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਹੀਰ ਅਹਿਮਦ (ਇਕ ਹੋਰ ਅਮਰੀਕੀ

ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਫਾਈ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਨੂੰ ਲਿਖੇ 22 ਪੱਤਰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਖੁਲਾਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਹਿਮਦ ਤੇ ਆਪਣੇ ਫੰਡਿੰਗ ਨੈੱਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਫਾਈ ਤੇ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਨੂੰ 1990 ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 40 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਭੇਜੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਿਹੈ: ਅਮਰੀਕਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਸੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੇਤਾ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਨੂੰ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਭਾਤੇ ਦਾ ਪਿੱਠ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਹਿਮ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਾਇਆ।

ਇਸ ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 62 ਸਾਲਾ ਫਾਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਸੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਦੇ ਫੇਅਰ ਫੈਕਸ ਸਥਿਤ ਘਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਨੁਸਾਰ ਫਾਈ ਨੂੰ

ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਫੰਡ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਲੋਕ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਪਡਗਾਵਕਰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੱਚਰ,

ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਗੋਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫਾਈ ਦੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੱਟੜ ਵੱਖਵਾਦੀ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ 'ਤੇ ਭੜਕ ਪਏ ਹਨ। ਵੱਖਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਫਾਈ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਏਜੰਟ ਡਾ. ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਐਫ. ਬੀ. ਆਈ. ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਮੁਤਾਬਕ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਫਾਈ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕੌਂਸਲ (ਕੇ. ਏ. ਸੀ.) ਨੂੰ ਫੰਡ ਦਿੱਤੇ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਫਾਈ ਵੱਲੋਂ 30 ਜੂਨ 2010 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 29-30 ਜੁਲਾਈ 2010 ਨੂੰ ਹੋਈ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਦੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ

ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਮਲੀਹਾ ਲੋਧੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 2010 ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਜਸਟਿਸ ਰਜਿੰਦਰ ਸੱਚਰ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰਿੰਦਰ ਬਾਵੇਜਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵੇਦ ਭਸੀਨ ਤੇ ਇਕਨਾਮਿਕ ਐਂਡ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਵੀਕਲੀ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਗੋਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਡੇ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕੇ.ਏ.ਸੀ. ਨੇ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਮੀਰਾ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਕਿਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਜਾ ਰਿਹੈ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਪੈਸਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਿਆਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰਾਂ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਗਰੋਹ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 200 ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਘੁਸਪੇਠ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲਏ ਗਏ। ਫਾਈਨੈਂਸਲ ਐਕਸ਼ਨ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਜਿਸ

ਦਾ ਭਾਰਤ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 34ਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਤਰਾ' ਵਿਚ ਇਸ ਬੇ-ਤਾਰੀਖ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਪਰਾਧੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਸਰਗਰਮ

ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪਛਾਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਯਾਤਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਈ ਚਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ 200 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਔਸਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ 40000 'ਜ਼ਾਰ' ਲਏ ਗਏ ਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਨਕਦ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba North Shore Banquet

Fine Indian Cuisine

Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143

Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ(ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗਠਜੋੜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕੰਧ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦਾ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ। ਇਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਸਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਸਪਾ ਨੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ

ਕੀਤੀ। ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕੰਧ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਰਕਾਰ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ 'ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਤਬਾਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ', ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਭਵਿੱਖ

ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡਾ ਤਿਆਗਿਆ: ਰਵੀਇੰਦਰ

ਜਲੰਧਰ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਘਾਣ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਓਨਾ ਘਾਣ 200 ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ. ਰਵੀਇੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਗਾਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਵੱਲੋਂ ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ. ਰਵੀਇੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡਾ ਤਿਆਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਦੀ ਗਲਤੀ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਫ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 18 ਦਾ ਢਾਂਚਾ 31 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ 26ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਬਾਰੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਵਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਹੀ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਠਿਨ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੱਖਰੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਤੇ

ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਕਿਉਂ ਹਟੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਸਿਰ ਮੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੜ ਵੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਨ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਭੱਜੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ ਸੱਦ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬੈਠਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤੇ ਰਾਏ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਬੈਠਕ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬੋਗਸ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤੀ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਡਿਪੋਰਟ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮਿਲਣਗੇ ਪਾਸਪੋਰਟ

ਜਲੰਧਰ: ਡਿਪੋਰਟ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਖੇਤਰੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਫ਼ਤਰ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੈਗਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਡਿਪੋਰਟ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ 4500 ਕੇਸ ਨਿਬੇੜਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 12 ਤੋਂ 15 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਲਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 2500 ਕੇਸ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀ ਦੁਤਘਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਖੇਤਰੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਫ਼ਸਰ ਪ੍ਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ

ਕੱਢੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਲਾਹ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਲਾਂ ਮੁੜ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਜੇ ਵੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਏਜੰਟ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੁਤਘਰ ਐਮਰਜੰਸੀ ਪਰਚੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਹਰਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ 500 ਕੇਸ ਵੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨੁਕਰੇ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਖ਼ਫ਼ਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਨੁਕਰੇ ਲਾਉਣਾ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਪਰ ਹੰਗਾਮੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਸ. ਮੱਕੜ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਥੋਪ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅੱਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਕਰਨਾ ਡਾਹਵਾ ਦੁਖਦਾਈ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦੇਣ ਦੀ

ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਜੋ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਵੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਦੁਰਗਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੌਦ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰੰਟ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਲਟਾ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਗੈਰ ਤਲਾਕ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ 48 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਾਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪੰਡੋਰੀ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੱਤਾ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਲਈ ਗ਼ੈਰ

ਇਖਲਾਕੀ ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀਸ਼ੁਦਾ ਭੈਣ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜ ਕੇ ਅਸਲੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹਨ। ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਚ ਹੀ ਤਲਾਕ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਫ਼ਿਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪਤੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਸਾਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂਚ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਜਿਸ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਤੀਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਸਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸਗੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਤਲਾਕਨਾਮਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਦੱਸਿਆ।

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbair (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 262-0156 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans
Available
In
Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)
Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

AMRO INSURANCE GROUP

One stop shop where we can find the solutions for all your Insurance needs.

We Provide Insurance For:

- Auto & Home
- Medical Offices
- Dental Offices
- Therapy Providers
- Hospitals
- General Liability
- Professional Liability
- General Contractors
- Home H.C Agencies
- Convenient Stores
- Gas Stations
- Liquor Stores
- Fast Foods & Restaurants
- Garages
- Hotels & Motels
- Office Buildings
- Apt. Buildings
- Shopping Centers
- Warehouses
- Manufactures
- Religious Institutions
- Workers Compensation Insurance
- Property Owners Insurance
- Business Owners Insurance

ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ
ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ
ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Special Rates On Auto & Home Insurance

Cell 847-858-5683

Email: Sunnydhillion3@gmail.com
Fax: 855-857-2676

Sunny Dhillon

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
- ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733
Yuba City Ph: 530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ **ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ** **ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ**
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ **ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ** **ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ**

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚਿਬਰਾ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਰਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 30 ਜੁਲਾਈ 2011

ਪੰਜਾਬ ਫਿਰ ਬਣੇਗਾ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ!

ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਡੰਡੇ-ਸੋਟੇ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ 'ਪਿਊਨਾ ਬਰਮਲ' ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਥੇ ਬਿਜਲੀ ਪਲਾਂਟ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ 'ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕਰਮਨ' ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ, ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਬਰੀ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ; ਤੀਜੇ, ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਭੰਨਿਆ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੌਥੇ, ਅੰਨ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਅੰਨ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੀ ਮੁੱਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗਹਿਰੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨਦਾਰਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ 60ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆਂਦੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਡਾ. ਐਮ ਐਸ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗੇੜਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਗੇੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਫ਼ਾਕੀਆ ਗੇੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲ-ਪਲੇਠੇ ਗੇੜੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵੇਲੇ ਲੱਗੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਿਣਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ। ਐਤਕੀਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਇਨਕਲਾਬ' (ਫਰੰਟ ਗ੍ਰੀਨ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨ ਟੂ ਐਵਰ-ਗ੍ਰੀਨ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨ) ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਕੌਮੀ ਕਿਸਾਨ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹਨ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਫਿਰ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਨ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਂਜ, ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ-ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਦੇਸੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਭਰੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਦੇਸੀ ਢਾਂਚੇ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਨੇ 'ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਇਨਕਲਾਬ' ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵੇਰਵੇ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੱਕੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਜਰੇ, ਜਵਾਰ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਵੀ ਤੋਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁੱਥ-ਹੁੱਥ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਕਰ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਤੋੜਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਝੜਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਹਰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਦਾਰੂ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਹੀ ਹੈ...40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੀ ਦਾਅਵੇ-ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਾਅਦੇ-ਦਾਅਵੇ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਕਾ ਹੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਹ ਤਬਕਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਬਿਆ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲ-ਦਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੁਣ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤੀ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤਾਂ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਆਈ ਵੱਡੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉੱਤੇ ਬੁਲਫ਼ੇਜ਼ ਵਾਂਗ ਚੱਲੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਈਆਂ ਜ਼ਹਿਰਾਂ (ਨਦੀਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ) ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਜੋ ਕਹਿਰ ਵਰਤਾਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਏ ਵਿਗਾੜ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਡੀ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਬਣਾਇਆ-ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਮੱਕੀ, ਜਵਾਰ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਬੀਜਣੇ ਹਟ ਗਏ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਤਾਂ ਭਰ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਤਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖ ਰਤਾ ਕੁ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਣਪ ਰਹੀ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਉਠ ਰਹੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਰੋਹ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੀਆਂ ਖੁਫ਼ੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਸੇ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਉਠ ਰਹੇ ਰੋਹ ਦੀ ਗੱਲ ਉਭਰ ਆਈ ਹੈ। ਸੋ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕਰਮਨ' ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਡਾਂਗਾਂ-ਸੋਟੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਜੋੜੀਆਂ ਜੱਗ ਥੋੜੀਆਂ

ਹਰ ਕੋਈ ਪੱਟਿਆ ਫਿਰੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ' ਦਾ, ਟੁੱਟ ਗਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਡੋਰ ਇੱਥੇ। ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਬਣੇ ਨੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ, ਲੋਕੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਾਉਆਂ ਦੀ ਤੋਰ ਇੱਥੇ। ਤੀਵੀਂ-ਮਰਦ ਵਿਚ ਕਲਹ-ਕਲੇਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ, ਚੌਧਰ ਉਹਦੀ ਜੇ ਹੋਵੇ ਮੂੰਹ ਜੋਰ ਇੱਥੇ। ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਹੁਣ ਲੋਪ ਹੋਈ, ਪਤਨੀ ਹੋਰ ਪਰ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਹੋਰ ਇੱਥੇ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ੁਸ਼ੀਆਂ, ਮਾਂਵਾਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਜਣਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿੱਧਰ ਤੱਕੀਏ ਨਰਤ ਹੀ ਨਰਤ ਫਿਰਦੇ, ਜੱਗ ਜੋੜੀਆਂ ਥੋੜੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸਿਨੇਮਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਕਾਰ

ਖਮਾਣੋਂ ਨੇੜਲੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਭੁੱਟਾ ਦੀ ਸਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ (7 ਨਵੰਬਰ 1978) ਸਿਰੇ ਦਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਰੰਗ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸਿੱਟੀ' ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਇਹ ਜਤਿੰਦਰ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਮਾਰਮਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਮਰ ਅਤੇ ਲੜ ਰਹੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਤਿੰਦਰ ਨੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਜਤਿੰਦਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਲਮ 'ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ' ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰੇਗਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ

ਕਲਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬੰਦਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ

ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਦਲੀਲ ਦੀ ਸਾਣ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਲਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਬੀਤੇ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇਸ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੰਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੋੜਾ ਚਾਹੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖਿੱਤੇ ਦਾ, ਫਿਲਮ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਨ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਗੋੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਮਾਜੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਇਸ ਕਸੂਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਚਾਲੂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਖ਼ਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਦਲੀਲ ਸਹਿਤ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ

ਫਿਲਮ ਦੀ ਅਸਲੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਠੱਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਇਆ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਪੱਕੇ ਰੂਪ 'ਚ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਚੰਗਾ-ਮੰਦਾ ਬੋਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵਰਡ ਸਈਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਮਾਜ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹੈਕੜ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਯਹੂਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਹਿੱਕ ਬਾਪੜ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਂ। ਜੰਗ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹੈਕੜ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ।'

ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਗੱਲ ਪੁਚਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਾਧਿਅਮ ਸਿਨੇਮਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਨੇਮਾ 'ਤੇ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਬਿਠਾਈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਗੁਲਾਮ ਬਸਤੀਆਂ 'ਚ ਵੰਡੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ 'ਚ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿਨੇਮੇ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਲੋੜ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਨੇ 1886 ਦੇ ਨੇੜੇ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਸਥਾ' ਬਣਾਈ ਜਿਸਦਾ ਮੰਤਵ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਮੁਕਾਮੀ (ਲੋਕਲ) ਬੋਲੀ 'ਚ ਪੁਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਲਾਲਟੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸਾਂਝ

ਪਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਇਨੋਕੁਲਰਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ 'ਦੂਰਬੀਨ' ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਿਆ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਸੱਚੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਹਿਜ਼ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਅਵਾਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪੁਰਾਣੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਾ ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਜਿਹਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਜਨਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਧਿਅਮ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਫਿਲਮ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਪੱਖਾਂ, ਬੇਹੂਦਾ ਤਿਕੋਣੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਛੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਾਸਰਸ ਤੱਕ ਸੁੰਗੋਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚੋਂ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ, ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨੁੱਖ ਮੰਡੀ ਦਾ ਮਾਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਾਲੀਆਂ ਔਡੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ

ਦੀ ਆਸ ਕਰਨਾ ਧੁੰਦ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੀਂਹ ਲੱਭਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਇਕੋ ਗੱਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਐਨੇ ਬੁਰੇ ਹਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੁਣਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੀ ਗੁਵੇਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲੀਵੀਆਈ ਆਰਮੀ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਚੀ ਗੁਵੇਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਬੋਝੇ ਕੁਫ਼ਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਸਾਡੀ ਹਾਰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਜਗਾਏਗੀ।" ਪਾਸ਼ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਤੇ ਕਹਿ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ 'ਚੋਂ ਸੰਗੀਤ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗੀਤ ਲੱਭਣਾ ਬੜਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਧੰਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਭਾਵੁਕਤਾ ਲਈ ਬੈਚੈਨੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤੰਦ ਸਮੂਹਕਤਾ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਬੰਦਾ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੇਚੈਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਵੀ ਨਕਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਕਲਾ ਵੀ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਖਾਸਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਲਈ ਸੰਗਤ ਸਿਰਫ਼ ਗ੍ਰਾਹਕ ਹੈ ਜਾਂ

ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਸ਼ੈਅ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਖ਼ਾਲਸ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਦਬੰਗ' ਜਾਂ 'ਗ਼ਜ਼ਨੀ' ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਮਤਿਆਂ ਦੀ ਚਕਚੱਧ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਸਹਿਜੇ ਭੁਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਫਿਲਮ ਬੰਗਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਔਡੀਆਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਨੇ 1886 ਦੇ ਨੇੜੇ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਸਥਾ' ਬਣਾਈ ਜਿਸਦਾ ਮੰਤਵ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਮੁਕਾਮੀ (ਲੋਕਲ) ਬੋਲੀ 'ਚ ਪੁਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਲਾਲਟੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸਾਂਝ ਪਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਇਨੋਕੁਲਰਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ 'ਦੂਰਬੀਨ' ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਿਆ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਸੱਚੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਹਿਜ਼ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਅਵਾਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪੁਰਾਣੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਾ ਸਲਾਈਡ-ਸ਼ੋਅ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਜਿਹਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਪਣੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ 'ਪੰਜਾਬੀਅਤ' ਦਾ ਝੰਡਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੇ। ਨਿੱਜੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈਕੜਬਾਜ਼ ਨਾਇਕ ਡੁੱਬਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਤਾਰਨਹਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਣ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਜਿੰਮ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਹੀ ਲੋਕ-ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਮਾਤਰ ਕਾਰਨ ਹੋਣ? ਲੋਕ-ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ 'ਚ ਹਰ ਕੋਈ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਸਾਊ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਸੰਗਤ) ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੁੱਦਾ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇੱਕੀ ਵਿਸਵੇ ਕਹਿ ਕੇ ਖੁਦ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਦਾ ਉਘੜਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣ ਲਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਾਲਾਇਕ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ

ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਵਿੱਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਰਥਿਕ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਫਿਲਮ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਸਾਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ 'ਹਰ ਮਿੱਟੀ ਕੁੱਟਿਆਂ ਨੀ ਭੁਰਦੀ', 'ਜੰਗ ਤੇ ਅਮਨ', 'ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਅਤੇ 'ਆਕ੍ਰੋਸ਼' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਦਬੰਗ' ਤੇ 'ਗ਼ਜ਼ਨੀ' ਜਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਅਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸਫੋਟਕ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਵੱਢ ਮਾਰ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਘੜੀ ਆਈ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਡਾਢਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸਾਡੇ ਗਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਨੇਮਾ ਪਿੰਡੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਿਨੇਮਾ ਜੋ ਸੰਗਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਤੱਕ ਗੱਲ ਪੁਚਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੰਵਾਦ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਿਜੀਕਰਨ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ

ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੀ ਜਾਂ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਉੱਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਾਗੂ ਰਹੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਅਮਲਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਰਜਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਲਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਨਾਰਾਇਣਮੂਰਤੀ ਨੇ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਰਵੀ ਲਈ ਚਿੰਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜੇ ਕੋਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਜਮਹੂਰੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਕੂਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਚੋਰਮੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਜਮਹੂਰੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਕੂਕ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤਬਕੇ ਨੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਫਿਰ ਆਖਰਕਾਰ ਹੈ ਕੀ?

ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਹੱਥ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਦਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਫ਼ਸਰ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹਨ। ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਮੁੱਚੇ ਤਬਕੇ ਦੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਤਬਕਾ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਆਇਤਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ, ਛੋਟਾਂ, ਸਨਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਗੱਫੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ, ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੀ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਉਸਰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ, ਰਿਆਇਤਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ, ਛੋਟਾਂ, ਸਨਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਝਾਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬੇਬਦਕ ਘੋਰਾਬੰਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ, ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ (ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ) ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ, ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਹਨ?

ਵੀ. ਨਾਰਾਇਣਮੂਰਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਫੌਰੀ ਸਬੰਧ ਭਾਰਤੀ ਮਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਵੀਨਿਊ ਸਰਵਿਸ) ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਬਕਾ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਤਨਖ਼ਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਭੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਬਕਾ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡੀ.ਐਸ. ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਅਤੇ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਬਰੀ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਨੇ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨੌਕਰੀ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਸਨ?

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬੇਪਰਦ ਹੋਏ ਘਪਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਟੈਲੀਫੋਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਟਰਾਈ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਦੀਪ ਬੈਜਲ 2-ਜੀ ਦੂਰ-ਸੰਚਾਰ ਘਪਲੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੀਰਾ ਰਾਡੀਆ ਦੀ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਕੰਪਨੀ 'ਵੈਸ਼ਨਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ' ਨਾਲ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਾੜ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘਪਲੇ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਸਪੇਸ ਰੀਸਰਚ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਇਸਰੋ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਦੇਵਾਸ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮੀਟਿਡ ਨਾਲ 'ਇਸਰੋ' ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਇਕਾਈ 'ਅੰਤਰਿਕਸ਼' ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ 2004 ਦੌਰਾਨ ਇਸਰੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਠੇਕੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਰੁਝਾਨ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣਾ ਹੈ।

ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਬਾਬਤ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਹਨ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਵਾਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ਼ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ, ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਨਅਤ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਹਾਣਾ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਜੀਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਇਸੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਨਿਜੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਕੰਮੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਯੋਗ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਚਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੰਦਾ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੇਮਸ ਪਿਤਰਾਸ ਨੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹੋ ਤਰੀਕਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ (ਡਬਲਊ.ਐਚ.ਓ.) ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਮੁਹਾਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੰਮ ਮੌਨਸੈਟੋ, ਕਾਰਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸਿਨਜੈਟਾ ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਮੁਖੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ 'ਇੰਡੋ-ਯੂ.ਐਸ. ਨੌਲੇਜ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਇਨ ਐਗਰੀਕਲਚਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵੇਲੇ ਰੌਕਫਿਲਰ ਅਤੇ ਫੋਰਡ ਨੇ ਮੋਹਰੀ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮੌਨਸੈਟੋ, ਕਾਰਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸਿਨਜੈਟਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰੌਕਫਿਲਰ ਇਸ ਵੇਲੇ 'ਯੂ.ਐਸ. ਨੌਲੇਜ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਇਨ ਐਗਰੀਕਲਚਰ' ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ।

ਹਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨੀਤੀ ਘਾਤਿਆਂ ਦੇ ਆਲਮੀ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਨੀਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜੋ ਨਿਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਦੇਣਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਡੀ ਐਸ ਗੁਰੂ

ਪੀ ਐਸ ਗਿੱਲ

ਰਜਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਚਿੰਦਬਰਮ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਐਨਰਾਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਨਰਾਨ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਗਬਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਐਨਰਾਨ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਦਿਵਾਲਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਬਦੀਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੇਦਾਂਤ, ਖਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਣਿਜ ਭਰਪੂਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਠੇਕੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਇਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟ' ਨਾਂ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਹਨ। ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਚੁਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜਣਾ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਚੋਣਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਵਕੀਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵਕਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਡਾਕਟਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਲੜ ਫੜ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪੇਚੀਦਾ ਖਾਸੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਲ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਜਾਂ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਵੀ ਤਾਂ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਤੱਕ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਵਰਨਰ ਤੋਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡੀ.ਐਸ. ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਗਿੱਲ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਖਾਸਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਅਤੇ

ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਬਰੀ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਨੇ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰੀ ਖਰੀਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬੇਪਰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮਿਆਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨਾਲ ਬਾਬਸਤਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਦੂਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਵੱਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਤੰਦਾ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮਸਲਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਉਦਮ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ਼ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੱਖ ਸਰਕਾਰੀ

**ਸਵਾਲ
ਸੰਵਾਦ**

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਮੋ: 97811-21873

ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਉਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਉਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਘੋਰਾਬੰਦੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਟੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਚਾਰੇ ਥੰਮ੍ਹ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਰਮੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ, ਸਿੱਖਿਆ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਬਾਬਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਕੂਕ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨੀ ਭਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਠੋਸ ਨੀਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਨਵੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਰੱਦਦ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਬਜਟ ਵਧਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੀਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਸ ਕਰੋੜ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਮਲਾ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏਗਾ? ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਅਮਲੇ ਅਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ (ਪਬਲਿਕ ਪਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ) ਰਾਹੀਂ ਟੀਚੇ ਸਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਵੱਕੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਫਲਣਗੇ? ਨਿਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨਿੱਜੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸਾਬਕਾ ਜਰਨੈਲਾਂ-ਕਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਨੇਕੇਦਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਸਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਕੂਲ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁਕਾਮੀ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੰਦਾ ਤੋਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਅਟੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਭਰਾ ਖਫਾ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਉਪਜ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਭਰਾਤਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਤੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੰਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਸਦਾ-ਵੱਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ।

ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਤਰਾਸ਼ ਨਾਲ ਤੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਲੀ ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਉਹੀ ਖੇਡਾਂ

ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲਾਂਬੂ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮੋਰਚੇ ਲਾਏ ਸਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮਰਵਾ ਕੇ ਕੀ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੰਗ ਹਾਸਲ ਹੋਈ? ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੱਤੇ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਵਾਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬਦੀ ਵਾਲੇ ਇਰਾਦੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂਘਰ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗਰਮ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਦਕਿ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਰੂਘਰ ਜਿੱਥੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੱਲ ਘੱਟ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜ ਰਹੇ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਹੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣੀ ਹੈ

ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਤਾਂ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਬੋਲੋਤੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਜੁਟਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਿਹੜੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਣ। ਗਰਮ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਚਿੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੇਬੇਰਾ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਲਈ ਇਹ ਕੇਸ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਅਖੌਤੀ ਖਾੜਕੂ ਲੀਡਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦੂਜਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਭੁੱਲਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਜ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਧੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਟੈਸਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਇੰਨਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲਟਕਾਈ ਰੱਖਣ 'ਚ ਕੀ ਤੁੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਲੜੀ ਤੋੜ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਭੁੱਲਰ ਸਮੇਤ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?

ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਫ਼, ਹੱਕ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਘਰੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ, ਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ। ਇਹੋ ਹਸ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸਤ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਹ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਰਾਜਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਆਵਾਮ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਵਾਮ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਬੇਕਸੂਰ ਮਰੇ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਰਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ

ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ, ਉਹੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਜਾਲਮ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਰਫ਼ਲਾਂ ਫੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਥਿਤ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਚੜ੍ਹਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਮਵਰ ਵਕੀਲ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੱਚ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਬਿੱਟੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ?

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਉਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਬਿੱਟਾ ਨੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਐਂਟੀ ਟੈਰਰਿਸਟ ਫਰੰਟ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਫਰੰਟ ਦੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਕਾਰਕੁਨ ਡਰੱਗ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਿੱਟਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਸਫ਼ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਗੁੱਟਬੰਦੀ (ਗੋਂਗ) ਤੋਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਕਈ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵੀ ਲਾਏ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1988-89 'ਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਨਾਮੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰਲੀ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਲਾਬੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਧੜੇ ਦਾ ਆਗੂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਓ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬਿੱਟਾ ਨੂੰ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਬਿੱਟਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਗੱਫੇ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਏ। ਬਿੱਟੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਟਾ ਹਮਲੇ 'ਚ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ। ਬਿੱਟੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਫਹਿਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਓ ਦਾ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਧੜਾ ਮੱਠਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਿੱਟੇ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਿੱਟੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਿੱਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧ ਬਾਅਦ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਅਤੇ ਖੁੰਦਕ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣੇ। ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕਈ ਜਾਤੀ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਹੀ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਬੰਬ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਆਧਾਰ ਬਣੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਭਰਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਬਰ ਤੋਂ ਬਚਦਾ-ਬਚਾਉਂਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ 'ਚ ਭਰਪੂਰ ਸਾਧਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫੋਕੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਜਾਂ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਤੇ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮੱਚੀ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ੀਪ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਬਣਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਮਿਆਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੋਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ

ਪਾਕਿ 'ਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ: ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ

ਲਾਹੌਰ: ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕੀ 'ਹੁਕਮਾਂ' 'ਤੇ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਉੱਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਛੁਪੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫੌਜ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ? ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ' ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਫੌਜ ਦੇ ਮਨੋਬਲ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪਾਕਿ ਸ਼ਾਸਕ 'ਬੇਸ਼ਰਮੀ' ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਣਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਨਤਕ ਹੋਣਗੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤਹੱਵਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਣਾ

ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 26/11 ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਲਾਏ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਹੈਰੀ ਲੀਨੇਨਵੈਬਰ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ 26/11 ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਸਣੇ 186 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਲਸ਼ਕਰੇ ਤੇਇਬਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜਨ ਦਾ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ ਸਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਟਾਰਨੀ ਪੈਟਰਿਕ ਫਿਰਜ਼ਬਰਗ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਲੀਨੋਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 25 ਮਈ, 2011 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜਾ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੰਡੇ!

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਆਪਣੀਆਂ ਚਹੇਤੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀ ਰਿਲਾਇੰਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਓ.ਪੀ. ਸੈਣੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਬਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਯੂ.ਯੂ. ਲਲਿਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਨੇ ਰਿਲਾਇੰਸ, ਐਚ.ਐਫ.ਸੀ.ਐਲ. ਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਟੈਲੀਲਿੰਕ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ 18 ਸਤੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੀਮ 19 ਸਤੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਐਲਾਨੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 19 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਟਾਟਾ ਟੈਲੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਨੇ ਜਦੋਂ

2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਾ ਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੋਹਰੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਬਾਰੇ 19 ਸਤੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜਾ ਨੇ ਦੋਹਰੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਲਾਇਸੈਂਸ) ਰਿਲਾਇੰਸ ਐਚ.ਐਫ.ਸੀ.ਐਲ. ਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਟੈਲੀਲਿੰਕ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸੂਲਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਾਟਾ ਟੈਲੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਨੇ 19 ਸਤੰਬਰ, 2007 ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਕ ਮਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਟਾਟਾ ਟੈਲੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ 'ਰਾਜਾ' ਦੀ ਆਪਣੀਆਂ ਚਹੇਤੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਤਰਜੀਹ 'ਤੇ ਮਾਤਾ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਫਰੰਟ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ

ਬਾਈ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਦਿਨ ਨਾਰਵੇ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਾਂਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅਮਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਵਾਂ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਕੁਝ ਮਾੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੌਵਾਂ ਦਰਜਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਧਮਾਕਾ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਅਮਨਪਸੰਦ ਦੇਸ਼ ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਕਥਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਂਡ, ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਫੜਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਾਰਟੂਨ ਛਾਪਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਗੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਡਲੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬੰਦਾ ਬਣ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੱਕ ਉਥੋਂ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਡੈਨਮਾਰਕ

ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ

ਵੀ ਮੋਟਾ ਮਾਲ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੋਤਵੇਂ ਫੋਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿੱਥੇ ਵਰਤੇ ਗਏ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨਾਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਜਹਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਾਬੀ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਕਈ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਵੀ

ਦੇਰੀ ਸੇ ਆਏ ਹੈ।” ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ: “ਇਕਬਾਲ ਦੇਰੀ ਸੇ ਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ।” ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਇਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਆਂ ਦੇਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਦਾਊਦ ਗਿਲਾਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਈਦ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਅੱਜ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਡੇਵਿਡ ਉਰਫ ਦਾਊਦ ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ਬਾਪ ਤਾਂ ਕਈ ਚਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਦਾਊਦ ਉਰਫ ਡੇਵਿਡ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਵੀ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਈਸਾਈ ਲਿਖਾ

ਓਸਲੋ (ਨਾਰਵੇ) ਵਿਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਏ ਬਗੈਰ ਹੈਡਲੀ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ‘ਸੇਵਾ’ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ਼ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜੀਦਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵਾਰੀ ਨਾਰਵੇ ਦੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੂਲ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਜਾਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਫੱਟਾ ਲਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਪੱਕੇ ਏਜੰਟ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ

ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਫਾਈ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮੋਟਾ ਮਾਲ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਜ ਉਹ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਵੀ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ੱਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਹਾਲੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕ ਦਮ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਗਿਆ। ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਟੀਚਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਇਕਬਾਲ

ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਇਸੇ ਝਾਂਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਤੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਐਡਵਾਂਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨੱਪਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮੈਨ ਹੈਡਲੀ ਉਰਫ ਦਾਊਦ ਗਿਲਾਨੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁਣ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਿਲਾਨੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਵੱਲ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਸੇਧਤ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਭਤਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਖਾਸ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੀ ਹੈ!

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਯਾਕੂਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਯਾਕੂਬ ਖਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਉੱਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਗਿਰੀ ਲਾਲ ਜੈਨ ਨੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਦ-ਦਿਆਨਤੀ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਫੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗਿਰੀ ਲਾਲ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ (ਪ੍ਰੋ-ਇੰਡੀਅਨ) ਨਿਕਲੇ ਹੋ।’ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਜੈਨ ਨੇ ਹੋਰ ਕੌੜ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ, ਮੈਂ ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਬੰਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਹੀ ਭਾਰਤੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ?’ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਯਾਕੂਬ ਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤਾਲੂ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਯਾਕੂਬ ਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ

ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਿਲੀਪ ਪੜਗਾਓਂਕਰ

ਗਿਰੀ ਲਾਲ ਜੈਨ ਅੱਗੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਇਸ ਲਈ ਪਈ ਕਿ ਜੈਨ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਰ ਸੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ‘ਭਾਰਤੀ’ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ‘ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ’ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜ਼ੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕਈ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ’ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ’ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਫਾਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਫਾਈ ਦੇ ਫਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਜੁੜਨ ਦੇ ਚਰਚੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ‘ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਜਿਹੇ’ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਮਾਗਮ-ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਚਾਓ

NAAM SIMRAN SAMAGAM
Prabh Milne Ka Chao

Naam Simran Camp
Aug. 5th thru Aug 7th 2011
Hosted by:
Illinois Sikh Community Center
(Wheaton Gurdwara)

Friday, August 5th, 6:15pm – 9:30pm
Saturday, August 6th, 8:30am – 5:30pm
Sunday, August 7th, 7:30am – 12:30pm
**Tea, snacks, and langar will be provided.*

Join us for 3 days of simran abhyaas, akath-katha, and kirtan. Gurmukh's who have in-depth knowledge, understanding and practical experience in Naam Simran will share their knowledge and experience with others searching for answers to their spiritual quest. During this program, key concepts of Gurbani will be explained and elaborated:

1. What is the purpose of life?
2. What is Shabad and Naam?
3. What is Mind and how can it be tamed, trained and turned into a useful instrument?
4. What is Maya and Trai-gun?
5. What is kaal?
6. How does mind lose its pristine glory (Jyoti-Saroop) and how can it be made Jyoti Saroop again?
7. What is Anand and how can it be achieved?
8. Who are the Panch-Chors and how do we subdue them and become victorious over them?
9. Who is Manmukh and who is Gurmukh?
10. How can we alleviate stress and depression and save ourselves from nervous breakdowns through Naam Simran?

May Waheguru bless us all and lead us all to the ultimate goal of self-realization.
-Sevadars of Illinois Sikh Community Center

ILSCC – Wheaton Gurdwara | 2131 Creekside Drive, Wheaton, IL 60187 | www.ilscc.com
Contact: Gurdwara Sahib 630.510.9700 | Bhai Mohinder Singh ji: 847.293.3122 | S. Amarjit Singh 630.886.9191

Regular weekly diwan schedule:
Sundays: 7:30am-9:00am Naam Simran | 9:00am - 11:30am Asa Ki War | Noon-1pm 2nd Diwan Kirtan & Ardaas
Wed. 6:30pm - 8pm Rehras Sahib & Kirtan | Fridays 7pm-8:30pm Naam Simran abhyaas

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ-ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ

12800-DAY RD., MISHAWAKA, IN 46545, TEL: (574) 255-7400

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਹੋਵਾ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ

ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ-ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ
31 ਜੁਲਾਈ 2011, ਦੁਪਹਿਰ 1 ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ-ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਹੋਵਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

JULY 30, 2011

WISCONSIN SIKH CENTER GURUDWARA

JULY 31ST, 2011

GURU NANAK DARBAR, MISHAWAKA

AUGUST 1ST, 2011

GURU NANAK SIKH CENTER, LANSING (MI)

AUGUST 2ND & 3RD, 2011

ACTON GURUDWARA SAHIB, INDIANAPOLIS (IN)

AUGUST 4TH TO 11, 2011

SACHKHAND GURU NANAK DARBAR, New York

AUGUST 12TH TO 14TH, 2011

BABA MAKHAN SHAH LUBANA, New York

ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ (917) 742- 3535

ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (574) 320- 3242

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (571) 402- 4910

ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ (917) 412- 9005

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ

ਤੀਜਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

10 ਸਤੰਬਰ 2011

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ

at VOA Park
West Chester Ohio

ਕਬੱਡੀ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
5100 ਡਾਲਰ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
3100 ਡਾਲਰ

Volleyball

Mens Volleyball

First Prize- \$2100
Second Prize- 1500

Ladies Volleyball

First Prize- \$500
Second Prize- \$300

(ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਟੋਰਾਂਟੋ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਮਿਡਵੈਸਟ, ਈਸਟ ਕੋਸਟ-
ਚੈਟੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਿੜਨਗੀਆਂ)

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰ
ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ
ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ-ਦੌੜਾਂ,
ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ, ਚਮਚਾ ਦੌੜ, ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ
ਚੇਅਰ, ਰੱਸੀ ਟੱਪਣਾ, ਤਿੰਨ ਟੰਗੀ ਦੌੜ

ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਮੁਫਤ
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਪਕੌੜੇ,
ਜਲੇਬੀਆਂ, ਛੋਲੇ ਭਠੂਰੇ,
ਚਾਹ ਅਤੇ ਠੰਡਾ

Members:

Muktiair S. Sekhon (513) 919-2311
Satinder S. Ghuman (513) 746-8387
Jasminder S. Bunt (513) 253-2347
Kuldeep S. Singh (917) 463-9100
Jasbir S. Parmar (513) 407-0823
Sukhi S. Karodh (513) 404-2493
Swarn S. Sidhu (513) 266-0885
Jagapl S. Nagra (513) 373-2448
Palwinder Singh-Azad India (513) 253-4007
Davinder S. Happy-Dayton (937) 608-8386

Advisory Committee:

Gurinder Dhillon
Harmeet Ghuman
Harbans Gill
Sukhchain Gill
Jagpal Grewal
Aman Dharni

Punjab Sports and Cultral Club Cincinnati, Ohio

PUNJABI AMERICANS ORGANIZATION

ਮਾਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦਾ 7ਵਾਂ ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 2011

(A colorful entertaining program exclusively for ladies & girls)

at Waterford Banquets & Conference Center

933 South Riverside Drive, Elmhurst, Illinois 60126

Ph:630-279-0270, Fax:630-279-1240

www.waterfordbanquet.com

Stalls: *Mehndi *Jewelry

***Gift Items *Punjabi Suits & Kurti**

Items: Giddha, Dholki, Singing & Dancing with Live DJ

**Special Appearance by
"Master-Chef"*

Contestant Chef Suzy Singh

Sunday, August 7th 2011

Time: 10:30 AM to 4:30 PM

Ticket Price \$10 - Lunch Included, Kids Under 5 yrs are Free!

Jasbir Suga

Chief Guest: Mrs. Mukta Dutta Tomar (Council General of India)

Grand Sponsors

*** Jasmeet & Jasbir Suga (Suga Builders)**

*** Amrita & Paul Dandona (The Goddard School)**

Sponsors

Pan-Oceanic Engineering Co. Inc. - Gulzar Singh
Remax Showcase - Jasse Singh
Star Foods & Salwan Trading
Kalsi Construction Co., Inc. - Bhajan Singh Kalsi
Narinder & Kuldeep Tanda
Pinky & Harvinder Singh

Ocean Mist - Navjot Bajwa
AllState Transportation - Nick Gakhal
Major Singh Mauji
Neetu K. Singh and Balwinder Singh
Naina and Devinder Singh

Media Partners: Punjab Times, Raunak Mela- Pammi Gill, Desi Junction

Teeyan Da Mela will be hosted by famous Punjabi Film Actress, TV & Radio Artist, and Stage Anchor

Ms. Gugni Gill

For More Information Contact

Sukhi Singh 847-917-3664
Pinki Walia 847-999-8720
Minni Multani 630-935-5239

Naina Singh 847-828-9412
Veena Kapil 224-628-0076

Navjot Bajwa 312-446-4432
Naiha Walia 847-687-9074
Jasmeet Suga 630-673-6300

www.paochicago.org

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਸ਼ੋਅ 'ਚ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ

ਸ਼ਿਕਾਰੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਹੀਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਇੱਥੇ ਹਾਲੀਡੇ ਇਨ ਹੋਟਲ, ਰੇਲਿੰਗ ਮੈਡੇਜ਼ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ-ਦੌਰਾਂ ਹੀ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਝੰਡੀ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲ ਨਾਲ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਬਹੁਤੇ ਸਰੋਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਵੱਧ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਹੀਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਦੇ ਸਰਵੇਸਰਵਾ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਸੂਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਆਏ। ਹਾਲ ਭਾਵੇਂ ਨਿਕੰਮਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਸੀ ਪਰ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਲ ਦੇ ਮਾਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਰੰਜ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਲਾਡੀ ਬਸਰਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਲਾਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ 'ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਹੋ ਗਿਆ', 'ਸ਼ੇਰ ਕਦੇ ਵੀ ਡੋਲਿਆ' 'ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ' ਅਤੇ 'ਸਤਾਰਾਂ ਗੋਤੇ...' ਆਦਿ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਪੂਰਾ ਵਾਹ ਲਾਇਆ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ, ਲਾਡੀ ਗਾਇਕ ਨਾਲੋਂ ਭਲਵਾਨ ਵੱਧ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਲਾਡੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਫੁੱਲ ਬਣ ਕੇ, ਯਾਰ ਤੇਰਾ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਟੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੰਗ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਪੱਕਾ, ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਲਿਖਾ'ਤਾ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਬੋਲੀਏ ਆਦਿ ਕਈ ਗੀਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ (ਇੰਟਰ-ਐਕਸ਼ਨ) ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਇਹੋ ਉਸ ਦੀ ਖੂਬੀ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਰਹੀ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਛਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਰੋਤੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ, ਕਦੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ। ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਗੀਤਾ ਜੈਲਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹ ਗੱਲ ਬਣ ਹੀ ਨਾ ਸਕੀ ਜੋ ਰੌਸ਼ਨ ਬਣਾ ਸਕਿਆ।

ਰੌਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੀਤਾ ਜੈਲਦਾਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਦੌਰ ਰੱਬ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਗੀਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈਪ ਵੱਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਚਾਹ ਮੇਰੀ ਰਿਝ ਰਿਝ ਕਮਲੀ ਹੋਈ, ਮੁੰਡਿਓ ਰਾਂਝੇ ਬਣਿਓ ਨਾ, ਆ ਜਾ ਨੀ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਘਰੋਂ, ਕਣੀਆਂ 'ਚ ਮੈਂ ਭਿੰਜ ਗਈ, ਚਲਦੀ ਹਾਰਟ ਬੀਟ ਮੇਰੀ...' ਆਦਿ ਗੀਤਾਂ

ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਇਕ ਦੋਗਾਣੇ ਦੀ ਨੌਕ-ਝੌਕ 'ਚ

ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੈਪ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜੰਮੀ ਪਲੀ ਮੁੰਡੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਮੁੰਡੀਰ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਈ, ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ, "ਉਏ ਆਹ ਆ ਪੂਜਾ-ਸਹੁਰੀ ਮਧਰੇ ਜਿਹੀ, ਪੂਜਾ ਪੂਜਾ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਥੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ, ਕਿਥੇ ਪੂਜਾ?" ਪੂਜਾ ਨੇ 'ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਸ਼ੌਂਕੀਨਾ ਮਝਕ ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ, ਹਰ ਕੋਈ ਆਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ' ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਮਿਰਜ਼ਾ ਵੀ ਗਾਇਆ ਪਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਕੁਝ ਬੰਦ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਕਰ ਗਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸਿਖਰ ਉਹ ਦੋਗਾਣੇ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਸ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਧੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੋ। ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਦੋਗਾਣੇ ਪੂਰੀ ਨੌਕ-ਝੌਕ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਗੱਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਨੌਕ-ਝੌਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ 'ਤੂੰ ਗੁੱਸੇ ਰਹਿ ਜਾ ਰਾਜੀ, ਮੁੰਡਿਆ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਖੜਕਾਉਣੀ ਐ' ਗੀਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੂਰੇ ਨਾਟਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ/ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਇਸ ਨੌਕ-ਝੌਕ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਲੰਮਾ ਖਿੱਚ ਗਏ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਇਕ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੋਗਾਣੇ 'ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਐਵੇਂ ਪੈਟਰੋਲ ਫੂਕ ਕੇ ਵੇ ਤੇਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਦਾ, ਸੌਣ ਦੇ ਛਰਾਟਿਆਂ 'ਚ ਭਿੰਜ ਗਈ ਅਤੇ ਕੌਣ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ' ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਰਹੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦੋਗਾਣੇ ਗੀਤ ਜੈਲਦਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਗਾਏ ਪਰ ਰੌਸ਼ਨ ਮੇਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੁੱਟ ਚੁਕਾ ਸੀ।

ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 300 ਕੈਸਿਟਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਅੱਸੀ ਮਰਦ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਗਾ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕਾ ਰਿੱਪੀ ਵੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਣ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿ ਚੁਕੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਹ ਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਸਰੋਤੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਕਿਉਂ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ

ਚਾਵਲਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਚੰਦ 'ਤੇ ਜਾ ਆਈ ਹੈ?" ਇਕ ਹੋਰ ਬੋਲਿਆ, "ਇਹ ਤੇ ਬਈ ਸਵਰਨ ਟਹਿਣੇ ਅਤੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਲਈ ਵੀ ਚੈਲੇਂਜ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।"

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ, ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਮਨਜਿੰਦਰ ਭੰਵਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਲਈ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸਰੋਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਪੀ ਐਚ ਓ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਪੀ ਸੀ ਓ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਯੁੱਝਿਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬੈਨਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਬਿੰਦੂ ਹੀਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ ਨੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ ਨੇ ਵੀ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸ਼ੋਅ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਰੋਤੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੀ ਸਨ।

ਲਾਡੀ ਬਸਰਾ

ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਦੇ ਰਸੂਖ ਦੀ ਸਹਾਇਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਸਰੋਤੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਬਈ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਅਗਲਿਆਂ ਹੈਪੀ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਹੋਸਟ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਰੀ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੇਜ਼ਬਾਨ) ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ।"

ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਗਰੁਪ ਨੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਇਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਗੀਤਾ ਜੈਲਦਾਰ

ਅੱਖਾਂ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਟਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤੇ ਬਾਹਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ ਵੇਖ

ਰਿੱਪੀ

ਕੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਦੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਰਕੇ

ਜੌਨੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ ਅਤੇ ਜਪਨੀਤ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਹੋਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਾਊਂਡ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਕਿਰਕਿਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਤੇ ਪੂਜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਥੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਲਾਡੀ ਬਸਰਾ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਜੈਲਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ-ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸੀ ਪਰ ਵੀਜੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੜਿਚਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਾਲ ਖਲੀਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਆਖਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਫਿੱਡੂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਫੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ/ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਫਿੱਡੂ ਜਿਹੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਰਸ਼ਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਲ ਖਲੀਲ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਪਲ

ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ-ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿੱਘਰ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ? ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪੱਧ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਟੇਕ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਟੋਨੀ ਕਲੇਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਖਾਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਹਨ,

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਇਕੱਲੇ ਲੜੋਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ?

ਜਵਾਬ: ਸਾਡਾ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣਗੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਵਾਲ: ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੇ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੋਗੇ?

ਜਵਾਬ: ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਰੋਗ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਲਾਕਾ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰਥ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲਾਜ ਮਹਿੰਗਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਟੋਨੀ ਕਲੇਰ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਸਤਪਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲ ਦਿਆਂਗਾ। ਕੀ ਐਸਾ ਸੰਭਵ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਦੇਖੋ ਜੀ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਭੱਜਦਾ

ਹੈ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ। ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ ਖਤਮ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖੱਜਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਲਾਲ ਬੱਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣਾ ਬੇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਵਾਂਗੇ।

ਸਵਾਲ: ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਕਦੋਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਵਾਲ: ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੋਗੇ? ਪਰਵਾਸੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰੀ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ।

ਜਵਾਬ: ਮੈਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਕੇ ਪਿਛੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਥੇ ਪਰਤਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਉਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਆਪ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ

ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬੇਝਿਜਕ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ।

-ਮੁਲਾਕਾਤੀ: ਟੋਨੀ ਕਲੇਰ

ਆਈਲੈਂਡ ਲੋਕ ਵਿਖੇ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਈਲੈਂਡ ਲੋਕ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿੱਠੇ ਸਭ ਦੁਖ ਜਾਇਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਤੜਫ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਏ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਬਿਮਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦੁਖੀਆਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

Desi World Radio

Pure Desi Entertainment

ਰੇਡੀਓ ਟੋਟਲ 35000 ਸਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪਹਿਲਾ ਪੂਰਾ ਦੇਸੀ WiFi ਇੰਟਰਨੈਟ ਰੇਡੀਓ 24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ 27 ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ, ਸ਼ਾਮੀ ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਸੁਣੋ. 24 ਘੰਟੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਣੇ, ਥੋੜੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਖੱਬਰਾਂ, ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆ ਦੇ 125 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਮਰੀਕਾ, ਕਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਨੀਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਫੀਜ਼ੀ, ਭਾਰਤ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ ਹਮਸਫਰ, ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ, ਧਮਾਲ ਰੇਡੀਓ, ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ, ਸਾਂਝੀ ਅਵਾਜ਼, ਪੰਜ ਪਾਣੀ, ਚੁੜਦੀ ਕਲਾਂ, ਢੋਲ ਰੇਡੀਓ, ਰੇਡੀਓ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੇਡੀਓ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਰੇਡੀਓ ਰਿਮੋਟ ਕਟ੍ਰੋਲ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਨ, ਰੇਡੀਓ ਵਿਚ 2 ਅਲਾਰਮ ਹਨ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਅਲਾਰਮ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੋ ਜੀ

Radio available on

LA Merchandise, Yuba City
Punjab Bazaar, Yuba City
Bombay Video's, Yuba City
New Delhi, Yuba City
India Market, Sacramento
AB Sweets, Sacramento

India Stop, Elk Grove
Desi Bazaar, Sacramento
Shan-E-Punjab, Stockton
Shalimar Groceries, Union City
Singh Cash and Carry, Carona
India House of Grocery, Sacramento

ਅਸੀਂ ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਨੂੰ ਸਾਰੇ USA ਵਿੱਚ Free ਡਿੱਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

www.desiworldradio.com
Email: info@desiworldradio.com
Toll Free Number 1-800-604-6024

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਨੰ: 1
ਰੇਡੀਓ "ਰੇਡੀਓ ਚੜਦੀ ਕਲਾ"
ਸੁਣੋ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸੀ ਵਲਡ ਰੇਡੀਓ
ਦੇ ਚੈਨਲ ਨੰ: 1 ਤੇ

ਡੀਲਰਸ਼ਿਪ ਲੈ ਕੇ ਵਧੀਆ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ
ਲਈ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਆਮ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਅਟੁੱਟ ਤਹਿਜੀਬ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਤਾਘਾਂ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਸੀ ਨੇੜਤਾ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ?

ਡਾ. ਤਾਹਿਰ ਮਹਿਮੂਦ

ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਖੂਨੀ ਤੂਫਾਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋਹਰੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਰਸਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਖੂਨੀ ਹਨੇਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਤਿਜਾਰਤੀ ਰਸਤਿਆਂ ਦੀ ਅਤਿਵਾਦ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਏ ਤੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅਮਨ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੋਸਤਾਨਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਇਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦ, ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਫਸੋਸ, ਦੁੱਖ ਤੇ ਮਾਯੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਤਬਾਹ ਕਰਵਾ ਕੇ, 35 ਹਜ਼ਾਰ ਆਮ ਲੋਕ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਕੰਪਾਊਂਡ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੀਲਜ਼ ਕਮਾਂਡੋ ਦਾ ਹਮਲਾ, ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਏਅਰਬੋਸ ਮਿਹਰਾਨ (ਕਰਾਚੀ) 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲੇ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ 17 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਖੂਨੀ ਅਤਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਇਸ ਬਲਾ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਲਕ ਹਨ' ਸੋਚ ਦਾ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਆਪ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਹਕੀਕੀ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ 'ਚ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸੀਲਜ਼ ਕਮਾਂਡੋ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਲੀਡਰ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਲੀਬੀਆ ਅੰਦਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਲੀਬੀਆ ਦਾ ਅਮਨ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਰਦਾਰ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਾਬੜੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੀਆਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਇਹ ਸਭ

ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਰ.ਏ.ਡਬਲਿਊ. (ਰਾਅ) ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ-ਸੱਚੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਆਪਸੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਨੀ ਦਰਿਦਿਆਂ ਦਾ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕ ਜੋ ਅਤਿਵਾਦ ਹੱਥੋਂ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮ ਖਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਈਰਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਫੌਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਭਿਆਨਕ ਮੌਤ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਅੱਗੇ ਮਜ਼ਬੂਤ 'ਬੰਨ੍ਹ' ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਖਿੱਤਾ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਖੂਨੀ ਵਹਾਅ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਏਗਾ।

ਆਮ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਅਟੁੱਟ ਤਹਿਜੀਬ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਤਾਘਾਂ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਸੀ ਨੇੜਤਾ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ? ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਇਹ ਰੰਗ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਖੂਨ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਦਿਲ ਦੀ ਧਕ-ਧਕ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਮਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਇਸ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ

ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪਏਗਾ। ਇਹ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਓਹਲੇ ਆਪਣਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਨਜ਼ੀਮਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਅਮਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਸਤੀ, ਅਮਨ ਤੇ ਆਪਸੀ ਤਿਜਾਰਤ 'ਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

'ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਤੇ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਫੌਜ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਦਾਰੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਸਾਸੇ (ਮਾਲ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ, ਹਥਿਆਰ) ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਵਰਗ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਦੋਸ਼ ਭਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਅਤਿਵਾਦੀ ਤਨਜ਼ੀਮਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਏਅਰ ਵਾਇਸ ਮਾਰਸ਼ਲ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਿਆਨਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੀਤੀ-ਘਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਖਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। (ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਾਅਦ)

ਅਤਿਵਾਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਤਾਂ 'ਚ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਨਾਜ਼ਾ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ। (ਐਡਮਿਰਲ ਅਹਿਮਦ ਤਸਨੀਮ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਵੱਲੋਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਦੇ ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ)

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਅਤਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ

ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਐਡਮਿਰਲ ਅਹਿਮਦ ਤਸਨੀਮ ਦੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ)

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ-ਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਇੰਜ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮੁਜਰਮ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਸਵਰਗ ਜਾਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇੰਜ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੋਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਜਨਤਾ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਅਮਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਾਮੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜੰਗ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਈ। ਇੰਜ ਗ਼ੈਰਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਬਣ ਗਈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤਬਕਾ ਅਫਸਰ ਤੇ ਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਨਰਮ ਦਿਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਤੇ ਜਹਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਜ ਦਾ ਜ਼ਹਿਨ-ਓ-ਕਿਰਦਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਸੋਚ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਪਿੱਛੇ ਸਾਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਅਮਨ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ 18 ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਆਬਾਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਲਾਈ ਖੜ੍ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ। ਇਹ ਹੱਕ ਤੇ ਸੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਡੇਢ ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਹਮੀਦ ਗੁਲ (ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ) ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਦੂਜੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਾਰਦਾਦ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੱਛਮ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲੋਂ ਆ ਰਹੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਤੂਫਾਨ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਪੂਰਬੀ ਸਰਹੱਦ (ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸਰਹੱਦ) ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇੰਜ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਆਪਸੀ ਨਫ਼ਰਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ (ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਜੋ 1200 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਹੈ) ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ 'ਚ ਕਮੀ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਹੋਰ ਵਧੇਗੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਆਣ ਵੇਝੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਰਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਬੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੱਛਮੀ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਾਲੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ 'ਚ ਕਮੀ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇੰਜ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤਿਵਾਦ ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਖ਼ੁਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਏਗਾ।

ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਜਹਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਮਨ ਦਫ਼ਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤਬਾਹੀ-ਓ-ਬਰਬਾਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਭਿਆਨਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਨਾਟਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਛਿੱਤੀ ਹੋਈ ਜੰਗ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤੁਕਸੀਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੋਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦੋਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੜੀ ਦਾਨਸ਼ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਜਾਨ ਨਾ ਛੁਡਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। (ਹਾਮਦ ਮੀਰ 'ਜਿਉ ਨਿਉਜ਼' ਜਿਉ ਟੀ. ਵੀ.)

ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਡੇਢ ਅਰਬ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਕਾਤਲ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ, ਰਿਟਾਇਰਡ ਫੌਜੀ ਜਨਰਲ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ-ਤਿਜਾਰਤ ਤੇ ਆਪਸੀ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਮਨ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਦੀ ਇਹ ਲਹਿਰ ਪੂਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜੀ ਰਿਟਾਇਰਡ ਜਨਰਲਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਸਤੀ, ਅਮਨ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹਕੀਕੀ ਹੱਲ ਤੱਕ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਜਾਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧੇਗਾ। ਅਮਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਇੰਜ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ-ਤੁਹਾਡੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਅਤੇ ਗਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਇਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤੇ ਨੁਸਖਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੇਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ। ਆਉ! ਆਪਾਂ ਰਲ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ 'ਚ, ਗੁਰਬਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ 'ਚ ਤੇ ਜੁਦਾਈ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਈਏ। ਇਹੋ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਅੱਲਾ ਬੇਲੀ।

1947: ਵੰਡ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਦਰਦ

‘ਨਾਮ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹੈ ਪਹਿਚਾਨ’

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਇਹ ਜੁਮਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਤਰਜਮਾਕਾਰ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਐਂਕਰ ਕਾਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਮਹਾ-ਏ-ਫ਼ਿਕਰੀਆ ਬਾਰੇ ਤਬਸਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਤਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਅਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ‘ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਰਾਚੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਾਪਰਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਿੰਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ, ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਭੱਤਾ ਮਾਫ਼ੀਆ, ਕਬਜ਼ਾ ਮਾਫ਼ੀਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫ਼ੀਆ ਇੰਨੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਕਿ ਕੰਮਕਾਜੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਉਨੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨੇ ਇਕੱਲੇ ਕਰਾਚੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਨ। ‘ਟਾਰਗੈਟ ਕਿਲਿੰਗ’ ਇਥੋਂ ਦੀ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ 94 ਲੋਕ ਕਤਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬੇਹੁਦਾ ਬਿਆਨ ‘ਤੇ ਲੋਕ ਇੰਨੇ ਭੜਕੇ ਕਿ ਇਕੋ ਦਿਨ ‘ਚ 20 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, 35 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਅਤੇ 40 ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਡਕੈਤੀ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਲਾਹੌਰ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ‘ਚ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਹੈ। ਪਿਸਤੌਲਧਾਰੀ ਕਾਰ ਜਾਂ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੇ ਪਰਸ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਾਚੀ ‘ਚ ਦਾਉਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਵੀ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਚੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਫੜ੍ਹ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਲਾ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ‘ਚ ਇਹ ਕੌਮੀ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਹੈ। ਦਾਉਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਇਥੇ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਿੰਧ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਵੰਨਗੀ ਅਜਿਹੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰੁਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮਲੇ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਜਾਂ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਦਿ। ਇਹ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੰਬਾਂ ਜਾਂ ਆਤਮਘਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਜਾਂ ਦਰਗਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਇਹੀ ਗਰੁਪ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ‘ਚ ਵੀ ਇਸੇ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਐਸੇ ਇਤਹਾਸਕ ਗਰੁਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੰਧੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਆਈ.ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਦੇਸੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਤੇ ਵਿਦੇਸੀ ਵੀ; ਜਿਵੇਂ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ, ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ, ਜਮਾਤ-ਏ-ਦਾਅਵਾ, ਹਰਕਤ-ਉਲ-ਜਿਹਾਦ-ਅਲ-ਇਸਲਾਮੀ, ਹੱਕਾਨੀ ਨੈਟਵਰਕ, ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਜਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਹੱਕਾਨੀ ਵਰਗੇ ਦੇਸੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨ, ਅਰਬ, ਚੇਚਨ ਅਤੇ ਸੋਮਾਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਨਾਨਕਾ-ਦਾਦਕਾ ਮੇਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਜ਼ਮਾਨੀ ਤਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ‘ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਬੜਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਵਾਲਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤਨਜ਼ੀਮਾਂ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਸਾਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ, ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਜਮਾਤ-ਏ-ਦਾਅਵਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ‘ਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੱਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹੀ ਫੌਜ ਦੀ ਵਤਨਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਪਿੱਟਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੱਕਾਨੀ ਅਤੇ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਰਗੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤਨਜ਼ੀਮਾਂ ਨੂੰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਾਨ ‘ਚ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵੀ; ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਘਰ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਜਾਂ ਅਗਵਾ ਆਦਿ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ‘ਚ ਮਦਦ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਬਕਾ ਕਮਾਂਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਪਾਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ। ਇਹ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਧਨ ਦਾ ਖਾਲ ਵਗਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਉਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੈਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਆਈ.ਐਸ. ਆਈ. ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਇਤਹਾਸਕ ਗਰੁਪ ਕਈ ਵਾਰ ਫੌਜ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਫੌਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਮਸਲਨ, ਪਾਕਿ ਪੁਲਿਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਲਾਹੌਰ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਫੌਜੀ ਟਿਕਾਣੇ ਨਾਲ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ‘ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਕਰਾਚੀ ਨੇੜੇ ਮਹਿਰਾਨ ਨੇਵੀ ਬੇਸ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਸ਼ਬਕਦਰ ਇਲਾਕੇ ‘ਚ ਪੈਰਾ-ਮਿਲਟਰੀ ਕੈਂਡਰਾਂ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 30-40 ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਫੌਜ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰੁੱਪ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਦਗਾ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 26/11 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਕੀਮ ਤਾਂ ਨਿਰੋਲ ਆਈ.ਐਸ. ਆਈ. ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੀ ਡੇਵਿਡ ਹੈਡਲੀ, ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਅਤੇ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਲਈ ਇਹ ਕਾਰਾ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਫੌਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣੀਆਂ ਪੈ ਜਾਣ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜਹਾਦੀ ਗਰੁੱਪ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਸਕਣ। ਇੰਜ ਹੀ 9/11 ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ‘ਚ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਪਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਤੋਰਾ-ਬੋਰਾ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰਸਤਾਨ ‘ਚ ਤਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸੱਰਫ਼ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ ਦੀ ਇਸੇ ਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਉਲਝਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਅਦਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ? 1948 ਦੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਫੌਜ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਗਾਂ-

ਫੌਜ, ਨੇਵੀ ਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਵਿੰਗ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਇਕ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ‘ਇੰਟਰ-ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ’ ਨਾਂ ਦਾ ਅਦਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ 1950 ‘ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁੱਟ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ‘ਚ ਆਪਣਾ ਤਕੜਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੱਦਦ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਪਰ 1965 ਤੇ 1971 ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੰਗਾਂ ‘ਚ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ

ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਮੁਖੀ ਅਹਿਮਦ ਸੁਜਾ ਪਾਸ਼ਾ

ਆਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ‘ਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੇ ਫੌਜ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਵੀ ਤਨਕੀਦ (ਨਿਰਾਸ਼ਾ) ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਰਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਿਫ਼ਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਫੌਜ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ‘ਚ ਫੌਜ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਸੀਨ ‘ਤੇ ਫੌਜ ਦਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਲਈ ਸੋਨੇ ‘ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ 1979 ‘ਚ ਰੂਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੱਦਦ ਭੇਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਮਦਦ-ਪੈਸਾ ਤੇ ਹਥਿਆਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਫੌਜ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਵਰਤਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਹੀ ਰੂਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਸ ਜਹਾਦ ‘ਚ ਲੜ ਰਹੇ ਜਹਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ‘ਚ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਬਾਰਡਰ ‘ਤੇ ਮਦਰੱਸੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਿਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਜਹਾਦ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਤਾਲਿਬ) ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਅਮਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ. ਆਈ. ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ੇਰਬੇ ‘ਚ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਬਣ ਗਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ, ਨਵਾਜ਼ ਸਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸੱਰਫ਼ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਚਾਹੁਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ।

ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸੱਰਫ਼ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਈਨ ਆਫ਼ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਹੀ ਪੱਕਾ ਬਾਰਡਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲਣ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਦੀ ਤੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਤੱਕ ਦੀ ਹਰ ਸਿਵਲ ਹਕੂਮਤ ਹਰ ਵੇਲੇ ‘ਐਡਹਾਕਇਜ਼ਮ’ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਰਾਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਬੂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਧਮਕਣ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਭਵਿੱਖ ਤੋਂ ਸਹਿਮੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਆਪਣੇ ਅਸਾਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਇੰਨੀ ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਵਾਮ ਦੇ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ ਜਾਂ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖ ਲਵੋ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਫੈਸਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਜਿਹੇ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤੌਹੀਨ-ਏ-ਅਦਾਲਤ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਰੇਲਵੇ, ਪਾਕਿ ਏਅਰ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿ ਸਟੀਲ ਮਿੱਲ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ ਦਿਵਾਲੀਏ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਤੇਲ ਖੁਣੋਂ ਕਈ-ਕਈ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਫਲਾਈਟਾਂ ਮਿਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ‘ਤੇ ਲਾਈਨਾਂ ‘ਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਉਗ ਆਉਂਦੀ ਏ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ. ਆਈ. ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਸੋਟਾ ਵਧੇਰੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਲ ਰੇਮੰਡ ਡੇਵਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਜੰਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨਾਂਵਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਵੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੂਤਘਰ ਤੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਜਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਦਿਨ ‘ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 736 ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਰੇਮੰਡ ਡੇਵਿਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਉਹ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੀ ਆਪਸ ‘ਚ ਠਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੇਮੰਡ ਡੇਵਿਸ ਕਾਤਲ ਹੈ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਫ਼ੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਡੇਵਿਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸਿਖਰ ‘ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਟ ਲਖਪਤ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ 10 ਵਜੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤ ਲਾਈ ਗਈ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਖਾਸ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਡੇਵਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। 12 ਵਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 2 ਵਜੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਜੇ ਆਵਾਮ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਤਨਕੀਦ ਮੱਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ ਕਿ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਗੱਲ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਲੋਕ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖੁਦਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਨਾ-ਅਹਿਲ ਅਤੇ ਅਯੋਗ

ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨੇ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਮੁਖੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਥੇ ਇਜਲਾਸ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਡਰਾਮਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਦੇਸ਼ ‘ਚ ਇੰਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਅਲੋਕਾਰ ਘਟਨਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਹਿਮ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਦਾਰਾ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿਰਾਨ ਨੇਵੀ ਬੇਸ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। 3-4 ਬੰਦੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਦੋ ਖਾਸ ਜਹਾਜ਼ ਖਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਆਪ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੇਵੀ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਕਮਾਡੋਂ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ‘ਚ ਫੌਜ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਲੀਮ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦ ਦੀ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਨਸ਼ਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇ ਨੇਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਕਰੇ। ਨੇਵੀ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟੈਰਗੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੇ ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਹਿਰ ‘ਚੋਂ ਮਿਲੀ। ਉਗਲ ਸਿੰਧੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ‘ਤੇ ਉਠੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਤਮਾਮ ਮੀਡੀਆ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਕੌਮੀ ਅਸੰਬਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਰਾਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ‘ਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਤਨਕੀਦ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਦਗ਼ਤਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੇ, ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਗੁਪਤ ਗੱਲਬਾਤ ‘ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਬਾਰੇ ਹਰ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਰਗੇ ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ‘ਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਡਰੇਨ ਹਮਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕੋਈ ਸਫ਼ਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਈ.ਈ.ਡੀ. ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਬੰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਜ਼ੀਰਸਤਾਨ ‘ਚ ਚਲਦੀਆਂ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਉਥੋਂ ਸਿਫ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਫੁਟੇਜ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਸਿਫ਼ਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੀ ਦਿਖਾਈਆਂ। ਫਿਰ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਪਰੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਚੀਫ਼ ਜਨਰਲ ਮਲਨ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਲੀਮ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦ ਦਾ ਕਤਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਜਲਦੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ 800 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਮੱਦਦ ‘ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਜਨਰਲ ਸੂਜਾ ਪਾਸ਼ਾ ਵਸਿੰਗਟਨ ਦਰਬਾਰ ‘ਚ ਜਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਪਰ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ‘ਚ ਕੁੱਲ 40,000 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ 4000 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ 6000 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ। ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ, ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਜੰਗਾਂ ‘ਚ ਕੁੱਲ 15000 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਵਾਮ ਲਈ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਪਰਮ ਸਤਿ ਨੂੰ ਨਮੋ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਅਸਰੀਰੀ, ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਹਸਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਭਰਮ ਰਹਿਤ, ਕਰਮ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਅਦੁੱਤੀ, ਪੰਜ ਭੋਤਕਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਸ ਰਹਿਤ, ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ, ਧੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਵੈਰਾਗੀ, ਤਿਆਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿਤ, ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ, ਗੁਪਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਰੰਗ ਰਹਿਤ, ਅਜਨਮਾ ਅਤੇ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਜਨਮ ਰਹਿਤ, ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਨਾਦੀ ਹੈ:

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਅਲੇਖ ਹੈਂ॥ ਅਭੇਖ ਹੈਂ॥ ਅਢਾਹ ਹੈਂ॥ ਅਗਾਹ ਹੈਂ॥੨॥੧੩੫॥
ਅਸੰਭ ਹੈਂ॥ ਅਗੰਭ ਹੈਂ॥ ਅਨੀਲ ਹੈਂ॥ ਅਨਾਦਿ ਹੈਂ॥੮॥੧੩੬॥
ਅਨਿੱਤ ਹੈਂ॥ ਸੁਨਿੱਤ ਹੈਂ॥ ਅਜਾਤ ਹੈਂ॥ ਅਜਾਦਿ ਹੈਂ॥੯॥੧੩੭॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਰਮ ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਵੈ ਸਿੱਧ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਬਨਾਸਪਤੀ ਵਿਚ ਅੱਗ ਹੁੰਦੀ, ਹਰ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਘਿਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਉਚੀ ਹੈ, ਨੀਵੀਂ ਹੈ, ਪਰਮ ਸਤਿ ਵਿਆਪਕ ਹੈ:

ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸੰਤਰੁ
ਸਗਲ ਦੁਧ ਮਹਿ ਘੀਆ॥
ਉਚ ਨੀਚ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਧਉ ਜੀਆ॥੧॥
ਸੰਤਹੁ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਹਿਓ॥
ਪੂਰਨ ਪੁਰਿ ਰਹਿਓ ਸਰਬ ਮਹਿ
ਜਲਿ ਬਲਿ
ਰਮਈਆ ਆਹਿਓ॥੧॥੨੪੭॥
(ਪੰਨਾ ੬੧੭)

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਸਮੂਹ ਗੁਣੀਜਨ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਜਲਾਂ-ਥਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈਂ ਭਾਵ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਪਦਿਸ਼ਾ, ਚੋਹਾਂ ਕੋਇਆਂ ਵਿਚ ਅਨੇਦਿਤ ਅਤੇ ਭੰਡੀ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਜਲ ਅਤੇ ਥਲ, ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਤੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ:

ਅਨਭਵ ਅਨਾਸ॥ ਮੁਨਿ ਮਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥
ਗੁਨਿ ਗਨ ਪ੍ਰਨਾਮ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਜਲ ਥਲ ਮੁਦਾਮ॥੩॥੧੫੯॥
ਅਨਛਿੱਜ ਅੰਗ॥ ਆਸਨ ਅਭੰਗ॥
ਉਪਮਾ ਅਪਾਰ॥
ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਉਦਾਰ॥੪॥੧੬੦॥
ਜਲ ਥਲ ਅਮੰਡ॥ ਦਿਸ ਵਿਸ ਅਭੰਡ॥
ਜਲ ਥਲ ਮਹੰਤ॥
ਦਿਸ ਵਿਸ ਬੇਅੰਤ॥੫॥੧੬੧॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੇਦਾਂ, ਕਤੇਬਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਏਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਦੂਦ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਟੱਪ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਾਹਰਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ:

ਨੈਣ ਪਸੰਦੇ ਸੋਇ ਪੇਖਿ
ਮੁਸਤਾਕ ਭਈ॥
ਮੈ ਨਿਰਗੁਣਿ ਮੇਰੀ ਮਾਇ
ਆਪਿ ਲਭਿ ਲਾਇ ਲਈ॥੩॥
ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਸੰਸਾਰ
ਹਭਾ ਹੂੰ ਬਾਹਰਾ॥
ਨਾਨਕ ਕਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ
ਦਿਸੈ ਜਾਹਰਾ॥੪॥੩॥

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮ ਸਤਿ ਸਰਬਗ ਹੈ, ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੈ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ। ਸਿਆਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਭਾਵ ਸਭ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣਦਾਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਆਪ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨਹਾਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤਿ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ:

ਸਰਬੰ ਹੰਤਾ॥ ਸਰਬੰ ਗੰਤਾ॥
ਸਰਬੰ ਖਿਆਤਾ॥
ਸਰਬੰ ਗਿਆਤਾ॥੧॥੧੩੮॥
ਸਰਬੰ ਹਰਤਾ॥ ਸਰਬੰ ਕਰਤਾ॥
ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਾਣੇ॥ ਸਰਬੰ ਤ੍ਵਣੇ॥੨॥੧੩੯॥
ਸਰਬੰ ਕਰਮੰ॥ ਸਰਬੰ ਧਰਮੰ॥
ਸਰਬੰ ਜੁਗਤਾ॥
ਸਰਬੰ ਮੁਕਤਾ॥੩॥੧੪੦॥

ਉਹ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਬੇਅੰਤ, ਦੌਲਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਸਭ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅਨੂਪ ਹੈ। ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਪੋਤਰੇ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰ

ਹਨ, ਨਾ ਸ਼ਤਰੂ ਜਾਂ ਮਿੱਤਰ ਹਨ। ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਹੈ ਨਾ ਮਾਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ, ਵਰਣ ਜਾਂ ਕੌਮ ਹੈ। ਨਾ ਗੋਤ, ਪੰਕਤੀ, ਸ਼ਾਖ ਜਾਂ ਫਿਰਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਕਾਂ, ਸਬੰਧੀਆਂ, ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਮਿਣਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਅਪਾਰ ਅਤੇ ਅਬਾਹ ਹੈ। ਉਸ ਨਾ ਜਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਇਮ ਹੈ:

ਨ ਪੋਤ੍ਰੈ ਨ ਪੁਤ੍ਰੈ॥ ਨ ਸਤ੍ਰੈ ਨ ਮਿਤ੍ਰੈ॥
ਨ ਤਾਤ੍ਰੈ ਨ ਮਾਤ੍ਰੈ॥
ਨ ਜਾਤ੍ਰੈ ਨ ਪਾਤ੍ਰੈ॥੪॥੧੪੪॥
ਨ੍ਰਿਸਾਕੈ ਸਰੀਕ ਹੈ॥
ਅਮਿੱਤੋ ਅਮੀਕ ਹੈ॥
ਸਦੈਵ ਪ੍ਰਭਾ ਹੈ॥
ਅਜੈ ਹੈ ਅਜਾ ਹੈ॥੫॥੧੪੫॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰਮ ਸਤਿ ਨੂੰ

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

‘ਜਾਹਿਰ ਜ਼ਹੂਰ’ ਅਤੇ ‘ਹਾਜ਼ਿਰ ਹਜ਼ੂਰ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਲ ਵਾਲਾ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਜੋਤਿ, ਉਤਮ ਦਾਤਾ, ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣਹਾਰ, ਪੂਰਨ ਕਿਰਪਾਲੂ ਅਤੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਤੇਜ ਹੈ। ਉਹ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ਼, ਦੀਨ ਦਇਆਲ, ਡਰ ਅਤੇ ਭੈ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ, ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨਹਾਰਾ ਹੈ।

ਕਿ ਜਾਹਿਰ ਜ਼ਹੂਰ ਹੈ॥
ਕਿ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹਜ਼ੂਰ ਹੈ॥
ਹਮੇਸ਼ੁਲ ਸਲਾਮ ਹੈ॥
ਸਮਸਤੁਲ ਕਲਾਮ ਹੈ॥੧॥੧੪੬॥
ਕਲੰਕ ਪ੍ਰਣਾਸ ਹੈ॥
ਸਮਸਤੁਲ ਨਿਵਾਸ ਹੈ॥
ਅਗੰਜੁਲ ਗ਼ਨੀਮ ਹੈ॥
ਰਜਾਇਕ ਰਹੀਮ ਹੈ॥੫॥੧੫੦॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ: ਗੁਣ ਨਿਪਾਨ ਨਾਨਕੁ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆਓ॥ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇਓ॥੨॥੧॥੨੯॥

ਉਹ ਸੁਭ ਨਛੱਤਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਰਕ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਬਿਬੇਕੀ, ਹਰ ਥਾਂ ਰਮਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਤੁਰਿਆ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਪਰਮ ਈਸ਼ਵਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅਭਿੰਨ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੋਵੇਂ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਮ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦਾਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੁਅਰਤ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਅਚਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਮਿਤ ਸੁਗੰਧੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭੌਤਿਕ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਅਪਰੰਪਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਪਾਸਾਰਾ ਹੈ:

ਜ਼ਮੀਨੁਲ ਜਮਾ ਹੈ॥
ਅੰਮੀਕੁਲ ਇਮਾ ਹੈ॥
ਕਰੀਮੁਲ ਕਮਾਲ ਹੈ॥
ਕਿ ਜੁਰਅਤ ਜਮਾਲ ਹੈ॥੯॥੧੫੪॥
ਕਿ ਅਚਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ॥
ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਸੁਬਾਸ ਹੈ॥
ਕਿ ਅਜਬ ਸਰੂਪ ਹੈ॥
ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਬਿਭੂਤਿ ਹੈ॥੧੦॥੧੫੫॥
ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਪਸਾ ਹੈ॥
ਕਿ ਆਤਮ ਪ੍ਰਭਾ ਹੈ॥
ਕਿ ਅਚਲ ਅਨੰਗ ਹੈ॥
ਕਿ ਅਮਿਤੋ ਅਭੰਗ ਹੈ॥੧੧॥੧੫੬॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਪਏ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਸਿਮਰਣ ਹੈ, “ਤਵ ਸਰਬ ਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ ਕਰਮ-ਨਾਵ ਬਰਣਤ ਸੁਮੱਤਿ॥” ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮੋ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅੰਧਕਾਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਨਰਕ-ਸਵਰਗ ਸਭ ਦਾ ਰਚਣਹਾਰ ਅਤੇ ਸਭ

ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਲੱਖਣ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੋਵੇਂ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਅਤੇ ਰਾਮਾਨੁਜ ਦੇ ਸਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਬੜਾ ਸੂਖਮ ਸੁਮੇਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਜੋ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਅਪਨਾਈ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਯੁਕਤ ਉਪਾਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਮਾਨੁਜ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਗੁਣ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਸ਼ੁਧ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਗੁਣ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਅਫੁਰ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ’ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਅਫੁਰ ਤੋਂ ਫੁਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਅਪ੍ਰਗਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਗੁਪਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਧਰਮਸਾਲ ਕਰਕੇ ਥਾਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜੀਵ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਪ ਹੀ ਅਕਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਕਾਰ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਤਪਰਤਾ ਹੈ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਅਵਿੱਦਿਆ ਕਾਰਨ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਸਮਸਾਰ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ‘ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗਿ ਮਹਿ ਆਇਆ॥’ ਆਉਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਜੋਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ। ਇਹੀ ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੁਪਤ ਪਰਮਾਤਮ-ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਤਮਤਰ ਚਿੰਤਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਗੁਣ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਰਸਤਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲਹਾਮ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੀ ਘਾਤਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਇਲਹਾਮ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੀ ਜੋ ਘਾਤਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਚਿਆਰ, ਗੁਰਮੁਖਿ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਇਲਹਾਮ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਘਾਤਤ ਘੜਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਰਮਾਤਮ-ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਪਾਤਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਜੁਗਤਿ ਸੰਗਤੀ ਜੁਗਤਿ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਜਾਂ ਜਪ ਤਪ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਵਾਣ ਦੇ ਉਪਲਾਉਂਦੇ ਭੂਤ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਇੱਕ ਚੇਤਨ, ਸਕ੍ਰਿਅ, ਤੇਜਸਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ।

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਧਨ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨਹੀਂ। ਧਨ ਨਾਲ ਇਕੱਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ। ਧਨ ਨਾਲ ਬਿਸਤਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ।
- (2) ਸੱਚ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਧਨ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਲ ਤੇ ਕਪਟ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਧਨ ਦੁੱਖ ਹੀ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- (3) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਾਨ ਕੰਨਿਆ ਦਾਨ ਹੁੰਦਾ।
- (4) ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ।
- (5) ਹੰਝੂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
- (6) ਗਰੀਬ ਦੀ ਆਹ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (7) ਤਾਰੀਫ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਕੰਜੂਸੀ ਨਾ ਵਰਤੋ।
- (8) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਬਰ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਹਾਰਦਾ ਹੈ।
- (9) ਹੌਂਸਲਾ, ਤਾਕਤ, ਮਿੱਤਰ, ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (10) ਲਹਿਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਛੂਹ ਜਾਣ ਆਖਰ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (11) ਜੀਵਨ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ।
- (12) ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਇੱਕ ਦਰ ਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ।
- (13) ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਮੂਰਖਤਾ ਨਹੀਂ।
- (14) ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
- (15) ਇਨਸਾਨ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (16) ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ-ਤਨ, ਮਨ ਨਾਲ ਜੁਟ ਜਾਓ।
- (17) ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰਮਾਣ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਪਰਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (18) ਆਪਣੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਵੱਡਪਣ ਹੈ।
- (19) ਉਮਰ ਦਾ ਪੰਧ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (20) ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਭਗੋਤੀ ਕੌਮ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਰਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।
- (21) ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਕਾਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਜਤਾਉਂਦੇ।
- (22) ਸਭ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣੋ ਪਰ ਆਪਣਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਵੇ।
- (23) ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਲੱਭ ਛੁਪਾਓ ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਤਾਂ ਜੀਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਬੋਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
- (24) ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- (25) ਖਾੜਕੂ ਜੰਮਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਗੋਲੀ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।
- (26) ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਿਉਂ?
- (27) ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ ਦਲੀਲ ਨਾ ਚੱਲੇ, ਉਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਚਲਦੇ ਹਨ।
- (28) ਅਹਿਸਾਸ ਰੂਹ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੈ।
- (29) ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਹਾਰੂ ਹੋ ਬੈਠਣ ਉਥੇ ਗਿਆਨ ਵੀ ਸਿੱਥਲ ਬਿਮਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (30) ਅਹਿਸਾਸ ਰੂਹ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਹੈ।
- (31) ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ 'ਚ ਕੰਜੂਸੀ ਨਹੀਂ।
- (32) ਜੇ ਜਵਾਨ ਲਗੂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਢਾਂਚਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਖਲੋਤਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ।
- (33) ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆਂ ਪੀੜ ਦੀ ਚੀਸ ਨਹੀਂ ਵਟਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗੇ।
- (34) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਖੱਡ ਵਿਚ ਡਿਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- (35) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ISBN # 978-0-9781624-9-8

ਭੁੰਘੀ ਵਾਟ

ਨੇਤਿਉਂ ਘਬਰਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ,
ਹੱਥ ਦੀਪ ਟਿਕਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ।
ਝੱਖੜਾਂ ਬੁਝਾਇਆ ਹਰ ਵੇਰਾਂ,
ਮੁੜ-ਮੁੜ ਜਗਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ!
ਚਾਲ ਮੇਰੀ ਲੜਖੜਾਵੇ ਨਾ,
ਆਪਣੀ ਹੀ ਆਹਟ ਡਰਾਵੇ ਨਾ,
ਨੇੜੇ ਬੁਰੀ ਬਲਾ ਕੋਈ ਆਵੇ ਨਾ।
ਉਚੀ ਨਗਮੇ ਗਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ।
ਹੱਥ ਦੀਪ ਟਿਕਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ!

ਲੰਘ ਉਚੇ-ਨੀਵੇਂ ਰਾਹ ਆਇਆਂ,
ਚਾਅ ਦਿਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪੁਗਾ ਆਇਆਂ,
ਕੀ ਖੱਟ ਤੇ ਕੀ ਗੁਆ ਆਇਆਂ।

ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ
ਹੱਥ ਦੀਪ ਟਿਕਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ!

ਮਸਤੀ ਘੁੰਗਰੂ ਦਿਆਂ ਸ਼ੋਰਾਂ ਤੋਂ,
ਕੁਝ ਘਰ ਦੇ ਭੋਤੀ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ,
ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਆਦਮਖੋਰਾਂ ਤੋਂ।
ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਬਚਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ।
ਹੱਥ ਦੀਪ ਟਿਕਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ।

ਅਜੇ ਅੱਖੀਉਂ ਮੁਕਿਆ ਨੂਰ ਨਹੀਂ,
ਥੱਕ ਹੋਇਆ ਚਕਨਾਚੂਰ ਨਹੀਂ,
ਹੁਣ ਮੰਜਿਲ ਬਰੀਕੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ।
ਇਹੋ ਆਸ ਲਗਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ।
ਹੱਥ ਦੀਪ ਟਿਕਾਈ ਜਾਨਾਂ ਹਾਂ।

-ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਪਿਆਰੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ,
ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ।

ਮੈਂ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਦਲਾਓ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾਇਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਘਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਲਕ ਤੱਕ ਵਿਕਾਸ, ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ, ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਪੈਂਤ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ 'ਚ ਅੰਗਤਾਈ ਲੈਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮੰਚ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝ ਜਾਵੇ, ਲੋਕ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਕਦੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਕੋਲ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਯਾਨਿ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਉਤਰ ਕਾਟੋ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਂ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ਚਿੰਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ। ਇਸੇ ਘਸਮਾਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਉਪਰੋ-ਬਲੀ ਹੋਣਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ! ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੌਡਾਂ ਹੇਠ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੀ ਖੇਡ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਜਨਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ। ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਦੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬੋਝੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨਾਂ ਇਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਵਾਂ 'ਤੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਟਿਕ ਗਿਆ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਯਕੀਨ ਬੱਝ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੋਝੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਬੋਝਾ ਬਾਗੋਬਾਗ ਹੋਣਾ ਗੈਰ-ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਧਰ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਲੋਕ

ਇਕ ਖ਼ਤ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਂ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਧੀ-ਪੁੱਤ, ਨੂੰਹ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਐਂਟਰੀ ਵੇਲੇ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨੀਆਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਏਨੇ ਢੀਠ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਫੂਕ ਸੁੱਟੀਆਂ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣਾ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ, ਵਾਅਦੇ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਲਾਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੰਚ ਮਸਾਂ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੀਡਰ ਸੁਣਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੇ ਕੁਝ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਧਰਮ ਰਾਜ ਵਾਂਗ ਸਿਰਫ਼ ਫਰਿਆਦਾਂ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਉਹਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਰੁਪਏ ਦਾ ਤੇਲ ਵੀ ਮੰਗਣਾ ਪੈਣੈ? ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਖੇਡ ਦੋਖੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨੇਤਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਾਂ ਬੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫਾਹੇ ਤਾਂ ਕੀ ਲੱਗਣਾ ਸੀ, ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਪਸੰਦ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲਣ ਵੇਲੇ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਮਹਾਨ ਲੀਡਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਸੁਣਨ ਦੇ ਆਦੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। 'ਕੁਝ' ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰਰੀ ਬਣ ਕੇ ਤਾਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਤੂਫਾਨ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੈ...?

ਬਨਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਤੋਂ ਹੱਡ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਉਡਦੀ ਖੇਹ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਲੈ ਕੇ ਬਚਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਚੇਤਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿਟੀ ਘੁਟਾਲਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਲੋਕ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਨੇ', ਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਖੁਰਾਣੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਚੱਲ ਕੇ ਹਟੀ ਹੈ; ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ/ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਲਕੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾ ਕੇ ਹਟੇ ਹਨ; ਗੁੱਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁਟਾ ਕੇ ਹਟੀਆਂ ਹਨ; ਵੱਡੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਕਿ ਏਦਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਵਿਦਵਤਾ, ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਤੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੋਝੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨਮ ਭੋਇਂ ਖਟਕਤ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰ, ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੋਝੇ ਹੱਕ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਕਹਿਣ ਆਏ ਹਨ। ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਬ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਫੇਰਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਇਆ ਸਿਆਣਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਮਨਜ਼ਿੰਦਰ ਕੰਗ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਦੈ, ਤੇ ਲੋਕ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕੰਨ ਚੁੱਕਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਪਾਸ਼ ਦਾਸ ਨੂੰ ਘਰੇ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੈ'। ਸਿਰਫ਼ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਿਆਣੀ ਸਿਆਸਤ ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਮਲੂਕਤਾ ਜਿਹਾ ਹੱਥ ਨਾ ਫੇਰ ਜਾਵੇ। ਹੋਣੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੱਟ ਜੱਫਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ, ਤੇ ਕੋਈ ਧੋਬੀ-ਪਟਣਾ ਹੀ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦੈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਤੇ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਣਪ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ

ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਹੁਣੇ ਹਟੇ ਹਨ।

ਅਰਸਤੂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਫਿਲਾਸਫੀ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਨ ਵੇਲੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਉਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ।' ਤੇ ਪਿਓ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਨੁਕਤਾ ਜਾਂ ਪਾਠ ਸਮਝਾ ਕੇ

ਪੁੱਛਦਾ, 'ਕਿਵੇਂ ਐਂ ਪੁੱਤਰ', ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਠੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ।' ਕਈ ਸਾਲ 'ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਠੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ' ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਸਤੂ ਅੱਕ ਗਿਆ, ਤੇ ਖਿਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, 'ਖੋਪਰੀ 'ਚ ਕੁਛ ਹੈਗਾ? ਉਏ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੈਂ ਦੋ ਅੱਖਰ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਸੁਆਹ ਫਿਲਾਸਫਰ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਡੋਬੂੰ।' ... ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ 'ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤਾਇਆ ਜੀ' ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਉਪਰ ਦੱਸ ਕੇ ਬੋਝੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਹੋਊ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੋਚਦੇ ਐ, ਚੰਗੀ ਹੋਈ ਐ; ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਓ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਥੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੱਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਚੱਕ-ਬਲ ਕਰਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹੈ, ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਤੇ ਬਕਾਏ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ, ਬਿਜਲੀ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ ਨੂੰ, ਮੁਫ਼ਤ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਫਾਹੇ ਲੈ ਰਿਹੈ, ਤੇ

'ਕੌਣ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਖੇ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੈ ਕਿ 'ਸਾਹਿਬ ਇੰਜ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਇੰਜ ਕਰਾਂਗੇ।'

ਲਗਾਤਾਰ ਖਾਨਦਾਨੀ ਭੁੱਕੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਪੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਪੇਂਡੂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਦੁਨੀਆਂ ਚੰਦ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਐ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਿਉਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ?' ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦਿਨ 'ਚ ਪਾਈਆ ਸੇਰ ਵੇਚ ਲਾਂਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਰੱਕ ਭਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕੌਣ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੋ?' ਜੇ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਐ, ਜੇ ਆਏ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਵਾਧੂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ?' ਹੋਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਘੇਰ ਘੇਰ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਆਲੇ ਅੰਦਰ ਵਾਤ ਕੁੰਡੀ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਝੇ ਵੱਲ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵਾਰਿਸ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਜੀਹਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬੋਝੇ ਬਾਣੀ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਦੂਜਣਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ 'ਚ ਲਗਦੀਆਂ ਆਈਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 'ਤੇ)

ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨੂੰ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਪਰਵਾਸੀ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਪਰਵਾਸੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਭਾਅ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋਗੇ?'

'ਕਿੱਥੇ ਨੂੰ?'

'... ਬਾਬੇ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਪੇਟੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਆਉਣੀ ਐ।'

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੋਚਿਆ-ਚਲੇ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਹ ਜਲਵਾ ਵੀ ਦੇਖ ਆਉਂਦੇ ਆਂ। ਉਹਨੇ ਬੈਗਪਾਈਪਰ ਦੀ ਪੇਟੀ ਲਈ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਾਬੇ ਆਲੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਅੰਦਰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅੱਗੇ ਚੁੱਬੜਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸੀਮੈਂਟ ਦਾ। ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਡਟ ਉਸ ਚੁੱਬੜੇ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਦੇ ਭੋਗ ਲੱਗਣ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਦਸ ਬੋਤਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬਾਬੇ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਬਾਬਾ ਕਰ ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ, ਫਿਰ ਦੋ ਪੇਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ।'

ਸੰਗਤ 'ਚ ਸਾਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮਤਾਸਾ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ ਅੱਧ-ਪਚੱਧੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ 'ਚੋਂ ਜਦੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪੈਗ ਭਰ ਕੇ ਪਿਆਏ ਤਾਂ ਗੜ੍ਹ-ਗੜ੍ਹ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਜੇ ਹੋ... ਬਾਬੇ ਦੀ। ਬਾਬਾ ਕਰੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀਆਂ।' ਰਾਸਤਾ ਤੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੱਡੀ ਅਸੀਂ ਅੱਧੀ ਕੁ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਗਏ ਸਾਂ।

ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਟੱਕਰ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਆਪਣੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਘਰ ਕਿਉਂ ਗਾਲਦੇ ਓ?'

ਧੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

'ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਬੀਬੀ?' ਮੈਂ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

ਦੂਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਇੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪੀ-ਪੀ ਕੇ ਮੇਰਾ ਘਰਵਾਲਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਾਈ

ਲੈਦੈ।'

ਅੰਦਰੋਂ ਮੇਰੀ ਹਾਸੀ ਨਿੱਕਲ ਗਈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਪੀ ਕੇ ਵਹੀ ਖਾੜਾ ਖੋਲਦੈ ਹੋਣੈ ਕਿ ਕਿਹਨੇ ਕੀ ਸੁੱਖਿਆ ਅੱਜ?'

ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਉਹੀ ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਜਾਇਆ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਿਰ। ਤਤਕੇ ਉਠ ਕੇ ਭਾਨ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਪੀਦੇ ਨੇ ਟੁੱਟ ਪੈਣੇ ਬੈਲੀ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਘਰਾਂ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਊ। ਬਣਾਇਆ ਥੇਹ ਪੈਣੇ ਨੇ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਕਿ ਨਹੀਂ।'

ਅੱਗੇ ਆਏ ਤਾਂ ਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਜੁਆਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਬਚਨੇ ਦੀ ਪਾਲੇ ਤੋੜ' ਗੀ। ਜਿਹੜੀ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਰਾਬੀ ਤੋਂ ਹੱਡ ਭਨਾਉਂਦੀ ਐ।'

ਫਿਰ ਮੈਂ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੂੰ ਕੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ ਐ।'

'ਮੈਂ ਗੀਤ ਲਿਖਦੈਂ। ਜਿੰਦਣ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ' ਤਾ, ਜਾਨੀ ਵਾਕਰ ਚੜ੍ਹਾਊ।' 'ਪਤੰਦਰਾਂ ਬਾਬਾ ਕਿਤੇ ਪਿੰਗਲ ਜਾਣਦੈ ਜਾਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗਰੁਪ 'ਚੋਂ ਐ। ਤੇਰੇ ਗੀਤ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਊ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ

ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣ ਲਏ ਆ।'

ਇਸ ਤਸਵੀਰ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਦਿਨ ਘਟਾਈ ਜਾਂਦੈ।'

ਲਗਦਾ ਨੂੰ ਸਿਆਣ ਤੇ ਗਿਆਨ ਬੋਂਦਲ ਜਿਹਾ ਗਏ ਨੇ?

- ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

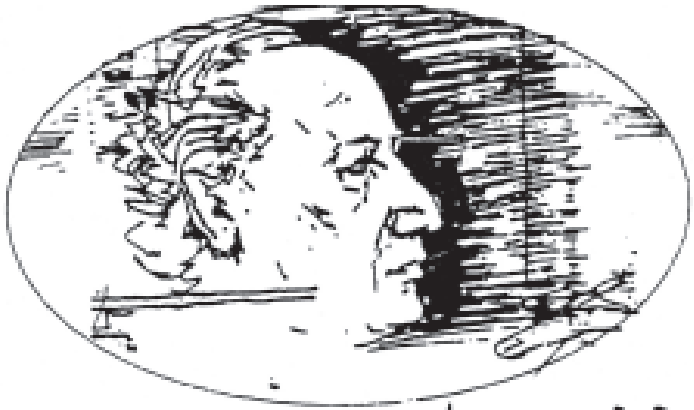
ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਦੁਖੀ ਧੀ

ਪੱਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਡਰਦੀ ਸੀ, ਡਰਦੀ ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਰਦੀ ਸੀ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਂ ਨੂੰ ਪਲ ਪਲ ਜੀ ਜੀ ਕਰਦੀ ਸੀ।
ਜਦ ਸੀ ਜ਼ੋਰ ਜਵਾਨੀ ਦਾ, ਨਾ ਲਹਿੰਦੀ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ।
ਦਿਨ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਜੀਹਦੇ ਉਤੇ ਮਰਦੀ ਸੀ।
ਫਿਰ ਹੌਕਿਆਂ ਦਾ ਸੇਕ ਪਿਆ, ਬਿਨ ਅਗਨੀ ਤੋਂ ਸੜਦੀ ਸੀ।
ਅਰਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਏ, ਨਾ ਜਿਉਂਦੀ ਨਾ ਮਰਦੀ ਸੀ।
ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਲੱਗਦੈ ਸੋਹਣੀ ਖਰਦੀ ਸੀ।
ਕਿੱਥੇ ਦੁਖੜੇ ਫੋਲ ਦਿਆਂ, ਦਰਦੀ ਹੀ ਬੇਦਰਦੀ ਸੀ।
ਲੜ ਲਾ'ਤੀ ਕਿਉਂ ਵੈਲੀ ਦੇ, ਸਰਦੇ ਪੁੱਜਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸੀ।
ਮਾਏ ਮਿਲਿਆ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਤੂੰ ਰੱਖੀ ਘਰ ਦੀ ਸੀ।

ਫੈਜ਼ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ

فہیض احمد فہیض
(1911 — 1984)

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਐਮ.ਐਫ. ਹੁਸੈਨ ਵੱਲੋਂ ਫੈਜ਼ ਦਾ ਸਕੈਚ।

ਫੈਜ਼ ਕਾਵਿ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਦੇ ਰਹੱਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ: ਗੁਰਦੀਪ

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮਹਾਨ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰੂਸੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵੱਡੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੂਟ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਅਨ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਨਸਾਨੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਨਿਹਚਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ, ਉਰਦੂ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੂਹਰਲੀ ਪਾਲ ਵਿਚ ਸੀ।

ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਐਲਾਨੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਆਮ ਗਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਜਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀਆਂ ਆਮ ਫਹਿਮ ਕਦਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਿਖੇੜ ਸੀ।

ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗਰੀਬ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਜ਼ਬੇਬੰਦ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਟੋਲੇ ਮੌਲਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬੇਲ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮੱਧਯੁਗੀ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਵੱਲ ਧਕੇਲ ਦੇਣਗੇ। ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਫਿਰਕਮੰਦੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਜਨੂੰਨੀ ਟੋਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫਰਜ਼ੰਦ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਗਵਰਨਰ ਸਨ, ਨੂੰ 4 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਵਲੋਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਫਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੱਧਯੁਗੀ ਆਭਾ ਵਾਲੇ ਮਨਹੂਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਰਦ ਨੂੰ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਜ਼ਲੀਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਤਕਾਹਟ ਦਾ ਫੌਰੀ ਕਾਰਨ ਇਹ

ਬਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਫੇਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਧਾ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਇਕ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਇਸਾਈ ਔਰਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਆਏ ਸਨ। ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਦੀਪ ਹੋਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੀਪ ਹੋਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਵਿਕ ਹੈ; ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਲਿਬ ਅਤੇ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੁਹਜ ਦੀ ਬਾਹ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਤੋਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਫੈਜ਼ ਕਾਵਿ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਜਾਂ ਕਲਾ ਪਾਰਖੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸੁਹਜ ਬਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਛਾਂਟੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਹੀ ਨੁਮਾਇਆ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਤਾਸੀਰ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡ ਗਏ।

ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ। ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੂਹ 'ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ' ਅੰਦਰ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੇਹੱਦ ਕੁਰਲਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 500 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਨਚਲੇ ਵਕੀਲ ਹਤਿਆਰੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਮਾਰਿਆ ਕੋਈ ਇਕ ਜਣਾ ਵੀ ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਸ. ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ 26 ਮਾਰਚ 2011 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ, ਪੀਸ ਐਂਡ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਾਲੀਆ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਫਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਸੰਦੇਹ ਹੇਠ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ 39 ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

—ਗੁਰਦਿਆਲ ਬਲ

ਦਰਦ ਬੇਚੇਂਗੇ ਗੀਤ ਗਾਏਂਗੇ, ਇਸਸੇ ਖੁਸ਼ਵਕਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਹਾਂ

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਇਰ ਤਿੰਨ ਜ਼ੁਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਉਹ ਜੋ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰਨ ਉਤੇ ਬਜ਼ਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਕ ਤੋਂ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ*

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਡੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ: ਜੇ ਫਲਾਣਾ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਕੁਝ ਲਿਖ ਕੇ ਖਾਸ-ਉਲ-ਖਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਹਨ ਜੋ ਖਾਸੇ ਸਿਰ ਕੱਢ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਿਣਤੀ ਦਰਮਿਆਨੀ, ਪਰ ਦਾਦ ਸਾਰੀ ਬੋਟੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਹਰ ਅਹਿਦ ਵਿਚ, ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਸਰਤਾਂ, ਤੜਪਾਂ, ਗਿਲਿਆਂ, ਨਾਫਰਮਾਨੀਆਂ, ਬਗਾਵਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਾਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਤੀਸਰੇ ਜ਼ੁਮਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ, ਵਿਰਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਹਰ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਧੜਕਣਾਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰਫ਼ ਬੇਪਨਾਹ ਵਧਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੈਜ਼ ਇਸ ਜ਼ੁਮਰੇ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦੂਸਰੇ ਜ਼ੁਮਰੇ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ:

1) ਫੈਜ਼ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣਾ।

2) ਉਸ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਧ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਢਾਲ ਸਕਣਾ।

3) ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਫੈਜ਼ ਦਾ ਉਸ ਲਈ ਰਣਥੇਤਰ ਵਿਚ ਉਤਰਨਾ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ (ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ) ਨੇ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ, ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ; ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਸਲ ਕੰਮ, ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਫੈਜ਼ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਿਰਮੌਰ, ਜੁਝਾਰ ਕਵੀ ਨੇ ਨਕਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ। ਫੈਜ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਕਾਰੀ ਗਈ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣੋ:

ਜਿਸ ਧਜ ਸੇ ਕੋਈ ਮਕਤਲ ਮੇਂ ਗਯਾ
ਵੇ ਸ਼ਾਨ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਤੀ ਹੈ,
ਯੇ ਜਾਨ ਤੋ ਆਨੀ ਜਾਨੀ ਹੈ
ਇਸ ਜਾਂ ਕੀ ਤੋ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ।

31 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਫੈਜ਼ 'ਨਕਸ਼ੇ ਫਰਿਆਦੀ' ਲੈ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਫੈਜ਼ ਨੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਸਰਕਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਕਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ। ਗ਼ਾਲਬ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ:

ਨਕਸ਼ ਫਰਿਆਦੀ ਹੈ ਕਿਸਕੀ
ਸੋਖੀ-ਏ ਤਹਰੀਰ ਕਾ।
ਕਾਗਜ਼ੀ ਹੈ ਪੈਰਹਨ
ਹਰ ਪੈਕਰੇ ਤਸਵੀਰ ਕਾ।

ਭਾਵ, ਨਕਸ਼ (ਹੁਸਨ) ਨੇ ਫਰਿਆਦੀਆਂ ਵਾਲਾ ਲਿਬਾਸ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸ ਦੀ ਤਹਰੀਰ (ਲਿਖ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ) ਦੀ ਛੇਤਛਾਤ

ਦਾ ਗਿਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਰਾਨ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਫਰਿਆਦੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹੁਸਨ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੁਸਨ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨੇੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਹਾਏ ਉਸ ਜਿਸਮ ਕੇ
ਕੰਬਖਤ ਦਿਲਾਵੇਜ਼ ਖਤੂਤ,
ਆਪ ਹੀ ਕਹੀਏ ਕਹੀਂ
ਐਸੇ ਭੀ ਅਫ਼ਸੂ ਹੋਗੇ।
ਯਾਨਿ ਉਸ ਕੰਬਖਤ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਨਕਸ਼ ਦਿਲ
'ਚ ਲਹਿ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ, ਹੈ
ਏਦਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਈ ਤਾਸੀਰ ਹੋਰ ਕਿਤੇ! ਹੁਸਨ ਦੇ
ਨਕਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕੀ
ਉਹ ਇੰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਅਪਨਾ ਮੌਜੂਏ ਸੁਖਨ
ਇਨ ਕੇ ਸਿਵਾ ਔਰ ਨਹੀਂ।
ਤਬ-ਏ ਸ਼ਾਇਰ ਕਾ ਵਤਨ
ਇਨ ਕੇ ਸਿਵਾ ਔਰ ਨਹੀਂ।

ਭਾਵ, ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੁਸਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਨਹੀਂ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਰੂਹ ਟਿਕਦੀ ਹੈ।

'ਨਕਸ਼ੇ ਫਰਿਆਦੀ' ਵਿਚ 'ਤੂੰ ਜੋ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤੋ ਤਕਦੀਰ ਨਹੂੰ ਹੋ ਜਾਏ' ਵਾਲਾ ਫੈਜ਼ ਅਗਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਸਤੋ ਸਬਾ' ਵਿਚ 'ਤੁਮਸੇ ਚਲਤੀ ਰਹੀ ਯੇ ਰਾਹ ਯੂੰ ਹੀ, ਅੱਛਾ ਹੈ ਤੁਮ ਨੇ ਮੁਤ ਕਰ ਭੀ ਨਾ ਦੇਖਾ ਤੋ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ' ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੱਦ ਕੱਢ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਪੁਖਤਗੀ ਅਤੇ ਨਿਖਾਰ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੌਜਵਾਨ ਫੈਜ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਕਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਥੇ ਦੀਵਾਨਗੀ (ਚਾਲੂ ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦੇਣਾ) ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ:

ਬਜ਼ਜ਼ ਦੀਵਾਨਗੀ ਵਾਂ
ਔਰ ਚਾਰਾ ਭੀ ਕਹੋ ਕਿਯਾ ਹੈ
ਜਹਾਂ ਅਕਲੋਖਿਰਦ ਕੀ ਏਕ ਭੀ
ਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਦੇਣਾਂ (ਧਰਤੀ, ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਮਿਹਨਤ) ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਫਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨਗੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਫੈਜ਼ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲਈ ਅਰਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਕਾਟੋਟ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੀਵਾਨਗੀ ਜੋ ਆਸ਼ਕ ਦੇ ਮਹਿਬੂਬ ਵੱਲੋਂ ਨਕਾਰੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਸ਼ਕ ਉਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ, ਇਸੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅਮਲ ਬਣ ਗਈ। 'ਦਸਤੋ ਸਬਾ' ਵਿਚ ਫੈਜ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਦਸਤੋ ਸਇਆਦ ਭੀ ਆਜ਼ਜ਼ ਹੈ
ਕਫ਼ੇ ਗੁਲਕੀਂ ਭੀ
ਬੂਏ ਗੁਲ ਠਹਿਰੀ ਹੈ
ਨਾ ਬੁਲਬੁਲ ਨੀ ਜ਼ਬਾ ਠਹਿਰੀ ਹੈ
ਭਾਵ, ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪਿੱਛਰੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫਾਂਦਕੀ ਬੁਲਬੁਲ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਨੂੰ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੁੱਲ ਸਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਮਹਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

'ਦਸਤੋ ਸਬਾ' ਵਾਲਾ ਰੰਗ 'ਜ਼ਿੰਦਾਨਾਮਾ', 'ਦਸਤੋ ਤਹੇ ਸੰਗ', 'ਸਰੇ ਵਾਦੀਏ ਸੀਨਾ', 'ਸ਼ਾਮ-ਏ ਸ਼ਹਿਰੇ ਯਾਰਾ' ਅਤੇ 'ਗੁੱਬਾਰੇ ਅਇਆਮ' ਵਿਚ ਨਿਖਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕੋਈ 1975 ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਯਾਸਖ਼ੇਜ਼ੀ (ਉਦਾਸੀ) ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਝਲਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਫੈਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਇਨਕਲਾਬ ਹੈ। ਉਹ ਹਯਾਤ ਦੀਆਂ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਦੇ ਨਗਮੇ ਗਾਉਂਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ 'ਚ ਕਲਾਸਕੀਅਤ ਹੈ: ਕੌਨ ਇਤਨ ਗ਼ਨੀ ਹੈ ਜਿਸਸੇ ਕੋਈ ਨਕਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ੋ ਕਮਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੇ ਜਿਸਕੋ ਜ਼ੋਕੇ ਨਬਰਦ ਹੋ ਹਮਸੇ

ਜਾਏ ਤਸਕੀਰੋ ਕਾਇਨਾਤ ਕਰੇ
ਭਾਵ, ਏਦਾਂ ਦਾ ਧਨੀ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ। ਜਿਨ ਸਾਡਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕਰੇ। ਏਸ ਨਜ਼ਮ 'ਹਮਦ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਮਲਕਾ-ਏ ਸ਼ਹਿਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇਰਾ
ਸੁਕਰ ਕਿਸ ਤੌਰ ਸੇ ਅਦਾ ਕੀਜੇ
ਦੌਲਤੇ ਦਿਲ ਕਾ ਕੁਛ ਸੁਮਾਰ ਨਹੀਂ
ਤੰਗਦਸਤੀ ਕਾ ਕਿਯਾ ਗਿਲਾ ਕੀਜੇ
ਜੋ ਤੇਰੇ ਹੁਸਨ ਕੇ ਫਕੀਰ ਹੁਏ
ਉਨਕੋ ਤਸਵੀਸ਼ੋ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕਹਾਂ
ਦਰਦ ਬੇਚੇਂਗੇ ਗੀਤ ਗਾਏਂਗੇ
ਇਸਸੇ ਖੁਸ਼ਵਕਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਹਾਂ
ਭਾਵ, ਹੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਲਿਕਾ! ਤੇਰੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀਆਂ ਨਿਹਮਤਾਂ ਲਈ ਤੇਰਾ ਸੁਕਰ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ! ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਗਿਲਾ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਤੇਰੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕੀ, ਦਰਦ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

ਫੈਜ਼ ਦੀ ਰੁਮਾਨੀਅਤ, ਕਲਾਸਕੀਅਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਇਕ ਥਾਂ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਢਲਦੀ ਹੈ:

ਰੰਗ ਪੈਰਾਹਨ ਕਾ ਖੁਸ਼ਬੂ
ਜੁਲਫ਼ ਲਹਿਰਾਨੇ ਕਾ ਨਾਮ।
ਮੌਸਮੇ ਗੁਲ ਹੈ ਤੁਮਹਾਰੇ
ਬਾਮ ਪਰ ਆਨੇ ਕਾ ਨਾਮ।

ਬਹਾਰ ਰੰਗ 'ਤੇ ਮਹਿਕਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੈ। ਫੈਜ਼ ਉਪਰਲੇ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੰਗ ਤੇਰੇ ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇਰੇ ਜੁਲਫ਼ਾਂ ਖਿਲਾਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਬਨੇਰੇ ਉਤੇ ਆ ਖੜਨਾ ਬਹਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫੈਜ਼ ਦਾ ਰੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮਹਿਬੂਬਾ ਦੇ ਇਕ-ਮਿੱਕ ਹੋ ਜਾਣ ਵਿਚ ਨਿਖਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲਣ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਤਰਾਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਗਲਘੋਟੂ ਨਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਤਦੇ ਹਨ:

ਕਟਦੇ ਭੀ ਚਲੇ ਬੜ੍ਹਤੇ ਭੀ ਚਲੇ
ਬਾਜ਼ੂ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੈਂ ਸਰ ਭੀ ਬਹੁਤ
ਚਲਤੇ ਭੀ ਚਲੇ ਕਿ ਅਬ ਡੇਰੇ
ਮੰਜ਼ਲ ਹੀ ਪੈ ਡਾਲੇ ਜਾਏਂਗੇ।
ਫੈਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜੋ ਵੀ ਗਿਲਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦੋਖੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ:

ਕਿਸੀ ਕਾ ਦਰਦ ਹੋ ਕਰਤੇ ਹੈਂ
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਰਕਮ
ਗਿਲਾ ਹੈ ਜੋ ਭੀ ਕਿਸੀ ਸੇ
ਤੇਰੇ ਸਬਬ ਸੇ ਹੈ
(ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਰਕਮ, ਭਾਵ ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ)

ਫੈਜ਼ ਹੁਸਨ, ਇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ, ਨਜ਼ਮਾਂ, ਰੁਬਾਈਆਂ, ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਕਤਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੁਕਾਅ ਇਕ-ਮਿੱਕ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰੈਨ ਵੀ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ, ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਪਾਠਕ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਸੁਹਜ ਦੀ ਤਸਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੈਜ਼ ਨਿਗਾਹੇ ਯਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਕਰਜ਼ੇ ਨਿਗਾਹੇ ਯਾਰ
ਅਦਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹੈਂ ਹਮ।
ਸਬ ਕੁਛ ਨਿਸਾਰੇ ਰਾਹੇ
ਵਫ਼ਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹੈਂ ਹਮ।
ਉਨਕੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਂ ਕਿਆ ਕਰੇਂ
ਫੀਕਾ ਹੈ ਅਬ ਭੀ ਰੰਗ।
ਜਿਤਨਾ ਲਹੂ ਥਾ ਸਰਫ਼ੇ ਕਬਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਫ਼ੈਜ਼ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ

ਕਰ ਚੁਕੇ ਹੈਂ ਹਮ।
(ਸਰਫ਼ੇ ਕਬਾ, ਭਾਵ ਪੋਸ਼ਾਕ ਰੰਗਣ ਉਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ)

ਗ਼ਰ ਬਾਜ਼ੀ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹੈ
ਜੋ ਚਾਹੇ ਲਗਾ ਦੇ ਡਰ ਕੈਸਾ।
ਗ਼ਰ ਜੀਤ ਗਏ ਤੋਂ ਕਿਆ ਕਹਿਨਾ
ਹਾਰੇ ਭੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਤ ਨਹੀਂ।
ਚਲੇ ਹੈਂ ਜਾਨੋਂਈਆਂ ਆਜ਼ਮਾਨੇ
ਆਜ ਦਿਲਵਾਲੇ,
ਵੇਂ ਲਾਏਂ ਲਸਕਰੇ ਅਗਿਆਰੇ
ਆਦਾ ਹਮ ਭੀ ਦੇਖੇਗੇ।
ਵੇਂ ਆਏਂ ਤੋਂ ਸਰੇ ਮਕਤਲ
ਤਮਾਸ਼ਾ ਹਮ ਭੀ ਦੇਖੇਗੇ
(ਅਗਿਆਰੇ ਆਦਾ, ਭਾਵ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਫੌਜ)
ਫ਼ੈਜ਼ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਵੀ ਉਸਦਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ,
ਇਹ ਸਭ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ। ਵਫ਼ਾ ਦਾ
ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਆਪਕ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਹੈ:
ਹੁਈ ਫਿਰ ਇਮਤਿਹਾਨੇਂ ਇਸ਼ਕ ਕੀ
ਤਦਬੀਰ ਬਿਸਮਿੱਲਾਹ।
ਹਰ ਇਕ ਜਾਨਬ ਮਚਾ ਕੋਹਰਾਮੇਂ
ਜ਼ਾਰੋਗੀਰ ਬਿਸਮਿੱਲਾਹ।
ਗਲੀ ਕੂਚੋਂ ਮੇਂ ਬਿਖਰੀ
ਸ਼ੋਰਸ਼ੇ ਜ਼ਜੀਰ ਬਿਸਮਿੱਲਾਹ।
(ਕੋਹਰਾਮੇਂ ਜ਼ਾਰੋਗੀਰ, ਭਾਵ ਜੰਗ ਦਾ ਸ਼ੋਰ,
ਫਤਹਤਾਈ ਦਾ ਹੰਗਾਮਾ, ਸ਼ੋਰਸ਼ੇ ਜ਼ਜੀਰ, ਭਾਵ
ਹਥਕੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਦੇ ਖਕੜਣ ਦਾ ਰੌਲਾ)
ਫ਼ੈਜ਼ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੰਜ
ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਜਬ ਘੁਲੀ ਤੇਰੀ ਰਾਹੋਂ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮੇਂ ਸਿਤਮ
ਹਮ ਚਲੇ ਆਏ ਲਾਏ ਜਹਾਂ ਤਕ ਕਦਮ
ਲਬ ਪੈ ਹਰਫ਼ੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਿਲ ਮੇਂ ਕੰਦੀਲੇ ਗ਼ਮ
ਅਪਨਾ ਗ਼ਮ ਥਾ ਗਵਾਹੀ ਤੇਰੇ ਹੁਸਨ ਕੀ
ਦੇਖ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਉਸ ਗਵਾਹੀ ਪੈ ਹਮ
ਹਮ ਜੋ ਤਾਰੀਕ ਰਾਹੋਂ ਮੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ
(ਕੰਦੀਲ, ਭਾਵ ਮਸ਼ਾਲ)

ਉਪਰਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਨਜ਼ਮ ‘ਹਮ ਜੋ ਤਾਰੀਕ
ਰਾਹੋਂ ਮੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ’ ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ
ਹਨ। ਦਰਅਸਲ 25 ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਸਾਡੇ
ਵੇਲਿਆਂ ਦਾ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਕ ਰਸਾਈ
ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹੁਸਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ
ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੀਆਂ
ਮਹਿਫਲਾਂ ਚਸ਼ਮਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ
ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਬਰ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਸੁਹਜਸੁਆਦ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਜ਼ਮ ਵਿਚੋਂ
ਹੋਰ ਵੰਨਗੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ:

ਨਾਰਸਾਈ ਅਗਰ ਅਪਨੀ ਤਕਦੀਰ ਬੀ
ਤੇਰੀ ਉਲਫ਼ਤ ਤੇ ਅਪਨੀ ਹੀ ਤਦਬੀਰ ਬੀ
ਕਿਸਕੋ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ ਗ਼ਰ ਸ਼ੌਕ ਕੇ ਕਾਫ਼ਲੇ
ਹਿਜਰ ਕੀ ਕਤਲਗਾਹੋਂ ਸੇ ਸਭ ਜਾ ਮਿਲੇ

ਕਤਲਗਾਹੋਂ ਸੇ ਚੁਨ ਕਰ ਹਮਾਰੇ ਅਲਮ
ਔਰ ਨਿਕਲੇਗੇ ਅਸ਼ਾਕ ਕੇ ਕਾਫ਼ਲੇ
ਜਿਨ ਦੀ ਰਾਹੋਂ ਤਲਬ ਸੇ ਹਮਾਰੇ ਕਦਮ
ਮੁਖਤਸਰ ਕਰ ਚਲੇ ਦਰਦ ਕੇ ਫ਼ਾਸਲੇ
ਹਮ ਜੋ ਤਾਰੀਕ ਰਾਹੋਂ ਮੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ
(ਨਾਰਸਾਈ, ਭਾਵ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣਾ,
ਅਲਮ-ਝੰਡੇ, ਅਸ਼ਾਕ-ਆਸ਼ਕ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ,
ਮੁਖਤਸਰ-ਘੱਟ ਕਰ ਦੇਣਾ)

ਹੁਣ ਤਕ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਸ਼ਿਅਰ ਸਾਂਝੇ
ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਮ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਫ਼ੈਜ਼ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ
ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ
ਵੀ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਗੀਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਏਨਾ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਗੀਤ ਉਰਦੂ,
ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਤੇ ਮਿਲੇ:

ਯੇ ਧੂਪ ਕਿਨਾਰਾ ਸ਼ਾਮ ਢਲੇ
ਮਿਲਤੇ ਹੈਂ ਦੋਨੋਂ ਵਕਤ ਜਹਾਂ
ਜੋ ਰਾਤ ਨਾ ਦਿਨ, ਜੋ ਆਜ ਨਾ ਕਲ
ਪਲ ਪਰ ਭਰ ਕੇ ਅਮਰ ਪਲ ਭਰ ਕੇ ਧੂੰਆਂ
ਇਸ ਧੂਪ ਕਿਨਾਰੇ ਪਲ ਦੇ ਪਲ
ਹੋਨੋਂ ਕੀ ਲਪਕ
ਬਾਹੋਂ ਕੀ ਖ਼ਨਕ
ਯੇ ਮੇਲ ਹਮਾਰਾ ਬੂਠ ਨਾ ਸਚ
ਕਿਉਂ ਰਾਹ ਕਰੇ ਕਿਉਂ ਦੋਸ਼ ਧਰੇ
ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਬੂਠੀ ਬਾਤ ਕਰੇ
ਜਬ ਤੇਰੀ ਸਮੰਦਰ ਆਂਖੋਂ ਮੇਂ
ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਕਾ ਸੂਰਜ ਡੁਬੇਗਾ
ਸੁਖ ਸੋਏਗੇ ਘਰ ਘਰਵਾਲੇ
ਔਰ ਰਾਹੀ ਅਪਨੀ ਰਾਹ ਲੇਗਾ
ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਧੁੱਪ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ‘ਤੇ

ਰਾਤ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਕੀ ਖੂਬਸੂਰਤ
ਤਸੱਵਰ ਹੈ! ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਧੂੰਏਂ ਵਾਂਗ ਉਤਦਾ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਹੋ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ
ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਪਰ ਦਿੱਤਾ ਗੀਤ ਫ਼ੈਜ਼
ਦੇ ਬਿੰਬਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੈਜ਼ ਬਿੰਬਾਂ ਦਾ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਉਨ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਿੰਬ
ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ:

ਸ਼ਮੇਂ ਨਜ਼ਰ ਖ਼ਜਾਲ ਕੇ
ਅੰਜੁਮ ਜਿਗਰ ਕੇ ਦਾਗ਼,
ਜਿਤਨੇ ਚਰਾਗ਼ ਹੈਂ
ਤੇਰੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਸੇ ਆਏ ਹੈਂ।
(ਅੰਜੁਮ-ਤਾਰੇ)
ਯਾਦੇ ਗ਼ਜ਼ਾਲ ਚਸ਼ਮਾਂ
ਜ਼ਿਕਰੇ ਸਮਨ ਉਜ਼ਾਰਾਂ।
ਜਬ ਚਾਹਾ ਕਰ ਲੀਆ ਹੈ
ਕੁੰਜੇ ਕਫ਼ਸ ਬਹਾਰਾਂ।
(ਹਰਨੋਟਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਔਖਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ
ਕੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਰੁਖ਼ਸਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੇ ਕੇ
ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੈਦ ਕੋਠੜੀ
ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ)
ਬਜ਼ਮੇਂ ਖ਼ਜਾਲ ਮੇਂ ਤੇਰੇ ਹੁਸਨ ਕੀ

ਇਕੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਫ਼ੈਜ਼ 'ਨਕਸ਼ੇ ਫਰਿਆਦੀ' ਲੈ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੈਜ਼ ਨੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਸਰਕਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ।... 'ਨਕਸ਼ੇ ਫਰਿਆਦੀ' ਵਿਚ 'ਤੂੰ ਜੋ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤੇ ਤਕਦੀਰ ਨਹੂੰ ਹੋ ਜਾਏ' ਵਾਲਾ ਫ਼ੈਜ਼ ਅਗਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਸਤੇ ਸਬਾ' ਵਿਚ 'ਤੁਮਸੇ ਚਲਤੀ ਰਹੀ ਯੇ ਰਾਹ ਯੂੰਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ ਤੁਮ ਨੇ ਮੁੜ ਕਰ ਭੀ ਨਾ ਦੇਖਾ ਤੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ' ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੱਦ ਕੱਢ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਂ ਜਲ ਗਈ।
ਦਰਦ ਕਾ ਚਾਂਦ ਬੁਝ ਗਿਆ
ਹਿਜਰ ਕੀ ਰਾਤ ਢਲ ਗਈ।

ਯਕ ਜਾਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀਏ
ਅਨਜਾਨ ਨਾ ਬਨ ਸਕੀਏ
ਯੂੰ ਟੂਟ ਗਈ ਦਿਲ ਮੇਂ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰੇ ਸ਼ਨਾਸ਼ਾਈ
(ਸ਼ਨਾਸ਼ਾਈ-ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਪਛਾਣ)
ਕਬ ਮਹਿਕੋਗੀ ਫ਼ਸਲੇਗੁਲ
ਕਬ ਬਹਿਕੇਗਾ ਮਹਿਖਾਨਾ।
ਕਬ ਸੁਬਹੋਸੁਖਨ ਹੋਗੀ
ਕਬ ਸ਼ਮੋਨਜ਼ਰ ਹੋਗੀ।
ਖ਼ੁਆਬ ਕਿਤਨੇ ਤੇਰੀ ਰਾਹੋਂ ਮੇਂ
ਸੰਗਸਾਰ ਹੁਏ।
(ਸੰਗਸਾਰ-ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ)
ਯੇ ਜਫ਼ਾਏ ਗ਼ਮ ਕਾ ਚਾਰਾ ਵੋ
ਨਜਾਤੇ ਦਿਲ ਕਾ ਆਲਮ।
ਤੇਰਾ ਹੁਸਨ ਦਸਤੇ ਈਸਾ
ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਰੂਏ ਮਰੀਅਮ।

ਫ਼ੈਜ਼ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ
ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਿਆ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ
ਵਿਚ ਸਿਤਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਹੇਠ ਜੀਵਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਬਾਰੇ
ਉਨ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿਅਰ ਕਹੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਜੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਛਾਪਣ
ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਕਰ ਕੇ ਛਾਪਣ
ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ। ਵੰਨਗੀ ਵੇਖੋ:

ਚਾਂਦ ਤਾਰੇ ਇਧਰ ਨਹੀਂ ਆਏ
ਵਰਨਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਮੇਂ ਆਸਮਾਂ ਹੈ ਵਹੀ।
(ਜ਼ਿੰਦਾ-ਜੇਲ੍ਹ)
ਜੇਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਫ਼ੈਜ਼ ਮਹਿਬੂਬ
ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ:
ਬੁਝਾ ਜੋ ਰੋਜ਼ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਤੋਂ
ਦਿਲ ਯੇ ਸਮਝਾ ਹੈ
ਤੇਰੀ ਮਾਂਗ ਸਿਤਾਰੋਂ ਸੇ
ਭਰ ਗਈ ਹੋਗੀ
ਚਮਕ ਉਠੇ ਹੈਂ ਸਲਾਸਲ
ਤੇ ਹਮਨੇ ਜਾਨਾ ਹੈ
ਅਬ ਸੁਬਹ ਤੇਰੇ ਰੁਖ਼ ਪਰ
ਬਿਖਰ ਗਈ ਹੋਗੀ।
(ਰੋਜ਼ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਾ-ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਦਰੀਚਾ,
ਸਲਾਸਲ-ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ, ਹਥਕੜੀਆਂ)
ਕਫ਼ਸ ਉਦਾਸ ਹੈ ਯਾਰੋ

ਸਬਾ ਸੇ ਕੁਛ ਤੋਂ ਕਹੋ,
ਕਹੀਂ ਤੋਂ ਬਹਿਰੇ ਖ਼ੁਦਾ
ਆਜ ਜ਼ਿਕਰੇ ਯਾਰ ਚਲੇ।
(ਕਫ਼ਸ - ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੋਠੜੀ)
ਫ਼ੈਜ਼ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਦੇਖਣ
ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਹ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸੁਹਜ
ਸੁਆਦ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀ ਹੈ:
ਦਿਲੋ ਜਾਂ ਫ਼ਿਦਾਏ ਰਾਹੋਂ ਕਭੀ
ਆ ਕੇ ਦੇਖ ਹਮਦਮ।
ਸਰੇ ਕੂਏ ਦਿਲਫ਼ਗ਼ਾਰਾਂ ਸਬੇ
ਆਰਜ਼ੂ ਕਾ ਆਲਮ।
(ਦਿਲਫ਼ਗ਼ਾਰ-ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਿਲਾਂ ਵਾਲੇ)
ਨਾ ਸਵਾਲੇ ਵਸਲ ਨਾ ਅਰਜ਼ੇ ਗ਼ਮ
ਨਾ ਹਕਾਇਤੋਂ ਨਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤੋਂ।
ਤੇਰੇ ਅਹਿਦ ਮੇਂ ਦਿਲੋਜ਼ਾਰ ਕੇ
ਸਭੀ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਚਲੇ ਗਏ।
ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਕਦੀ ਮੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਸੀ:
ਹਮੇਂ ਇਸ਼ਕ ਮੇਂ ਮੀਰ ਚੁਪ ਲਗ ਗਈ ਹੈ
ਨਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾ ਹਰਫ਼ੇ ਹਕਾਇਤ।
ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਖ਼ੁਸ
ਜਾਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ
ਆਇਆ ਹੈ:

ਦਿਲ ਨਾਉਮੀਦ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਨਾਕਾਮ ਹੀ ਤੋਂ ਹੈ
ਲੰਬੀ ਹੈ ਗ਼ਮ ਕੀ ਸ਼ਾਮ ਮਗਰ ਸ਼ਾਮ ਹੀ ਤੋਂ ਹੈ
ਦਸਤੇ ਫ਼ਲਕ ਮੇਂ ਗ਼ਰਦਿਸ਼ੇ ਤਕਦੀਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ
ਦਸਤੇ ਫ਼ਲਕ ਮੇਂ ਗ਼ਰਦਿਸ਼ੇ ਅਇਆਮ ਹੀ ਤੋਂ ਹੈ
(ਗ਼ਰਦਿਸ਼ੇ ਅਇਆਮ-ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰਦਿਸ਼)
ਜਾਓ ਅਬ ਸੋ ਰਹੇ ਸਿਤਾਰੇ
ਹਿਜਰ ਕੀ ਰਾਤ ਢਲ ਚਲੀ ਹੈ।
ਫ਼ੈਜ਼ ਨੇ ਲੰਬੀ ਹੈ ਗ਼ਮ ਕੀ ਸ਼ਾਮ ਮਗਰ
ਸ਼ਾਮ ਹੀ ਤੋਂ ਹੈ ਕਹਿ ਕੇ ਗ਼ਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ
ਗ਼ਮ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਛੋਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ
ਹੈ। ਉਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜਾਂ ਨਿਸਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ
ਸਦਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਜਾਨ ਤੋਂ
ਆਨੀ ਜਾਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਜਾਂ ਕੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਾਤ
ਨਹੀਂ’ ਕਹਿ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਬਣਾ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ੈਜ਼ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦਰਦੇ ਜਿਗਰ
ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਹੈ:
ਜਬ ਕੁੰਜੇ ਕਫ਼ਸ ਮਸਕਨ ਠਹਿਰਾ

ਔਰ ਜੇਬੋਗਰੇਬਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰਸਨ
ਆਏ ਕਿ ਨਾ ਆਏ ਮੌਸਮੇ ਗੁਲ
ਇਸ ਕਰਦੇ ਜਿਗਰ ਕਾ ਕਿਆ ਹੋਗਾ।
ਅਤੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਸਵੇਰਾਂ ਸ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਓਦਾਂ ਦਾ
ਦਮਸਾਜ਼ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ:
ਸੁਬਹੋ ਨਾਸ਼ਾਦ ਭੀ ਰੋਜ਼ੇ ਨਾਕਾਮ ਭੀ
ਉਨਕਾ ਦਮਸਾਜ਼ ਅਪਨੇ ਸਿਵਾ ਕੌਨ ਹੈ

ਰਖ਼ਤੇ ਦਿਲ ਬਾਂਧ ਲੋ ਦਿਲ ਫ਼ਗ਼ਾਰੇ ਚਲੇ
ਫਿਰ ਹਮੀਂ ਕਤਲ ਹੋ ਆਏ ਯਾਰੋ ਚਲੇ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਫਿਰ ਕਤਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ੈਜ਼
ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਦਾਰੀ ਸਦਕਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ
ਸਾਰਾ ਰਾਹ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਜੰਮ
ਕੇ ਹੋਈਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਜਦੋਂ
ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ
ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ:
ਜੋ ਰੁਕੇ ਤੋਂ ਕੋਹੋਗਰਾਂ ਥੇ
ਹਮ ਜੋ ਚਲੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਸੇ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ।
ਰਾਹੋਯਾਰ ਤੁਝੋ ਕਦਮ-ਕਦਮ
ਹਮਨੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਨਾ ਦੀਆ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਜਦੋਜਹਿਦਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ੈਜ਼ ਉਤੇ
ਉਦਾਸੀ ਵੀ ਤਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸਦੇ ਜ਼ਿਕਰ
ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ:
ਮਿਸਲੋਂ ਤਸਵੀਰੇਯਾਸ ਹੈ ਦੁਨੀਆ
ਹਾਏ ਕਿਤਨੀ ਉਦਾਸ ਹੈ ਦੁਨੀਆ
ਫੂਲ ਮੁਰਝਾ ਗਏ ਹੈਂ ਸਾਰੇ
ਥਮਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫ਼ਲਕ ਕੇ ਆਂਸੂ
ਸ਼ਮੇਂ ਬੇਨੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ

ਹਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ
ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਮਿਟਾ ਕਰ
ਸਭ ਚਾਹਤੋਂ ਭੁਲਾ ਕਰ
ਕਿਤਨੇ ਉਦਾਸ ਆਏ
ਹਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਜਾਕਰ

ਜਬ ਦੁਖ ਕੀ ਨਦੀਆ ਮੇਂ ਹਮਨੇ
ਜੀਵਨ ਕੀ ਨਦੀਆ ਡਾਲੀ ਬੀ
ਯੂੰ ਲਗਤਾ ਥਾ ਦੇ ਹਾਥ ਲਗੇ
ਔਰ ਨਾਓ ਪੂਰਮ ਪਾਰ ਲਗੀ
ਐਸਾ ਨਾ ਹੂਆ ਹਰ ਧਾਰੇ ਮੇਂ
ਕੁਛ ਅਨਦੇਖੀ ਮੁਝਧਾਰੇ ਬੀਂ
ਅਬ ਤੁਮ ਹੀ ਕਹੋ ਕਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ
ਅਬ ਕੈਸੇ ਪਾਰ ਉਤਰਨਾ ਹੈ
ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਤਮ ਦੀ ਝਨਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਰ
ਕਰਨਾ ਹੈ।

***ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕ: ਰੇਸ਼ਮ ਮਾਜਰੀ,
ਵਾਇਆ: ਡੋਈਵਾਲਾ,
ਜ਼ਿਲਾ: ਦੇਹਰਾਦੂਨ, ਉਤਰਾਖੰਡ,
ਮੋਬਾਈਲ: 8126490298**

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ
ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ
ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲਤਾ’ ਲੜੀ ਅਧੀਨ ਲਿਖੇ ਲੇਖ
ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕੁਝ
ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ
ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ
ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਥੇ
ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ? ਇਹ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਹਨ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ
ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤਿਮ
ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ,
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਚਾਰ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੁਕਮ
ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਲੇਖ ‘ਚ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ
ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ
ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ
ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹਰ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ, ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ
ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ।
ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਗਏ ਹੋਣ,
ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਉਚੇ ਅਦਰਸ਼ ਅਤੇ
ਉਚੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲਾ ਬਣਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ। ‘ਦੇਖ ਪਰਾਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ
ਜਾਣੇ’ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਸਿੱਖ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ
ਸੀ। ‘ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ’ ਦੀਆਂ ਕਾਮਕ੍ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ
ਓਤ-ਪੋਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕਿਵੇਂ
ਮੰਨੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ?

ਬੰਦਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਇਕੱਲਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਵੀ
ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਏਗਾ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕ੍ਰਿਤਤਵ ਬਾਰੇ
ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ
ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਔਖੇ ਸਮਿਆਂ ‘ਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਗੁਜਰੀ
ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਭਾਲੇ
ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਵਿਚ ਸਵਾਰਥੀ ਤੱਤਾਂ ਨੇ
ਰਲਾ ਪਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਇਕ ਹੈ।
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬਾਣੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ
ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਮੰਨੇ
ਜਾਣ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤ
ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਹੀ ਮੰਨਦੀ
ਹੈ। ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ
ਰਚਨਾ ਮੰਨਣਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।
ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ
ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੀਆਂ
ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ
ਕਿੰਜ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

‘ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ, ਵਿਚ ਬਾਣੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ’ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ
ਸਿੱਖ ‘ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ’ ਵਰਗੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ
ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ

ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਐਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਮ ਪੂਰਤੀ ਦੀ
ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ
ਸੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਿੱਖ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜ
ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ
ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਕ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਐਸ਼ ਖਾਤਰ
ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ
ਵਿਚ ਕਹੇ, ‘ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਤੀ ਹੋਣਾ’, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ
ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ
ਕਿਹੜਾ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ
ਹਨ, ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਘਰ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ
‘ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂ ਸੁਣ ਸਕੇਗਾ?

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ
ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੰਦੇੜ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਦੇ ਆਖਰੀ
ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਹੈ, ਉਸ
ਬਾਰੇ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ।
ਆਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਇਕ
ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
ਗਵਾਹ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ
ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕੱਲਾ
ਛੱਡ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਦਸਮ
ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਦਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਵੀ ਪੰਜ
ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਸੀ।
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਹਰਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ।
ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਅਖੌਤੀ
ਵਿਦਵਾਨ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ
ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਢਾਈ ਸੌ ਸਾਲ
ਸੁੱਤੇ ਹੀ ਰਹੇ? ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ
ਦੇ ਮਗਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਤੁੰ ਤੋਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ
ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ
ਨੇ, ਜੋ ਲਿਖਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ। ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ
ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਣ,
ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਂ
ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ, ਦੀ ਬੀੜ ਦਮਦਮਾ
ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।
1765 ਬਿ. ਕੱਤਕ ਦੂਜ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ
ਸਾਹਿਬ ਨੰਦੇੜ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਸਨਮੁਖ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ-ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਧਰਮ
ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ,
ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਿ ਸਿੰਘ ਤਾਬਿਆ
ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਗਿਆ
ਕੀਤੀ:

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ
ਤਬੀ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ॥
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ
ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ॥
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਓ
ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੋ ਚਰੇ,
ਖੋਜ ਸਬਦ ਮਹਿ ਲੇਹ॥
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ
ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬਾਣੀ ਰਚੀ
ਹੈ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ
ਬਾਣੀ ਅੱਗੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ।
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ
ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲਿਖੇ ਗਏ ਨੇ। ਰਾਧਾ
ਸੁਆਮੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖ ਲਿਆ।
ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖ ਲਿਆ।
ਰਵੀਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਗ੍ਰੰਥ
ਬਣਾ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਅਖਾਉਤੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ
ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਾ ਪਾੜੇ।
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਵੀ ਇਕ ਹੀ
ਬਣਾਈ ਸੀ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਵੀ ਵੰਡੀਆਂ
ਪਾ ਲਈਆਂ। ਸਮੁੰਦਰ ਵੀ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਅਕਾਸ਼
ਵੀ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਵੀ ਟੁਕੜੇ
ਕਰ ਲਏ; ਉਹ ਵੀ ਵੰਡ ਲਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ
ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੀ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਲਏ। ਉਹ ਵੀ ਵੰਡ
ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਵਿਚਾਰੋ,
ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
—ਹਰਬੰਸ ਬੱਧਣ

ਮਾਹੀਆ ਤੋਂ ਬਾਲੇ ਮਾਹੀਆ ਤੱਕ

■ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਵੇਂ ਦੇ ਅਲੱਗ ਮੁਲਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਤੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਭਾਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ; ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਭੀੜ ਖਿਚਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਮਿਆਰੀ ਬਣਦੀਆਂ। ਫਿਲਮ 'ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ' ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਨ ਜਨਾਬ ਅਨਵਰ ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ ਬਾਬਾ ਚਿਸ਼ਤੀ ਨੇ। ਖਾਸਕਰ, ਮੁਨੱਵਰ-ਸੁਲਤਾਨਾ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗਾਇਆ ਸੰਜੀਦਾ ਗੀਤ 'ਵਾਸਤਾ ਈ ਰੱਬ ਦਾ, ਤੂੰ ਜਾਈ' ਵੇ ਕਬੂਤਰ' ਤੇ ਚੁਲਬਲਾ ਗੀਤ 'ਹੋਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਦੱਸ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਨਾ ਏ, ਦਿਲ ਮੰਗਨਾ ਏ ਤਾਂ ਫੜ ਆਹ ਲੈ' ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਫਿਲਮ 'ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ' ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਸਬੀਹਾ। ਇਹ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਐਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸੁਲਝੀ ਹੋਈ ਹੋਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਬੰਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ, ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਬਰਾਤਾਂ ਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਫਿਲਮ ਵੇਖ ਆਉਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਚਲਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਭੰਨੀ ਸਬੀਹਾ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ, ਮਹਾਨ ਅਫਸਾਨਾ-ਨਿਗਾਰ ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, 'ਇਹ ਕੁੜੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ' ਪਰ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀ ਲਗਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਸ਼ੂਰ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬੇਲੀ' ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰੋਲ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਫਿਲਮ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ 'ਬੰਜਰ', 'ਵਰਖਾ' ਅਤੇ 'ਸੈਲਾਬ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਟਿਕਟ ਖਿੜਕੀ 'ਤੇ ਮਾਰ ਖਾ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਕਲਾਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਸਮੇਟ ਕੇ ਘਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਸਬੀਹਾ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ!

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਅਨਵਰ ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ 'ਦੇ ਆਂਸੂ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਬੀਹਾ ਨੇ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਫੂਹ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁੰਮਨਾਮ' ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ। ਤੂਫਾਨ, ਕਾਤਲ, ਇੰਤਕਾਮ, ਸਰਫਰੋਜ਼, ਛੋਟੀ ਬੇਗਮ, ਹਮੀਦਾ, ਹਾਤਮ, ਆਖ ਕਾ ਨਸ਼ਾ, ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ, ਸਾਤ ਲਾਖ, ਆਰ-ਪਾਰ, ਰਾਹਗੁਜ਼ਰ, ਆਵਾਜ਼, ਤੇਰੇ ਬਗ਼ੈਰ, ਹਸਰਤ, ਇਸ਼ਕ ਲੇਲੀ, ਹਮਸਫ਼ਰ, ਮੇਰਾ ਘਰ ਮੇਰੀ ਜੱਨਤ, ਦਾਮਨ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਕਮਾਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਲਾ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਸਲਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਰਹਿੰਦੇ ਖੁੰਹਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨੇ 'ਸੱਸੀ' ਫਿਲਮ ਤੋੜ ਗਈ। ਫਿਲਮ 'ਵਾਅਦਾ' ਵਿਚ ਸਬੀਹਾ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਲਗਪਗ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਦੇਵਾ ਅਨੰਦ, ਮਧੂਬਾਲਾ, ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਨਰਗਿਸ, ਕਾਮਨੀ ਕੌਸਲ ਤੇ ਨਿੱਮੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੁਧੀਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ, ਨਾਜ਼ੀਰ, ਦਰਪਨ,

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ 'ਮਾਹੀਏ' ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੁਨੱਖੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦਾ ਮੇਲ ਕਾਲੂਪੁਰ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਕਥਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਰੋਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਗਏ। ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਉਤੇ ਕੇਸ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦਾ ਘਰ ਬਾਗ਼ੀ ਸ਼ਾਇਰ ਅਮਾਮਦੀਨ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਉਹ ਟੱਪੇ ਲਿਖ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ, ਬਾਲੇ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ, ਮਾਹੀਆ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ 'ਮਾਹੀਆ ਦੇ ਟੱਪੇ' ਫਿਰ 'ਬਾਲੇ ਮਾਹੀਆ ਦੇ ਟੱਪੇ' ਬਣ ਗਏ।

ਬਹਾਰ, ਜੇਬਾ, ਸੁਲਤਾਨ, ਸਬੀਹਾ, ਵਹੀਦਾ ਤੇ ਨੀਲੂ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਹੋਤੇ ਸਨ। ਤਾਸ਼ਕੰਦ (ਰੂਸ) ਫਿਲਮੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਫਿਲਮੀ ਨਾਮ, ਅਸਲ ਨਾਂ ਸਈਦ ਮੂਸਾ ਰਜ਼ਾ-25 ਦਸੰਬਰ 1925 ਤੋਂ 11 ਜੂਨ 1982) ਵੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠੇ। ਸੰਤੋਸ਼ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਸ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਬੀਹਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਸੰਤੋਸ਼ ਤੇ ਸਬੀਹਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜਨਾਬ ਇਨਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਭੱਟੀ। ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੀਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏ, ਉਥੇ ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਦਾ ਰੋਲ ਬੜੀ ਸੁਚੱਜਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹੀ ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਅਰੋਮਾ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਰਦਾਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ, ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਕੋਹਲੀ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਲੇ-ਮਾਹੀਆ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਬਾਲੇ, ਸਬੀਹਾ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ। 'ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ' ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨੋਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਸੋਹਣੀ, ਦੋਵੇਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਮਰਸ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਹੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਖੇ! ਠੀਕ ਹੈ ਭਾਈ ਸੋਹਣੀ ਭੁੱਬ ਕੇ ਮਰੀ ਸੀ। ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।' ਉਹ ਸਾਡੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸੂਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਨੇ ਵੀ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤਵਾਲੇ ਦੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਇਨਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਭੱਟੀ ਕੋਲੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ? ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਝੱਲ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜੋੜੀ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਖੁਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਇਕ ਔਰਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ, "ਮੈਂ ਵੀ ਬਾਲੇ ਦੀ ਹੀ ਧੀ ਹਾਂ, ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਾਓ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਆਂਗੀ।" ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਚਲੇ ਮਿਹਨਤ ਰਾਸ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਔਰਤ

ਅਨਵਰ ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਨੇ 'ਦੇ ਆਂਸੂ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਬੀਹਾ ਨੇ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਫੂਹ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁੰਮਨਾਮ' ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਲਾ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਸਲਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਰਹਿੰਦੇ ਖੁੰਹਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨੇ 'ਸੱਸੀ' ਫਿਲਮ ਤੋੜ ਗਈ। ਫਿਲਮ 'ਵਾਅਦਾ' ਵਿਚ ਸਬੀਹਾ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੀ ਧੀ ਸਬੀਹਾ ਖਾਨਮ ਜਿਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ

ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਉੱਜ ਵੀ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਹੌਲਾ ਕੀਤਾ। ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਨੁਕਤਾ ਸੀ, ਬਾਲੇ ਕਿਥੇ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਕੋਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਸੀ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੱਚੇ। ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ ਬਾਲੇ-ਮਾਹੀ ਬੜਾ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋ, ਕੋਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਲੇ ਸਬੀਹਾ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਚ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਮਾਹੀਏ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਸੱਤ ਵਾਰ ਲਾਹੌਰ ਸਬੀਹਾ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਪਰ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ, "ਸਬੀਹਾ ਜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਕੋਲ ਗਏ ਹਨ।" ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੱਜਣਾ ਤੋਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਿੜ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਗਏ, ਇਹ

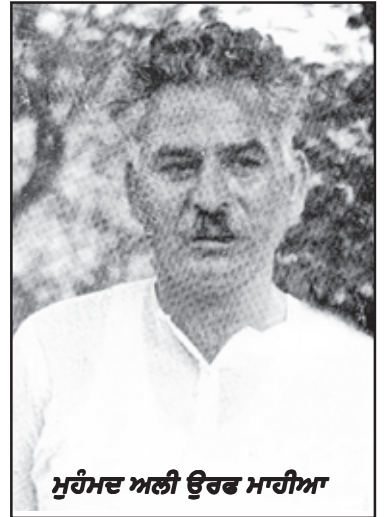
ਇਕਬਾਲ ਟਾਊਨ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ 'ਹਾਂ ਸਬੀਹਾ ਬਾਜ਼ੀ, ਹਾਂ ਸਬੀਹਾ ਬਾਜ਼ੀ', ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਬਾਲੇ ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਹਰਕਤ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਡਾਕਟਰ ਖੁਆਜਾ ਉਮਰ ਨੇ ਖਾਹੁਆ ਕਸਬੇ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ਰੀਫ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਪਿੱਛੇ ਲਾਇਆ। ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਚੱਕਰ ਲਾਏ। ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਕ ਬਿਰਧ ਬੰਦਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜਿਹਨੇ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਮਾਹੀਏ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਉਹ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਅਹਿਮਦ ਹਸਨ।

ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਅਣਦਾੜੀਆ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁੰਡਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤੰਦੂਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਟਾ ਗੁੰਨਣ ਅਤੇ ਪੇੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਸੁਰੀਲੇ ਗਲੇ ਦਾ ਮਾਲਕ। ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਬੇਧਿਆਨੇ ਗੁਣ-ਗੁਣਾ ਬੈਠਦਾ, ਤੇ ਝੱਟ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਗਾਹਕ ਉਸ ਤੋਂ ਗੀਤ

ਸੁਣਨ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰਦੇ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਘੜਾ ਬਹੁਤਾ ਸੁਹਣਾ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਘੜਵੰਜ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ, ਤਦ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਠੱਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਾਂ ਕੱਢਦਾ। ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ।

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਬੜਾ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਟਾਂਗਾ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਦੇ ਰਿਦਮ ਨਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਗੀਤ ਹੋਰ ਵੀ ਨਮਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਟਾਂਗੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜਿਓਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਣ-ਗੁਣਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਟਾਂਗਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜਿਓਂ ਲੰਘਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਟਾਂਗਾ ਰੋਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਲਈ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਹ ਉਪਰ ਦਾ ਉਪਰ, ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਕੂਲ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਰਕੇ ਵਿਚੋਂ ਪਤਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈਆਂ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਟਾਂਗਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਰੇ ਹੀ ਟਾਂਗਾ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਘੁਮਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਾ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਫਿਰ ਕੁੜੀ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ, ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਉਂਗਲਾਂ ਬੁਰਕੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਫਿਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੀਂਦ ਉਭ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਲੰਮੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਉਹ ਰਾਤੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਠ ਉਠ ਵੇਖਦਾ, ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ। ਕਿਤੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਾਪੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਨਾ ਭੇਜ ਦੇਣ। ਉਹ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਕੇ ਟਾਂਗਾ ਕਿਧਰੇ ਸੁੰਨੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਪੈੜੇ 'ਤੇ ਨਾ ਲੈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਕੂਲ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਾਵਤ ਹੈ 'ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕ ਗੁੱਝੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ', ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ। ਟਾਂਗਾ ਉਸ ਮੁਹੱਲੇ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ।

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦਾ ਘਰ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਵਿਚ ਨਾਮਵਰ ਅਤੇ ਬਾਗ਼ੀ ਸ਼ਾਇਰ ਅਮਾਮਦੀਨ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਸੀ। ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਦੂਸਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਕਾਲੂਪੁਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟਾਂਗਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਆਪ ਬੜੇ ਦਿਨ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਤਾੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਪਿੰਜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਉਰਫ ਮਾਹੀਆ

ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਉਰਫ ਬਾਲੇ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਏ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘਰ ਲਿਆਏ, ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ, ਤਦ ਤਰੀਕ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਟਾਂਗਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਛੱਡ ਦੇ ਟਾਂਗਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਚਹਿਰੀ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਉਸਤਾਦ ਅਮਾਮਦੀਨ ਵੀ ਹਰ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਆਸ਼ਕ-ਮਸ਼ੂਕ ਦੇ ਜਵਾਬ-ਸਵਾਲ ਮਾਹੀਏ ਦੇ ਟੱਪਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਚਿੱਟਾ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਗਾ ਕੇ ਟੱਪਿਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ। ਕੁਝ ਟੱਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

ਹਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲੜੀਆਂ...
ਤੇਰਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ
ਭਾਵੇਂ ਲੱਗ ਜਾਣ ਹੱਥ ਕਤੀਆਂ।
ਗੱਡੀ ਚੱਲਦੀ ਏ ਲੀਕਾਂ 'ਤੇ...
ਅੱਗੇ ਬਾਲੇ ਨਿੱਤ ਮਿਲਦੀ
ਹੁਣ ਮਿਲਦੀ ਤਰੀਕਾਂ 'ਤੇ।
ਦੁੱਖ ਸਾਰੇ ਜਰ ਜਾਂ'ਗੇ...
ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਲੇ ਮੇਰੀਏ
ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਏ ਮਰ ਜਾਂ'ਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕਬਾਲ ਬਾਨੋ ਬਾਲੇ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਮਾਹੀਆ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕ ਗੀਤ 'ਮਾਹੀਆ ਦੇ ਟੱਪੇ' ਫਿਰ 'ਬਾਲੇ ਮਾਹੀਆ ਦੇ ਟੱਪੇ' ਬਣ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਤਰੀਕ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਸ ਦਿਲਚਸਪ ਕੇਸ ਦੇ ਟੱਪੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ। ਅਖੀਰ ਮਾਹੀਆ ਕੇਸ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਟਾਂਗੇ 'ਤੇ ਟੱਪੇ ਗਾਉਂਦੇ ਮਾਹੀਏ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮਾਹੀ ਸ਼ਬਦ ਮੱਝੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਲੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ ਵਿਚੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਹੀਆ ਸ਼ਬਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਪਾਲੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਤ ਹੈ।

ਹੀਰ ਆਖਦੀ ਕੀਤੋਈ ਬੂਹਾ ਮਾਹੀਆ
ਤੇਰੀ ਮੱਝ ਨੂੰ ਕੌਣ ਲਿਜਾਵਦਾ ਏ।
ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੱਪੇ ਬੜੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ: ਢੋਲੇ, ਛੱਲਾ ਤੇ ਮਾਹੀਆ ਪਰ ਬਾਲੇ ਤੇ
(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਮਾਹੀਏ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਹੀਏ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਏ ਟੱਪੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਗਾਏ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਟੱਪੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਰੇਲ ਵਾਂਗੂ ਘੁਲ ਕੇ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਗਏ।

ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਾਲੋ-ਮਾਹੀਆ ਨੂੰ ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣੇ ਪਏ। ਮਾਹੀਏ ਨੇ ਫਿਰ ਟਾਂਗਾ ਵਾਹੁਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਲੋ ਨੇ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਰੋਲ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਬਦਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਲੋ ਨੇ 'ਹੀਰ ਸਿਆਲ' ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੀਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸੇ ਹੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਹੈਦਰਬਾਦੀ ਦੇ ਇੱਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਛੋਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੇਬੀ

ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਮੌਲਵੀ ਸਈਅਦ ਇਨਾਇਤ ਉਲਾ ਸ਼ਾਹ ਬੁਖਾਰੀ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪ ਹੀ ਬਾਲੋ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਔਰਤ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਕੋਈ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਵੇ। ਜਨਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਬਰਿਸਾਂ 'ਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਡੇਰਾ ਸਾਈਂ ਰਹੀਮ ਦੇ ਕੋਲ ਟਿੱਬਾ ਕਾਲੂਪਰਾ ਵਿਚ ਬਾਲੋ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸਾਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਦਫ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੌਲਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੰਨਣੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਨ।

ਇਹ ਸੱਟ ਮਾਹੀਏ ਲਈ ਸਹਾਰਨੀ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਲੋ ਦੇ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਮਾਹੀਆ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ

ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ 27 ਸਤੰਬਰ, 1960 ਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪਾਰਕ, ਸ਼ਾਹ ਜਮਾਲ, ਮੁਸਲਮ ਟਾਊਨ ਦੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਾਲੋ ਅਤੇ ਮਾਹੀਏ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਕੋਲੋਂ ਮਾਹੀਏ ਸੁਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ 20 ਕੁ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਕਿਲਾ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਹਿਲ ਕਲਾਂ ਰਾਣਾ ਇਸਤੇਖਾਰ ਦੇ ਘਰ ਰਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਣਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹ ਕੋਟ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡੋਂ ਕਿਸੇ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਕੱਵਾਲ ਬੁਲਾਏ ਹਨ ਜੋ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਮਾਹੀਏ ਦਾ ਟੱਪਾ ਬੋਲਣਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਰਾਣੇ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੜੇ ਧੂੰਮ ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੜਾ ਸਾਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਮਰਹੂਮ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਭੁੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸੰਜੀਦਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਸਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ ਕੱਸ ਲਏ, ਤੇ ਸੁਖਮ ਛੋਹਾਂ ਨਾਲ ਅਲਪ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੱਵਾਲਾਂ ਨੇ ਅਲਪ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕੁਝ ਵੰਨਗੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਕਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ:

ਪੈਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਡਾਂ ਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਤੇ, ਹੱਥ ਖਸਮ ਫੜਾਉਂਦੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿੱਥੇ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜ਼ੀ ਯਾਰ ਹੋਵੇ, ਦੇਹੀਆਂ ਉਝ ਪਲਟਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਬਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਤੇ, ਖਾਕੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਪਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਫਿਰ ਯਾਰ ਦੀ ਗਲੀ ਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਅੱਗੇ, ਧੌਣਾਂ ਮੁੱਢੋਂ ਨਿਵਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਫਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨੇਜੇ ਦੀ ਨੌਕ ਉੱਤੇ, ਲਾਈਆਂ ਤੋੜ ਨਿਝਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਚੰਗੀ ਅਸੀਂ ਮੰਦੇ ਸੱਜਣਾ, ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਮਿਲ ਕੇ ਯਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਪਾ ਗਏ, ਅਸੀਂ ਨਾ ਜਿਉਂਦੇ ਨਾ ਮਰਦੇ।

ਖਵਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਾਹੀ ਮਿਲਿਆ, ਬੇਦਰਦ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੱਸ ਕੇ। ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਇਉਂ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਚੋਰ ਜਾਂਦੇ ਏ ਨੱਸ ਕੇ।

ਸੱਜਣ ਟੁਰੇ ਕੰਡ ਦੇ ਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਨੈਣੋਂ ਸਬਰ ਕਰੋ। ਨੀਰ ਨਾ ਡੋਲੋ, ਤੁਸੀਂ ਭੈੜੀਓ ਅੱਖੀਓ, ਸਾਨੂੰ ਯਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇਵੋ।

ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਮੇਰਾ ਦਿਲਬਰ ਜਾਨੀ, ਚਲ ਬੋਲ ਨਾ ਬੁਠਿਆ ਕਾਵਾਂ। ਤੂੰ ਬੁਠਾ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਵੀ ਬੁਠੇ, ਤੈਨੂੰ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਉਡਾਵਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਵਾਲਾਂ ਨੇ ਕੱਵਾਲੀ ਛੇੜੀ, ਤੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਮਾਹੀਆ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਕੋਈ ਬੱਕਰਾ ਬਲ ਮੋਇਆ... ਮਸਲਾ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਹੱਲ ਹੋਇਆ।

ਹੱਟੀਆਂ 'ਤੇ ਨੀਲ ਆਇਆ... ਉਦੋਂ ਮਾਹੀਆ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਵਕਤ ਅਖੀਰ ਆਇਆ।

ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮਲੋਕ (ਫਲ) ਹੁੰਦੇ... ਲੱਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਸਲੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ।

ਕਬੂਤਰ ਲਾਈ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ੀ... ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੁਲੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਬੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਾਜ਼ੀ।

ਕਾਂ ਉੱਡਦਾ ਬੋਲ ਪਿਆ... ਰੱਬਾ ਕੋਈ ਆਣ ਦੱਸੇ ਕਿਵੇਂ ਵੱਜਦਾ ਢੋਲ ਪਿਆ।

ਆਲੇ ਵਿਚ ਰੁੱਖ ਮਾਹੀਆ... ਰੁੱਸਣਾ ਸੀ ਮੈਂ ਢੋਲਿਆ ਰੁਸ ਗਿਆ ਕਾਹਤੋਂ ਮਾਹੀਆ।

ਬੈਠਕ ਬੰਦ ਕੀਤੀ... ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਕੰਡ ਕੀਤੀ।

ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਖੰਡ ਮਾਹੀਆ... ਕੰਡ ਕਰ ਲੰਘਨਾਂ ਏ ਸਾਨੂੰ ਕੰਡ ਦੀ ਵੀ ਠੰਢ ਮਾਹੀਆ।

ਬਾਗ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾ... ਅੱਲਾ ਮੇਰਾ ਜਾਣਦਾ ਏ ਤੇਰੀ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾ।

ਕੋਈ ਮੁੰਦਰੀ ਤੋਲੇ ਦੀ... ਜੱਗ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਰੁੱਸ ਜਾਏ ਅਸੀਂ ਮੰਨਣੀ ਏ ਢੋਲੇ ਦੀ।

ਕੋਈ ਸਾਵੇਂ ਕਮਾਦ ਹੁੰਦੇ... ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਲੁੱਟਿਆਂ ਦੇ ਕਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਅਬਾਦ ਹੁੰਦੇ।

ਚੂਰੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਕਾਂ ਜੋਗੀ... ਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੂੰ ਮਿਹਣੇ ਦਿੰਦਾ ਸ਼ਾਲਾ ਰਵਾਂਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋਗੀ।

ਭਰੀ ਬਾਜ਼ਰੇ ਦੀ ਗੰਢ ਮਾਹੀਆ... ਲੜਿਆ ਤੂੰ ਰਹੁ ਭਾਵੇਂ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾ ਛੱਡ ਮਾਹੀਆ।

ਮੁੱਠੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਏ ਕਲੀਆਂ ਦੀ... ਯਾਰ ਗਵਾ ਬੈਠੀ ਆਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਗਲੀਆਂ ਦੀ।

ਅਸੀਂ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਦੀ ਧੁੰਨੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਜੇ ਕਾਂ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਦੇਖੀਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਸਬਾ ਕੁੰਜਾਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਬੜੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੜਾ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ-'ਰੰਨ ਕੁੰਜਾਹ ਦੀ, ਤੇ ਦਾੜਣ ਫਲਾਹ ਦੀ'। ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰੀਫ਼ ਕੁੰਜਾਹ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਇਹ। ਅਗਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਗੁਜਰਾਤ ਹੈ।

ਬਾਲੋ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਸ਼ਹਰ ਵਿਚ ਤੁੱਲੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਚਰਚੇ ਸਨ। ਬਲਖ਼ ਬੁਖਾਰੇ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਮਿਰਜ਼ਾ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦੀ ਐਸੀ ਬਿਜਲੀ ਗਿਰੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੁੱਧ-ਬੁਧ ਗੁਆ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਥੋਂ ਜੋਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਮਹੀਵਾਲ (ਮਿਰਜ਼ਾ ਇੱਜ਼ਤ ਬੇਗ) ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਦੇ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਝਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਕਿਆ ਫੁਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਝਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੋ ਚਾਲ ਨਾਲ ਖੁਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਝਨਾਂ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵੱਸਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੀਵੇ ਤੱਕ ਵੀ ਝਨਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਰਿਸ-ਰਿਸ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਹੀਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਝੰਗ ਦੇ ਤਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਝਨਾਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਹੀਰ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਅਤੇ ਸੋਹਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਸਤਰਾਂ ਬਣ ਕੇ ਉਕਰੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਕੁਝ ਐਸੀਆਂ ਵੀ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾ ਕੇ ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਅੱਖ ਪੁੱਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਾਕਿਆ ਸਗੋਂ ਕੇਰਾ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਿਆ ਚਿਹਾ। ਇਹ ਮਾਣ-ਹਾਰੀਆਂ ਕਿਸੇ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅਣਛੋਹੀਆਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੱਢਣਾਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਕਿਸੇ ਅਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਏ ਹੋਏ ਘੱਟੋ ਵਿਚ ਬਾਲੋ ਤੇ ਮਾਹੀਏ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ। ਕੱਵਾਲ ਨੇ ਅਖੀਰੀ ਟੱਪਾ ਇੰਨਾ ਭਿੰਨ ਕੇ ਗਾਇਆ-ਬੱਸ ਜਾਨ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਲੱਗਦਾ ਸੀ-ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਟੱਪਾ ਧੁਰ ਬਾਲੋ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਵਿਚ ਕਬਰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ... ਰੂਹ ਕੋਲੋਂ ਬੁੱਤ ਪੁੱਛਿਆ ਮਾਹੀ ਕਿਥੋਂ ਤੀਕ ਨਾਲ ਆਇਆ।

ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਦੇਵਾ ਅਨੰਦ, ਮਧੁਬਾਲਾ, ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਨਰਗਿਸ, ਕਾਮਨੀ ਕੌਸ਼ਲ ਤੇ ਨਿੱਮੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੁਧੀਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ, ਨਾਜ਼ੀਰ, ਦਰਪਨ, ਬਹਾਰ, ਜੇਬਾ, ਸੁਲਤਾਨ, ਸਬੀਹਾ, ਵਹੀਦਾ ਤੇ ਨੀਲੂ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਸਨ। ਤਾਸ਼ਕੰਦ (ਰੂਸ) ਫਿਲਮੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਅਸਲ ਨਾਂ ਸਈਦ ਮੁਸਾ ਰਜ਼ਾ ਵੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠੇ।

ਸਬੀਹਾ ਖਾਨਮ ਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਸੰਨ 1938 ਵਿਚ ਬੜਾ ਨਾਮ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰੀ ਫਿਲਮ 'ਸੱਸੀ ਪੰਨੂ' ਲਈ ਬਾਲੋ ਦੀ ਸੱਸੀ ਦੇ ਰੋਲ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਗਈ। ਕੰਮ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਰੇਸ਼ਨੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬਾਲੋ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲੋ ਨੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1936 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਧੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ 'ਸੱਸੀ ਪੰਨੂ' ਅਜੇ ਮੁਕੰਮਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲੋ ਤਪਦਿਕ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਨ 1942 ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਲੋ ਨੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਹੀਏ ਤੋਂ ਵਾਅਦਾ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣਾਏਗਾ। ਬਾਲੋ ਦੀ ਖਾਹਿਸ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ

ਉਸ ਦੀ ਦਾਦੀ ਕੋਲ ਗੁਜਰਾਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਹੀਆ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਇਕ ਟੱਪਾ ਗਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ:

ਬੱਸ ਨੌਂ ਸੌ ਛਿਆਹਟ ਆਈ... ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਜੜ ਗਏ ਜਦੋਂ ਵੱਸਣੇ ਦੀ ਜਾਚ ਆਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮਾਹੀਏ ਨੂੰ ਬਾਲੋ ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮਾਹੀਆ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਵੀ ਦਿਵਾਈ। ਮਾਹੀਏ ਦੀ ਧੀ ਸਬੀਹਾ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹ ਗਈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ਛੂਹਣੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮਾਹੀਆ ਭਾਵੇਂ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜੀਵਿਆ ਪਰ ਬਾਲੋ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਝੋਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੱਗਿਆ

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

(ਸਫਾ 25 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਆਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੀ ਹੋਈ ਐ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾੜੀ ਕੱਟਦੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੇਗੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਪੰਜ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਮਸਜਿਦ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮੌਲਵੀ ਬਣਾਉਣੈ, ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਐ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਾ, ਉਹ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰ ਹੀ ਦਿਆਂਗਾ।' ਥੋਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਜੁੜੀਐ, ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸੀਣਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਬਚ ਕੇ ਚਲੇ ਤਾਂ ਭਲਾ ਫਿਰ ਸੱਚੀ ਹੀ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰੀ ਤੇ ਆਬਣੇ ਮਸਰਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਸੱਠ-ਪੈਂਹਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਅੱਕੇ ਪਏ ਨੇ। ਬੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ 1992 ਵਿਚ, ਤੇ ਫਿਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਾਲ-ਭਾਜੀ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਤਤਕੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਂਡਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲ-ਪਿਆਜ਼ ਹੀ ਖਿਲਰ ਗਏ। ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਹਨ, ਬਦਲ ਦੀ ਆਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਕਾਸਾ ਥੋਡੇ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਐ, ਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਨ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਖੇਡ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪਿਆਦਾ 'ਕੱਠੇ ਸੌ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ 'ਜੀ ਸਰ' ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਿਆਦਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬੇਬਾਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿਆਦੇ ਵੀ ਹੋਰ ਗਿਣਮੁਠੀਏ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਜੀਹਨੇ ਵੀ ਕਦੇ 'ਨਹੀਂ ਸਰ' ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੇਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲੀ ਲਿਫਾਫੇ ਉਡਣ ਵਰਗੇ ਕਰ'ਤੇ, ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਫਿਰ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਮੁੜ ਕੇ ਵੀ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ 'ਜੀ ਸਰ' ਦੀ ਹੀ ਚੁੱਕਣੀ ਪਈ। ਖਿਆਲ ਕਰਿਓ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ! ਥੋਡੇ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛੜ ਕਈ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ 'ਜ਼ਿਦਾਬਾਦ' ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 'ਜ਼ਿਦਾਬਾਦ' ਆਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਪਿਆਦੇ ਪਛਾਨਣੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਔਖੇ ਬਹੁਤ ਹਨ।

ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹਕੂਮਤ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਨਸ਼ਾ ਏਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਬੈਠੇ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਨੇਤਾ 'ਚ ਅਤੇ ਰੱਬ 'ਚ ਫਰਕ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਥਾਂ ਲੋਕ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਫਰਿਆਦਾਂ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਹਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ, ਪੂਰੀ ਕਰ'ਤੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਚੱਲ ਤੂੰ ਕੌਣ ਐ?' ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਰਹੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੇ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਫਿਰ ਲੰਬੀ ਵੀ ਬੜੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੜੀ ਉਪਜਾਊ ਭੋਇਂ ਆ ਗਈ ਐ, ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਨੇੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਦੋਨਾ ਨਾਨਕਾ ਤੇ ਤੇਜਾ ਰੁਹੇਲਾ ਸਹਿਤ ਦਰਜਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਮੰਜੇ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤੇ ਦੂਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਲਪੇਟੇ ਗਏ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਲੇ ਮੌਕਾ ਨਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਦੇਖਣ ਗਏ ਸਾਂ। ਇਹ ਲੋਕ ਦਰਦਾਂ-ਪੀੜਾਂ ਨਾਲ ਭੰਨੇ ਹੋਏ ਕਰਾਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਇਹ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਵਾਲੀ ਵਿਹਲੀ ਹੋਈ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਚਲੋ, ਹੋਰ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ-ਪੱਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੜਛੱਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲਾਂ ਸ਼ੇਅ ਪੀਸ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਗੰਗਾ ਜਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖੜੇ ਹੱਲ ਕਰ'ਤੇ ਅਤੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਕੈਂਸਰ ਟਰੇਨ' ਵਿਚੋਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕਰ'ਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ 'ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਹੀਂ', 'ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ' ਕਹਿਣਗੇ। ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ

ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜਦੀ ਵਾਰੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਰੇਤ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹੀ ਰੇਤ ਟਰੱਕਾਂ ਅਤੇ ਟਰਾਲੀਆਂ 'ਚ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਲੱਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ। ਚਲੋ, ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਜਾਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ।

ਅੰਨ੍ਹਾ ਸੀਰਨੀ ਆਪਣਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹਦਾ ਘੇਰਾ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੱਥ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਸੁਜਾਖੇ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਫਿਰ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖੇ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਾਪਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਕਬਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਯਾਨਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਬਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਲ ਦਾ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ? ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਕਹਿ ਦਿਉ- 'ਫਲਾਣਾ'। ਪੁੱਤਰ ਮੋਹ ਤਾਂ ਚਲੇ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਮੋਹ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਤੀਕਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਫਿਰ...? ਆਸ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਸ ਮਕੜੀ ਜਾਲ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਦਿਉ।

ਹਰਨਾਕਸ਼ ਦੇ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਵਰਗਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਿਓ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਕਹਿ 'ਉਆਂ ਹਰਨਾਕਸ਼-ਈਆਂ ਹਰਨਾਕਸ਼, ਜਲ ਹਰਨਾਕਸ਼-ਬਲ ਹਰਨਾਕਸ਼', ਤਾਂ ਭੂਆ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਅੱਗ 'ਚ ਸਾੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਚ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਨਹੀਂ ਤੈਥੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ'। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੀ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਭੱਜੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਕਰਜ਼ਾਈ, ਜਲਦੇ-ਭੁੱਜਦੇ, ਨਸ਼ਈ ਬਣਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਓਦਾਂ ਦਾ ਵੇਖਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਬਾਲੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੜਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਿ 'ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ, ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਲਤਨਤ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੱਥਰ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਚਿਰਾਂ ਤੀਕਰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਕੇ ਕੀਹਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਥੋਡੇ ਹੱਥੋਂ ਜਿਸ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਹੈ, ਜੇ ਉਥੇ ਸੱਚੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਅਮਲੀ ਮਹਿਲ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ 'ਜ਼ਿਦਾਬਾਦ' ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ।

ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣ ਲਈ ਗੁਸਤਾਖੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡਾ ਹਿਤੈਸ਼ੀ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

“ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦਾ ਚੂਹਾ”
ਮਹਾਨ ਕਥਾਕਾਰ ਸਆਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੰਟੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੁੱਤ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨੀਟਸ਼ੇ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਕਾਯਾ ਵਰਗੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਬੁੱਤ ਸ਼ਿਕਨਾਂ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਮੰਟੋ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਖੰਡ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ‘ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਰੂਹ ਚੁੰਧਿਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ ‘ਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਧੰਨ ਹੈ! ਮੰਟੋ! ਧੰਨ ਹੈ!! ਵਰਗੇ ਬੋਲ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਉਠਦੇ ਹਨ।

ਸਲੀਮਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਹਦੇ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਸੌਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਫਿਕਰ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਕਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦੀ, ਕਿਤੇ ਸਲੀਮਾ ਦਾ ਪਤੀ ਨਜੀਬ ਦੁਜਾ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ। ਕਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ।

ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੁੜੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਅਮਲ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਦੀ ਸਹੇਲੀ ਜੋ ਬਾਝ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਈ। ਸਲੀਮਾ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਗੋਦ ‘ਚ ਇਕ ਗੋਭਲਾ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਉਸੇ ਹੈਰਾਨਗੀ ‘ਚ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਫਾਤਮਾ ਤੇਰੇ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ?”

ਫਾਤਮਾ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਬੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਤੀਵੀਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਸੰਤਾਨ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਬੂ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ‘ਤੇ ਮੰਨਤ ਮੰਨ ਤੇ ਕਹਿ ਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤਾਅਲਾ ਮੇਰੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਖਾਨਗਾਹ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਗੀ।

ਉਹਨੇ ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਬੂ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ‘ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਨਤ ਮੰਗੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ ਅਜਿਹਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਤਮਾ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਈ ਤੇ ਜਦ ਉਹਨੇ ਨਜੀਬ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ ਉਸ ਦੀ ਖਾਨਗਾਹ ‘ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ।

ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿਹੜੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਾਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਏ। ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ, ਨੱਕ ਚਪਟਾ ਹੋਵੇ, ਅੱਖਾਂ ਭੈਂਗੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਢੇਰ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਸਕਦੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਹਨੂੰ ਔਲਾਦ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲੀ ਸਹੇਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਉਹ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ “ਫਾਤਮਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੋ ਕਿ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਚਲੀ ਜਾਂ।” ਉਹਦੇ ਖਾਵੰਦ ਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾਓ...ਪਰ ਛੋਟੀ ਮੁੜ ਆਉਣਾ।”

ਉਹ ਫਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤ ਚਲੀ ਗਈ। ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦਾ ਮਜ਼ਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ

ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਾਹਵਾ ਵੱਡੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਜੋ ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੀਰ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੇ ਚੂਹੇ ਦੇਖੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੱਕਾਂ ‘ਚੋਂ ਸੀਂਢ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਝੱਲੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੁੰਨ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ।

ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ‘ਤੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਸਾ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਲੀਮਾ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਪਲ ਭਰ ਹੱਸੀ ਪਰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ। ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵੇਚ ਦੇਣਗੇ, ਜੋ ਬਾਂਦਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਵਿਚਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਜਾਏਗੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਿਰ ਛੋਟਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਗਲਾਂ ਦੇ ਵੀ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੀ ਇਸ ਚੂਹੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਅੰਗ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਠੀਕ ਸਨ। ਪਰ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਉਂ ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਅਤੇ ਹੱਸਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਫੂਕ ਭਰਿਆ ਖਿਡੌਣਾ ਹੋਵੇ। ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਇਸੇ ਅਰਥ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਫਾਤਮਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ‘ਤੇ ਮੰਨਤ ਮੰਗੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਠੀਕ ਸੀ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਗਰਭ ਦੌਰਾਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਤਿਲ ਸੀ, ਜੋ ਭੈਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਫਾਤਮਾ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਸਲੀਮਾ ਖੁਦ ਇਹ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਉਹਦੀ ਮਮਤਾ ਮੰਨਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨੂਰ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸੁੱਟ ਆਵੇ।

ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜੋ ਸੰਤਾਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਿਰ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਿਰ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਫਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਿਹਦਾ ਤੂੰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਸਕੇਂ। ਤੇਰਾ ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਬੂ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਇਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਫਿਰ ਗਈ ਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਤੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਾਪ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਯਾਦ ਰਖੇਂਗੀ।” ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੋਭਲਾ ਜਿਹਾ ਪੁੱਤ ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ਉਪਰ ਤਿਲ ਸੀ, ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਿਆ।

ਉਹ ਇੰਨਾ ਰੋਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਵਿਚਾਲੇ ਉਲਝੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਉਹਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ਉਪਰਲਾ ਤਿਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਉਹ ਅਕਸਰ ਚੁੰਮਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੀ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਛਿਣ ਭਰ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਵਚਿਤਰ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਦੀ। ਸ਼ਾਹ ਦੌਲਾ ਚੂਹੇ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੇਜ਼ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਕੁਤਰਦਾ। ਉਹ ਚੀਖ ਉਠਦੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਓ, ਦੇਖੋ ਚੂਹਾ ਮੇਰਾ ਮਾਸ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਕਦੇ ਉਸ ਦਾ ਬੇਚੈਨ ਦਿਮਾਗ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਚੂਹਿਆਂ ਦੀ ਖੁੰਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਪੂਛ ਪਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਖੁੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਚੂਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੂਝੀ ਫੜ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੀ।

ਕਈ ਉਹਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ‘ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ

ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦਾ ਚੂਹਾ

ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਗਲ ਅੰਦਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਸਲੀਮਾ ਹੱਸਦੀ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਰੋਣ ਲੱਗਦੀ। ਉਹ ਇੰਨੀ ਰੋਂਦੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨਜੀਬ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹਦੇ ਹੰਝੂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਕਾਵੇ।

ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਚੂਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ, ਬਿਸਤਰੇ ‘ਤੇ, ਰਸੋਈ ‘ਚ, ਗੁਸਲਖਾਨੇ ‘ਚ, ਸੌਫੇ ‘ਤੇ, ਦਿਲ ‘ਚ, ਕੰਨਾਂ ‘ਚ, ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਚੂਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ‘ਚੋਂ ਸੀਂਢ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ‘ਚ ਆਪਣਾ ਛੋਟਾ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਓ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਲੇਟ-ਪੇਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਅਜੀਬ ਹਾਲਤ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ‘ਚ ਕਾਲੇ ਤਿਲ ਹੀ ਤਿਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਸੂਰਜ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋ ਕੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਜੰਮ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁਖਾਰ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਸਲੀਮਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਸੁਧਰੀ। ਨਜੀਬ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਲੀਮਾ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ‘ਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਲੀਮਾ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਉਤਰ ਗਿਆ ਤੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਤੁਫਾਨ ਮੱਠਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨਜੀਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ, ਉਹ ਮੰਨਤ ਸੀ।”

ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਬੜੀ ਦੁਖੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਾਂਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਮਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਨੌਕਰ ਮਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।”

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ, ਸਿੰਧੀ ਗੁਜਰਾਤ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਸੱਤ ਅੱਠ ਦਿਨ ਉਥੇ ਰਹੀ। ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਬਹੁ-ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਆਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ।”

ਯਾਦ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ। ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ਉਪਰਲਾ ਤਿਲ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਧੱਬਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਲੜਕੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਉਹਦੇ ਪਲੇਠੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ਉਪਰ ਤਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸ ਨੇ

ਮੁਜੀਬਾ ਰੱਖਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਜੀਬ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੋਦ ‘ਚ ਲਿਆ ਤੇ ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ ‘ਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੁਰਮਾ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਜਿਹਾ ਤਿਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਜੀਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੱਬਰੂ ਗੱਲਾਂ ਉਪਰ ਟਪਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਪੂੰਝੇ ਅਤੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਭੁੱਲ ਜਾਏ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਲੀਮਾ ਦੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਹੇਲੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਜੀਬ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ।

ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੀਆਂ ਸਭ ਔਰਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਝੰਜਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਲੀਮਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਮੁਜੀਬਾ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ, ਅੰਦਰ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਲੈ ਆਈ। ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਤਿਲ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਦੇਰ ਤਕ ਚੁੰਮਦੀ ਰਹੀ।

ਉਹ ਮੁਜੀਬਾ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਵਿਛੜਿਆ ਪੁੱਤਰ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚ ਕਬਰ ਵੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਫੁੱਲ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਸਲੀਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਾਸ਼ਤਾ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਨੁਹਾਉਂਦੀ ਸੰਵਾਰਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਕ ਛਿਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਜੀਬ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮੁਜੀਬ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਲਾ ਤਿਲ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਚੇ ਦੌੜੇ-ਦੌੜੇ ਆਏ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਅੰਮੀ ਅਸੀਂ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਣਾ ਹੈ।”

ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਕਿਹੜਾ ਤਮਾਸ਼ਾ?”

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਟਿੱਬੀ ਉਤੇ ਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਭੂਰੂ ਟਾਂਗਰੀ ਆਪਣੀ ਦਾੜੀ-ਸਿੰਗੀ ਮੱਝ ਦੇ ਸਿੰਗ ਤੇਲ ਨਾਲ ਲਿਸ਼ਕਾਈ, ਉਹਦੀਆਂ ਚਿਚੜੀਆਂ ਤੋੜਨ ਮੰਡਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਿੰਦੇ-ਝੱਟੇ ਉਹ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ‘ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵੱਲ ਇੰਜ ਝਾਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਦੀ ਆਸ ਹੋਵੇ।

ਸੰਤੂ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਵੇਖੀਂ ਉਇ ਬਾਈ, ਇਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵੇਖੀਂ।”

ਪਾਲਾ ਉਸ ਵੱਲ ਝਾਕ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਭੂਰੂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਸੱਚੀਂ ਈ ਕੱਟੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸਨ। ਟਿੱਬੀ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜੇ ਹੋਣ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਚੌੜੇ ਰਾਹ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਪਰਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਲਾਟੂ, ਚਿੱਟੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚਾਕੂ, ਰਬੜ ਦੇ ਬਾਵੇ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਡੋਰੀਆਂ, ਪਲਿਆਰੇ, ਝਾਂਜਰਾਂ, ਘੁੰਗਰਾਲਾਂ-ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ। ਸੰਤੂ ਨੇ ਖੀਸੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਚੁਆਨੀ ਟੌਹ ਕੇ ਵੇਖੀ ਤੇ ਰੁੱਖੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜੀਭ ਫੇਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫੇਰ ਕੁਝ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਪਾਲੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, “ਉਇ ਬਾਈ। ਕੁਸ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਲਈਏ?”

ਮੇਲਾ ਮਵੇਸ਼ੀਆਂ

“ਕੀ ਲਏਂਗਾ?”
 “ਕੁਸ ਲੈ ਲੈਨੇ ਐਂ।” ਸੰਤੂ ਨੇ ਸਧਰਾਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ, ਤੰਬੂਆਂ ਵੱਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।
 “ਕੁਸ ਕੀ ਤੂੰ ਉਠ-ਘੋੜਾ ਲਏਂਗਾ? ਡੂਢ ਆਨੇ ਦੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਭਾਨ ਐਂ।”
 “ਕਾਹਨੂੰ, ਚੁਆਨੀ ਐਂ।”
 “ਚੰਗਾ। ਗਾਹਾਂ ਚੱਲ ਕੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀਂ, ਐਵੇਂ ਭੀੜ ‘ਚ ਕਿਤੇ ਡੋਗ ਬੈਠੇਂਗਾ।”

ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤੂ ਨੇ ਫੇਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜੀਭ ਫੇਰੀ, ਤੇ ਮੋੜ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਵੱਡੇ ਤੰਬੂਆਂ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਿੱਕਰ-ਬੇਰੀ ਦੇ ਛੱਟਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਜੱਟ, ਮੁਹਰੇ ਇੱਟਾਂ ਉਤੇ ਟਿਕਾਈਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸੜੀਆਂ ਤੇ ਧਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਥਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦਾ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ? ਓਦੋਂ ਉਹਦੀ ਨਿਗਾਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੁਰਕ ਮਾਰਦੇ ਇੱਕ ਧੱਕੜ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਉਹ ਇੱਕ ਰੋਟੀ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕੋ ਬੁਰਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ‘ਬੁਰਕੀ’ ਨਾਲ ਬਾਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦਾਲ ਵੀ ਸਮੇਟ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਖਿਓਂ

ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ, ਕਿਹਾ, “ਅੰਮੀ ਜਾਨ ਇਕ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।”

ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾਓ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਓ। ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਏ, ਬਾਹਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰੋ।”

ਬੱਚੇ ਦੌੜਦੇ ਹੋਏ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਜਦ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁਜੀਬਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਮਾਂ ਨੇ ਬਟੂਏ ‘ਚੋਂ ਚੁਆਨੀ ਕੱਢੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਬਰਾਮਦੇ ‘ਚ ਗਈ। ਬਾਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦਾ ਇਕ ਚੂਹਾ ਖੜ੍ਹਾ ਵਚਿਤਰ ਅਦਾ ‘ਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਲੀਮਾ ਨੂੰ ਹਾਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਬੱਚੇ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਜੁੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇੰਨਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਨ ਪਈ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ।

ਸਲੀਮਾ ਚੁਆਨੀ ਹੱਥ ‘ਚ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੇ ਉਸ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਇਕ ਦਮ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਛੂਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਚੂਹੇ ਦੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਕਾਲਾ ਤਿਲ ਸੀ। ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ‘ਚੋਂ ਸੀਂਢ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਮੁਜੀਬਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਹ...ਇਹ ਚੂਹਾ ਅੰਮੀਜਾਨ, ਇਹ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਕੀ ਚੂਹੀ ਹਾਂ?”

ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦੇ ਚੂਹੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਈ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ, ਲਾਡ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਮੁਜੀਬ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਿਤਰ ਵਰਤਾਓ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਲੀਮਾ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਦਿਲ ‘ਚ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ-ਆਉਂਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਜੀਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਪੁੱਤ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਹਾਂ।”

ਸ਼ਾਹ ਦੌਲੇ ਦਾ ਚੂਹਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੱਸਿਆ। ਆਪਣੀ ਨਲੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਪੂੰਝ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਫੈਲਾਇਆ, “ਇਕ ਪੈਸਾ?” ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਪਣੇ ਅੱਬਰੂਆਂ ਦੀ ਨਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸਨੂੰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਚ ਸਕਦਾ। ਅੰਤ ਸਲੀਮਾ ਨੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ‘ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਰਕਮ ਦੇ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਆਈ ਤਾਂ ਮੁਜੀਬ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਮੁਜੀਬਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਿੱਛਿਓਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਲੀਮਾ ਦੀ ਕੁੱਖ ਪੁਕਾਰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਮੁਜੀਬ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਓ, ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਇਆ।

ਤਵੇ ਜਿਡੀਆਂ-ਜਿਡੀਆਂ ਤੰਦੂਰ ਦੀ ਰੋਟੀਆਂ ਦੀ ਗਿੱਠ ਉਚੀ ਬਹੀ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਧਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।
 “ਬਾਈ, ਵੇਖੀਂ, ਵੇਖੀਂ ਅਹੁ ਬੰਦਾ ਰੋਟੀ ਕਿਸੇ ਖਾਂਦੈ।”

“ਖਾਂਦਾ ਕਾਹਨੂੰ ਐ, ਚਰਦੈ।” ਪਾਲੇ ਨੇ ਓਧਰ ਝਾਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਤੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ।
 ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦੀ। ਇੱਕ ਪਾਟੇ, ਮੈਲੇ-ਜਿਹੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਮਖਾਣੇ, ਫਿੱਕੀਆਂ ਪਿੱਲਾਂ ਤੇ ਰਿਉਤੀਆਂ-ਪਤਾਸਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਪਰਾਤਾਂ ਰੱਖੀ ਇੱਕ ਕਾਲਾ-ਧੂੜ, ਘੋਨ-ਮੋਨ ਹਲਵਾਈ ਜਰੂਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪਤਾਸਿਆਂ ਉਤੇ ਮੱਖੀਆਂ ਤੇ ਭਰਿੰਡਾਂ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਖੱਖਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਹਲਵਾਈ ਜਦੋਂ ਉਚਾ ਸਾਰਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਮੋਮਣੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮਿਆਂਕਦਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਹਦੇ ਕਾੜੂਨੀ ਜਿੱਭੇ ਸਿਰ ਤੇ ਉਠ ਵਰਗੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲੀ ਬਰੀਕ-ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੜੀ ਓਪਰੀ ਲੱਗਦੀ।

“ਉਇ ਬਾਈ।” ਸੰਤੂ ਨੇ ਉਭਤਵਾਹਿਆਂ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਅਹੁ ਰੋੜ੍ਹੀ ਆਲੇ ਤੋਂ ਮਿੱਠੇ
 (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਮੇਲਾ ਮਵੇਸ਼ੀਆਂ

ਛੋਲੇ ਲਈਏ, ਪੰਜਾ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ?”

“ਜਾਹ ਉਇ! ਕਿਧਰੋਂ ਭਾਲਿਐ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਆਲਾ ਖਾਈਆ! ਘਰੇ ਕਦੇ ਛੋਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖੋ?” ਪਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਘੂਰ ਕੇ ਤੱਕਿਆ।

ਸੰਤੂ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਹੱਥ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ, ਖੀਸਾ ਬਾਹਰੋਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ‘ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਜਣੇ ਇਉਂ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਚੁੱਕ-ਚੁਰਾ ਲਿਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੁਰਦਬੇ-ਜਿਹੇ ਵਹਿਤਕੇ ਦੀ ਨੱਥ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੀ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਧੂਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਭੂਰੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਲਾਲ-ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਵਹਿਤਕੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੁਦ-ਕੁਦ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਉਇ ਤੂੰ ਬੰਦੇ ਕਿ ਪਸ਼ੂ? ਰੁਪਈਆ ਫੜ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ! ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਏਸ ਕਾਰੋਗੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਸੇਰੀ ਛੋਲਿਆਂ ਵੱਟੇ ਨੂੰ ਸਿਆਨਣਾ-ਭਾਲਦੇ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸੌ! ਤੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਬੀਮਾਰੀ ਤੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਲਹਿੰਦੀ ਐ।”

ਪਰ ਵਹਿਤਕੇ ਵਾਲਾ “ਉਹੂੰ, ਉਹੂੰ” ਕਰਦਾ ਸਿਰ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੜੋਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਕਈ ਘੂਰ-ਘੂਰ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਈ ਚੁੱਪ-ਕੀਤੇ ਮੁਸਕੜੀਏਂ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਰੁੱਖਾਂ ਹੇਠ ਪਸ਼ੂ ਈ ਪਸ਼ੂ ਖੜੋਤੇ ਸਨ-ਮੱਝਾਂ, ਬਲਦ, ਗਾਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਹਰੇ-ਸੁੱਕੇ ਪੱਠਿਆਂ ਤੇ ਗੋਹੇ ਦਾ ਰਲਵਾਂ ਮੁਸ਼ਕ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਨਸ਼ਾ-ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਪਲ ਹੇਠ ‘ਬਾਵਾ ਜੀ’ ਦਾ ਵੱਡਾ ਛਤਰ ਗੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਤੂ ਨੇ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਹਲ੍ਹਣਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਉਇ ਬਾਈ! ਆ ਆਉਏ ਦਰਿਆਈ-ਘੋੜੇ ਵੇਖੀਏ।”

“ਛੱਡ ਉਇ ਪਰ੍ਹੇ, ਲੱਗਦਾ ਕੁਸ਼ ਦਰਿਆਈ-ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਠੱਗ ‘ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਵੇ ਐ-ਓਦੋਂ ਇੰਦਾ ਚਾਚਾ ਦਸਦਾ ਨੂੰ ਸੀ ਬਈ ਕਿਵੇਂ ਠੱਗ ਲੈਂਦੇ ਐ ਏ?’

ਸੰਤੂ ਨੇ ਹਿਰਖੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਪਾਲੇ ਵੱਲ

ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਛਤਰ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਗੱਡ ਲਈ। ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਵਾਹਣ ‘ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਭੋਡਾਂ ਵਾਂਗ ਛਤਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਟੁੱਟੀ ਬਾਲਟੀ ਵਰਗੇ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਗੀਤ ਦੀ ‘ਚੁੱ-ਚੁੱ’ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ‘ਬਾਵਾ ਜੀ’, ਦੁਆਈਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖੀ, ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਟਰੱਕ ਦਾ ਢਾਸਣਾ ਲਾ ਕੇ ਪਸਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਭਾਰਾ ਢਿੱਡ, ਮੋਟੀ ਧੌਣ ਤੇ ਘੋਨ-ਮੋਨ ਸਿਰ ਬੜਾ ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। (ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋਏ ਭਰਾ ਇਉਂ ਈ ਕਪਾਹ ਦੀ ਰੁੱਤੇ, ਖੇਤੋਂ, ਚੋਰੀਓਂ ਭੱਜ ਕੇ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਆਏ ਸਨ, ਓਦੋਂ ਇਹ ‘ਬਾਵਾ ਜੀ’ ਏਨੇ ਨਰੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾਨਾਂ ਦੇ ਭੂਰੇ ਸਾਨੂ ਵਰਗੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਸਨ।) ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦਰਿਆਈ-ਘੋੜਾ, ਮਗਰਮੱਛ ਤੇ ਸਰਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਉਹਲੇ ਸਨ।

“ਬਾਈ! ਮੈਂ ਵੇਖ ਲਾਂ, ਅਹੁ,” ਝਕਦਿਆਂ ਝਕਦਿਆਂ ਸੰਤੂ ਨੇ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਪਾਲੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

ਪਰ ਪਾਲੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਾਹਮਣੇਓਂ ਆਉਂਦੇ ਇੱਕ ਘੁੰਗਰਾਲਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲ ਸੀ। ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਬੰਦਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗਿਆ। ਤੇੜ ਡੱਬ-ਖੜੱਬਾ ਭੋਬਾ ਤੇ ਪੈਰੋਂ ਸਿਰੋਂ ਨੰਗਾ ਸੀ। ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਧਲਿਆਰੇ, ਘੁੰਗਰਾਲਾਂ ਤੇ ਲਾਲ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਗਾਨੀਆਂ ਲਮਕਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪਸਲੀਆਂ ਤੇ ਹਸਲੀ ਦੇ ਹੱਡ ਵੱਛੂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਉਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਘੁੰਗਰਾਲਾਂ ਫੜ ਕੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਛਣਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ, “ਲੈ ਜਾ ਬੇਲੀਆ, ਲੈ ਜਾ ਬੇਲੀਆ” ਕਹਿੰਦਿਆਂ, ਉਭਤਵਾਹਾ “ਹਉ” ਕਰਕੇ ਢੱਠੇ ਵਾਂਗ ਬੜੁਕਦਿਆਂ ਟਪੂਸੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਬੜੁਕ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਘੰਗੀ-ਪਾਟੀ ਵਾਜ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬੇਮੇਲ ਗੀਤ ਜਿਹਾ ਵੀ ਗਾਇਆ—

“ਸਾਵਾ ਬੜੁਕਾਂ ਮਾਰੂ —
ਤੋਰ ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ।”

ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਹਾਸੀ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਪਾਲੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਇਹ ਕੀ ਕਹਿੰਦੈ, ਬਾਈ?”

ਪਾਲਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਬੰਦੇ ਵੱਲ

ਵੇਂਹਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਉਹਨੂੰ ਡਰ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਸੰਤੂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਵੇਖ ਲੈ ਜਿਹੜਾ ਕੁਸ਼ ਵੇਖਣੈ ਕੰਜਰਾ, ਦਿਨ ਤਾਂ ਗਿਆ।”

ਸੰਤੂ ਨੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ: ਕੀ ਵੇਖੇ, ਕੀ ਨਾ ਵੇਖੇ। ਕਾਹਲੇ ਕਾਹਲ ਤੁਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਗੋੜੇ ਹੋਰ ਲਾਏ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਪਲ-ਝੱਟ ਖੜੋਤੇ ਵੀ। ਸੰਤੂ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪਾਲੇ ਤੋਂ ਚੁਆਨੀ ਖਰਚਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਫੇਰ ਪੁੱਛੀ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਖਰਚਣ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਭੁੱਖ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ‘ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲੀ’ ਸ਼ਰਦਾਈ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਖਲੋਤੇ ਤਾਂ ਤਿਹ ਵੀ ਲੱਗ ਆਈ।

“ਹੈਂ ਉਇ ਬਾਈ, ਇਹਨੂੰ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਆਲੀ ਸ਼ਰਦਾਈ” ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਐ?” ਸੰਤੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। “ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਦੀਹਦਾ?—ਇਹ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਆਲੇ ਘੋਟੇ ਨਾਲ ਰਗੜ ਕੇ ਪਿਉਂਦੇ।”

ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਹਾਸੀ ਆ ਗਈ। ਸ਼ਰਦਾਈ ਰਗੜਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਘੋਟੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੀ ਤਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿੰਗੜ ਤੇ ਸੁਕੜੂ ਲੱਤਾਂ ਇਉਂ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਵਹਿਤ ਦੇ ਮੱਖ ਲੜਦੀ ਹੋਵੇ।

“ਵੇਖੀਂ ਉਇ ਬਾਈ, ਹੇਠੋਂ ਛੜਾਂ-ਜੀਆਂ ਕਿਮੇਂ ਮਾਰਦੈ, ਆਪਣੇ ਵਛੂਰ ਆਂਗੂੰ।” ਸੰਤੂ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਿਆ।

ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਹੇਠਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਛਿਕਰ ਪੈਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸੰਤੂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਚੱਲ ਹੁਣ ਪਿੱਡ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਘਮਟੱਟ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀੜਿਆਂ ਆਲੇ ਭੋਣਾਂ ਤੇ ਸਿਟ ਛੜੂ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ।”

ਸੰਤੂ ਵੀ ਬਾਪੂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਤ੍ਰਹਿ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗਦਾ, ਇੱਕ ਅੱਧੀ ਪਰਾਣੀ ਤੋੜੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਦਾ। ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਉਤੇ, ਬਲਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪਰਾਣੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਸਨ।

ਦਿਨ ਛਿਪ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਹਲੇ ਪੈਰੀਂ ਮੁੜ ਪਏ। ਪਰ ਪਾਲੇ ਨੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਲੀ ਰੇਤ੍ਹੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ, ਆਪੇ ਈ ਆਖਿਆ, “ਭੂਕੜੇ ਚੱਬਣੇ ਐ?”

ਸੰਤੂ ਨੇ ਖੀਸੇ ਵਿਚ ਚੁਆਨੀ ਰਤਕਾਈ ਤੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਰੇਤ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਦਾਣੇ ਤੋਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਲੇ ਨੇ ਨਿਮਕੀ-ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਬਾਈ, ਹਾਅ ਮਾਤੋ-ਜੇ ਮਿੱਠੇ ਭੂਕੜੇ ਵੀ ਪਾ ਦੀਂ, ਪੰਜਾ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ।”

“ਆਹ! ਮੂੰਹ ਤਾਂ ਵੇਖ ਮਿੱਠੇ ਭੂਕੜੇ ਖਾਣ ਆਲਿਆਂ ਦਾ!” ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਪਰ ਮਿੱਠੇ ਛੋਲੇ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਪਾਏ।

“ਮਾਮੇ ਮੇਰੇ ਨੇ ਕੁਸ਼ ਵੀ ਨੂੰ ਉਇ ਦਿਤੇ।”

ਅਗਾਂਹ ਆ ਕੇ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਭੂਕੜਿਆਂ ਵੱਲ ਝਾਕਦਿਆਂ, ਰੇਤ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਵੱਲ ਘੂਰ ਕੇ ਪਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੇ ਡੁਢ-ਡੁਢ ਲੱਪ ਦਾਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡ ਲਏ। ਫੇਰ ਉਥੇ ਵੀ ਖੜੋ ਕੇ ਲੱਪ-ਲੱਪ ਦਾ ਫੱਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਮੂੰਹ ਭਰ ਲਏ ਤੇ ਹਾਬੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਅੱਧ-ਨਿਗਲੇ ਕਰ ਕੇ ਨਘਾਰਦਿਆਂ ਪਿੱਡ ਨੂੰ ਭੱਜ ਤੁਰੇ। ਰਹਿੰਦੀ ਅੱਧੀ ਲੱਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੱਜਦਿਆਂ ਈ ਚੱਬੀ। ਪਾਲੇ ਕੋਲ ਬਚੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਦਾਣੇ ਅੱਧੇ ਰਿਹਾਤ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤੂ ਲੈ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਦਾਣੇ ਚਬੋਲਦਿਆਂ ਖਾਸੀ ਵਾਟ ਉਹ ਉਵੇਂ ਛਿੱਤਰ-ਘਸਾਉ ਰੇਵੀਆਂ ਚਾਲ ਭੱਜੇ ਗਏ ਤੇ ਇੰਜ ਦਾਣੇ ਚਬੋਲਦਿਆਂ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਖੁਰਲੀ ਦੇ ਖੂੰਜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਰ੍ਹੀ ਦੇ ਕੁਤਰੇ ਦੀਆਂ ਬਚੀਆਂ-ਖੁਚੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦਾ ਆਪਣਾ ਕੱਟਾ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਵੇਖਿਆ, ਪਰ ਸੰਤੂ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਦਿੱਸਿਆ। ਉਚੀ-ਉਚੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਤੂ ਇੱਕ ਮੱਲੇ ਬਲਦ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਬੜਾਰੂ ਵਾਂਗ ਤੜਾਫੇ ਮਾਰਦਾ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਓ ਬਾਈ, ਓ ਬਾਈ! ਅਹੁ ਡੰਗਰਾਂ ਆਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਕੰਧ ਤੇ ਇੱਕ ਅਕਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਵਿਐ। ਉਸ ਤੇ ਲਿਖਿਐ ‘ਮਬੇਸੀਆ’—ਨਾਲੇ ਬਲਦ ਤੇ ਮੂੰਸ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਣੀ ਵੀ ਐ— ਇਹ ‘ਮਬੇਸੀਆ’ ਕੀ ਹੋਇਆ?” ਸੰਤੂ ਨੇ ਪਾਲੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਸਾਹ ਲੈ ਲੈ। ਲੱਗਦਾ ਕੁਸ਼ ‘ਮੇਲੇ ਮਬੇਸੀਆ’ ਦਾ ਡੁਢ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੱਡਾ ਪੜ੍ਹਾਕੂ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦੈ।” ਪਾਲਾ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਅਣਜਾਣਪੁਣਾ ਲੁਕਾ ਲਿਆ।

ਟਿੱਬੀ ਤੇ ਆ ਕੇ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਬਿੰਦ ਦਾ ਬਿੰਦ ਖੜੋ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਤੱਕਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦੂਰ ਤੱਕ, ਕਾਲੇ-ਘਸਮੇਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੇ

ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਪਛਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸੰਤੂ ਜਿਵੇਂ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਜਾਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਧੂਹੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਕਈ ਜੱਟ ਭੁੱਜੇ ਚਾਦਰੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਲੰਮੇ ਵੀ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਟੇ-ਵੱਛੇ ਇਉਂ ਕੋਲ ਖੜੋਤੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਅਸਮਾਨ ਦੂਰ ਤੱਕ ਧੂੜ ਨਾਲ ਅੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਧੂੜ ਉਤੇ ਪਸਰੀ ਘਸਮੇਲੀ-ਲਾਲੀ ਬੜੀ ਡਰਾਉਣੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ।

“ਉਇ ਤੂੰ ਗਾਹਾਂ ਤੁਰ, ਅਜੇ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਰੱਜਿਆ ਨੂੰ?” ਬਾਪੂ ਦਾ ਪਤੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਪਤੰਦਰ ਦਾ-ਮਾਰ-ਮਾਰ ਸੁਜਾ ਦੂ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਪਹਿਰ ਬੁਕਣੋਂ ਨੂੰ ਹਟਦਾ ਹੁੰਦਾ।” ਪਾਲੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮੱਜ ਨਾਲ ਖੜੋਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਝਿੜਕਿਆ।

ਸੰਤੂ ਦੀਆਂ ਧੂੜ ਭਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੱਬਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਤਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੇਕ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਪਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਿਆ।

ਫੇਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵਾਹੋਂ-ਦਾਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ, ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖ਼ਲਾਅ ਵਿਚ, ਸੰਘਣੇ ਭਾਰੇ, ਪਰੇਤਾਂ ਵਰਗੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਸੀਆਂ ਉਤਰਾਂ ਦੀ, ਭੂਤ ਵਾਂਗ ਬਾਪੂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਸਰਦਾ ਦਿਸਿਆ।

“ਇਹ ਚੁਆਨੀ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈ ਸੀ ਉਇ?—ਬਾਪੂ ਦੀ ਜੇਬ ‘ਚੋਂ ਕੱਢੀ ਸੀ?” ਸੂਏ ਦੇ ਪੁਲ ਤੇ ਆ ਕੇ ਪਾਲੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕਾਹਨੂੰ, ਕਪਾਹ ਵੇਚੀ ਸੀ।”

“ਅੱਜ ਤੇਰੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਾਬਤ ਹੈ—ਨੀਂ ਸਮਝ।”

ਸੰਤੂ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਜਿਵੇਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਲ ਈ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਭਬੁਕੇ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਮੱਚ ਪਿਆ। ਉਸ ਵਹਿਤਕੇ ਵਾਂਗ ਮੱਛਰਦਿਆਂ ਬੜੁਕ ਜਿਹੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖੀ ਜਾਉ ਫੇਰ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਹਨੂੰ...ਉਹਨੂੰ, ਫੇਰ ਅੱਜ ਦੇਉਂ ਧਨੇਸੜੀ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਮਬੇਸੀ-ਐ।”

ਤੇ ਸੰਤੂ ਖਾਲੀ ਖੀਸੇ ਤੇ ਜੇਬ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਈ, ਮੇਮਣੇ ਵਾਂਗ ਕੁਦਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਪਾਲੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਭੱਜ ਤੁਰਿਆ। ਪਾਲਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਂਹਦਾ, ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਿਆ।

(‘ਮਸਤੀ ਬੋਤਾ’ ਵਿਚੋਂ)

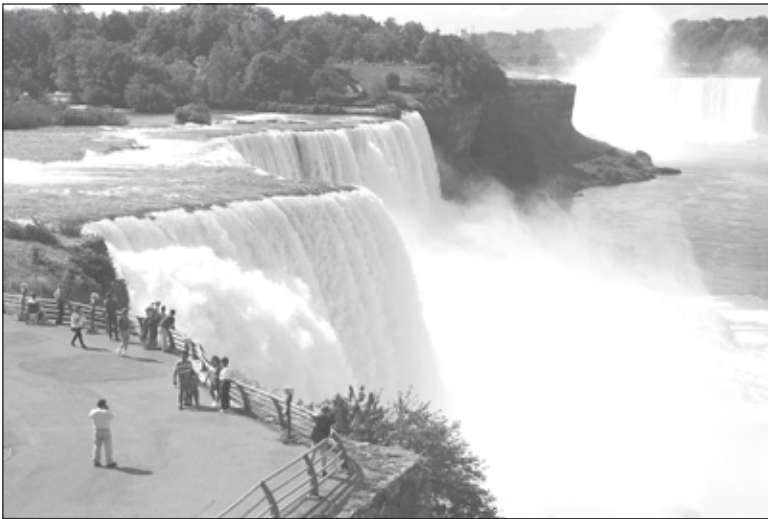
ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਿਰਜਣਾ

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ*

ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਹਜ ਨਾਲ ਸਿਰਜੀਆਂ ਹਨ। ਉਜ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਉਪਰ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੈ। ਇਥੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਖਿਲਰਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਹਰ ਰੁੱਤ ਪੱਤਝੜ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਹਾਰ ਇਹ ਧਰਤੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੀ ਅਭੁੱਲ ਦਾਸਤਾਨ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ ਪਰ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ ਬਖਸ਼ੇ ਸੱਤ ਕੁਦਰਤੀ ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਲਾਸਾਨੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਜਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਮਾਣ ਰੂਹ ਨਹੀਂ ਰੱਜਦੀ।

ਲਗਭਗ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਮਯੁਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਪਿਘਲੇ ਤੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਝੀਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਐਰੀ ਝੀਲ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਓਨਟਾਰੀਓ ਝੀਲ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ, ਉਹ ਨਿਆਗਰਾ ਦਰਿਆ ਬਣ ਗਿਆ। ਨਿਆਗਰਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵੇਗ ਸਦਕਾ ਰਸਤੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਚਟਾਨਾਂ ਦੇ ਖੁਰਨ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਟੱਲ, ਅਡੋਲ, ਅਸੀਮ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼। ਮੰਤਰ ਮੁਗੱਧ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਲਾਹੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੰਤ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸਦਾ ਲਈ ਰੂਹ ਵਿਚ ਰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਓਨਟਾਰੀਓ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆ ਨਿਆਗਰਾ ਉਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਹ ਹੁਸੀਨ ਕਾਰੀਗਰੀ ਓਨਟਾਰੀਓ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ 110 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਬਫਲੋ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 27 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1604 'ਚ ਇੱਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸੈਮੁਅਲ ਡੀ ਫੈਮਪਲੇਨ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮਾਣਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਅਦੁੱਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ, ਘੁਮੱਕਤਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਦੂਮਈ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹਰ ਕਲਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ‘ਤੇ ਗਾਏ ਗਾਏ, ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ‘ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜੋ ਕਾਫੀ ਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। 1953 'ਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਮਰਲਿਨ ਮੁਨਰੋ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਧ ਗਈ। ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੈਨਵਸ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ। ਫਰੈਂਚ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰੁਦੋਰੇਸੈਲ ਨੇ ਲੱਕੜ ‘ਚ ਖੁਣ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਕੈਨੇਡਾ

ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅੱਗੇ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਧੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫਾਲ, ਫਿਰ ਲੂਨਾ ਆਈਲੈਂਡ, ਫਿਰ ਬਰਾਈਡਲਵੇਲ ਫਾਲ, ਫਿਰ ਗੇਟ ਆਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਰਸ ਸੂ ਫਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲੇ ਫਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਘੋੜੇ ਦੀ ਨਾਲ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਸਾਰੇ ਫਾਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਨਿਆਗਰਾ ਨਦੀ ਦਾ 85 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਇਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। 2600 ਫੁਟ ਲੰਬੇ ਹਾਰਸ ਸੂ ਵਾਲੇ ਫਾਲ ਦਾ ਤੂਫਾਨੀ ਪਾਣੀ 173 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਗਰਜਦਾ, ਲਰਜਦਾ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਰੋਮਾਂਚਕਾਰੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਫਾਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 70 ਤੋਂ 100 ਫੁੱਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਨੋਂ ਦੇਸ਼ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖੂਬਸੂਰਤ

ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਲੋਂ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਦਿੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਜੂਬੇ ਨੂੰ ਵੇਖ/ਮਾਣ ਸਕਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹੂਲਤ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਣ ਲਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਲਈ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਬੋਤੀਆਂ ‘ਮੇਡ ਆਫ ਦਾ ਮਿਸਟ’ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਐਨ ਫਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਿਆ ਦੀ ਸਤਹ ‘ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਫੁਹਾਰਾਂ ਕਈ ਸੱਤ ਰੰਗੀ ਪੀਘਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਲਵੋਗੇ। ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ ਸੁਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਛੂਹ ਲੈਣ ਜਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਰੇਨ ਕੋਟ ਪਾਇਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮਦਮਸਤ ਫੁਹਾਰਾਂ ਸੈਲਾਨੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਹਿਗੱਚ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਅਨੰਦ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ।

ਨਿਆਗਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੈਲਾਨੀ ਆਕਰਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਤਾਂ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਯੁਗ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਦਾ ਭਰਾ ਜੇਰੋਮ ਬੋਨਪਾਰਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ (ਏਰੋਨ ਬਰ ਦੀ ਬੇਟੀ) ਸੰਨ 1803 ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਹਨੀਮੂਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਨੀਮੂਨ ਕੈਪੀਟਲ ਆਫ ਵਰਲਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ।

ਨਿਆਗਰਾ ਜਿੰਨਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ ਉਨਾ ਹੀ

ਖਤਰਨਾਕ ਵੀ। ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਰੀਆ ਸਪੈਲੇਟਰੀਨੀ ਨੇ 4 ਜੁਲਾਈ 1876 ਨੂੰ ਰੱਸੀ ‘ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਨ 1829 ਨੂੰ ਸਮਪੈਚ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਛਲਾਂਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1901 ਨੂੰ ਐਨੀ ਐਡਰਸਨ ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ 63 ਸਾਲਾ ਅਧਿਆਪਕਾ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਬੈਰਲ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਛਲਾਂਗ ਲਗਾਈ ਜੋ ਬਚ ਤਾਂ ਗਈ ਪਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸਟੰਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਸਮਾ ਗਏ। ਜੋ ਬਚ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਸਟੰਟ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ।

ਨਿਆਗਰਾ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੈਲਾਨੀ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਉਥੇ ਉਰਜਾ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਨਿਆਗਰਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਨਅਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਨਿਆਗਰਾ ਤੋਂ ਬਣੀ ਬਿਜਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਸੀਨ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵੰਨ ਸਵੈਨੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਤੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਸੰਗੀਤ ਇਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਰਸ ਨੇ ਵੀ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੋਂ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਕਨੇਡਾ ਗਈ ਮੁਟਿਆਰ ਦਾ ਦਿਲ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਮੈਂ ਵੇਖਣਾ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲ ਮਾਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲ ਵੇ, ਪਾਣੀ ਡਿੱਗੇ ਜਿੱਥੇ ਅਰਸ਼ੋਂ ਪਾਤਾਲ ਮਾਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਚੱਲ ਵੇ।”

ਨਿਆਗਰਾ ਦਾ ਸਾਥ ਇੱਕ ਨਿੱਘੇ ਦੋਸਤ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਫਿਰਦਿਆਂ ਵਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

*ਮੋਬਾਈਲ:098767-92893

ਜੇ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਸੂਟਿੰਗ-ਬੂਟਿੰਗ ਬੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਵੇ, “ਛਿੱਤਰ ਲਾਵਾਂਗਾ ਤੇਰੇ!” ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੱਟ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗਾ, “ਲਾ ਕੇ ਦਿਖਾਲ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਛਿੱਤਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।” ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੂਟ ਦੀ ਨੋਕ ਦਿਖਾਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਪਰ ਬੂਟ ਛਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਂ, ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੜਕ-ਮੱਸਿਆ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੂਟਾਂ, ਚੱਪਲਾਂ, ਸੈਂਡਲਾਂ ਜਾਂ ਪੈਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਲ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਛਿੱਤਰ ਫੇਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਉਥੇ ਜੋੜਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸੂਰੈਕ ਵਿਚ ਘਿਸਿਆਰੇ ਛਿੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਜ਼ਹਮਾਂ ਦੀ ਛਿੱਤਰ-ਪਰੇਡ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਫਿਟ-ਲਾਹਣਤੀਆਂ ਦਾ ‘ਸੋ ਛਿੱਤਰ ਪੈਣ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦੇ’ ਗਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਫੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਛਿੱਤਰ ਦਿਖਾਲੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਈਆਂ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਭੇਂ ਭੇਂ ਕੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਮਸ਼ਹੂਰਾਂ, ਪੱਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ, ਚਰੋਟਿਆਂ, ਏਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਾਲੇਟੀਸਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਛਿੱਤਰ-ਪੋਲੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਘੋਰ ਬੇਸ਼ਰਮਾਂ ਦੇ ਛਿੱਤਰੋਲ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਜਲਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੋ ਛਿੱਤਰ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਗੰਢਾ ਵੀ ਪਰ ਮੁੜ ਦੰਡ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਲਾਹ ਪਾਹ ਦੇ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ‘ਉਸ ਦੇ ਖੂਬ ਛਿੱਤਰ ਪਏ’ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਛਿੱਤਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ? ਸਪਾਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕੀ ਛਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਜੁੱਤੀ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਤੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, “ਲਿਆਈਂ ਭਾਗਵਾਨੇ ਮੇਰੇ ਛਿੱਤਰ।” ਕੀ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਏਨਾ ਐਸਪ੍ਰਸਤ

ਛਿੱਤਰ-ਪਰੇਡ

ਹੈ/ਸੀ ਕਿ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਤੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਹੋਰ ਚਰਨਦਾਸੀਆਂ ਰੱਖਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ? ਗੱਲ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਅੱਖਰੀਂ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਛਿੱਤਰ ਸਾਬਤ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜੁੱਤੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੇਕ ਹੀ ਛੇਕ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜੁੱਤੀ ਵਿਚ ਮੋਰੀਆਂ ਕਰਵਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿਆਣੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੋਰ ਲਾਹਣਤ ਪਾਉਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪੈਰਾਂ ‘ਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਮਾਰੇ ਤੇ ਮਾਰੇ ਵੀ ਉਹ ਜੁੱਤੀ ਜੋ ਨਖਿਧ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਹੰਢਾਈ, ਚਿੱਥਿਆਈ, ਨਿੱਥਿਆਈ, ਘਸਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਛੇਕੋ-ਛੇਕ ਕਰਕੇ ਕੋਠਤੀ ‘ਚ ਸਿੱਟ-ਪਸਿੱਟੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਕੋਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਜੋ ਪਹਿਨਣਯੋਗ ਜੁੱਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭੁਗਤ ਸਵਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚੁਭਦੀਆਂ ਤੇ ਖੁਭਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰ ਹੋ ਕੇ ਛਿੱਤਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਲਾ ਕੌਣ ਅਜਿਹਾ ਘਾਟੇਵੰਦ ਸੌਂਦਾ ਕਰੇਗਾ? ਪਰ ਟੁੱਟੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਛਿੱਤਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਨਾ, ਲਾਭਵੰਦਾ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕੰਮ ਓਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਛਿੱਤਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ-ਫੁੱਟੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਪੈਣ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਅਰਥ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾੜਾ ਪੋਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ

ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਜੁੱਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਛਿੱਤਰ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ‘ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਛਿੱਤਰ’ ਵਾਕੰਸ਼। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਆਦਿ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਟੁੱਟੇ ਛਿੱਤਰ ਵਾਂਗ ਵਧੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹੋਰ ਕੀ ਤੋੜਨਾ!

ਜਿਸ ਤਨ ਲਾਗੇ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ ਦੇ ਮਹਾਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਛਿੱਤਰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੋੜ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਅੜਨ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਚੱਕ ਲਈ। ਅਜਿਹੀ

ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਸਾਡੇ ਤਰਸਭਾਵੀ ਸਮਾਜ ਨੇ ‘ਸ਼ਰਮੇ’ ਸ਼ਰਮੀਂ ਸ਼ਬਦ ਯੁਗਮ ਘੜ ਲਿਆ, ਛਿੱਤਰੋ-ਛਿੱਤਰੀ ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇ। ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜਾਈ ਦੀ ਇੱਤਰਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਹਿੰਦੀਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ‘ਘਾਤਕ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਅਣਉਪਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਭਿੱਤਰ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ’ ਹੈ’ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਲੇ ਗੱਲ ਦਾ ਟੁੱਟੇ ਛਿੱਤਰ ਵਾਂਗ ਕੀ ਵਧਾਉਣਾ, ਛਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਛੇਕ ਤਾਂ ਘੋਖੀਏ।

‘ਛਿੱਤਰ’ ਦਾ ਧਾਤੂ ‘ਛਿਦ’ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਟਣਾ, ਲਾਪਰਨਾ, ਪਾਤਨਾ, ਲੰਗਾਰਨਾ, ਛੇਕ ਕਰਨਾ, ਲਾਹ ਸੁੱਟਣਾ ਆਦਿ ਹੈ। ਕੱਟਣ, ਪਾਤਨ ਨਾਲ ਗਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਏਥੇ ਕੱਟਣ ਆਦਿ ਤੋਂ ਭਾਵ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਘਸਾਈ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਛਿੱਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤ ਰੂਪ ‘ਛਿਤਰੂ’ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਘਸੀ ਪਿਟੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛਿਤਰੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਛੱਜ, ਛਿਕੂ, ਚਟਾਈ ਆਦਿ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਫਟੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜੁੱਤੀ ਲਈ ਹੀ ਰੂੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਛਿੱਤਰ ਫੇਰਨ ਲੱਗੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਕੋਲੇ ਫਟੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜੁੱਤੀ ਹੈ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਾਠੀਆਂ ਵੀ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਲਾਠੀ-ਚਾਰਜ, ਡੰਡਾ-ਚਾਰਜ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਛਿੱਤਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਅਸੀਂ ਨਾਲ ‘ਚਾਰਜ’ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਧੌਸਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁੱਕਿਆ ‘ਪਰੇਡ’। ਲਾਠੀ-ਚਾਰਜ ਅੰਧਾ ਧੁੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਛਿੱਤਰ ਪਰੇਡ-ਆਰਾਮ ਨਾਲ, ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ, ਪਰੇਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਏਕ ਦੇ...।

ਤਰਖਾਣ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਏਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਛਿੱਤਰ-ਕੁੰਡੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਚਿਟਕਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਜੁੱਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਰਾਖਦਾਰ ਦਾ ਅਰਥਾਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਤਰਾਂ ਦੇ ਰੇਤ-ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਲ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਛਿੱਤਰ ਮਹੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਚੋਗੇ, ਕਿਥੇ ਛਿੱਤਰ, ਕਿਥੇ ਮਹੱਲ-ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਕ ਹਨ, ਕਈ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਇੱਟ ਮੋਰੀ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਨੂੰ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਮੋਰੀ ਦੀ ਇੱਟ ਚੁਬਾਰੇ ਨੂੰ। ਛਿੱਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਬਿਖਰਿਆ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਲਈ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਤਰ ਬਿਤਰ ਹੋਣਾ ਦੀ ਥਾਂ ਛਿਤਰ ਬਿਤਰ ਹੋਣਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਛਿੱਤਰ ਮੱਲ, ਛਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸੁਖਾਂ ਲੱਧੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਈਰਖਾਲੂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਮੰਤਵ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੱਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਘਰ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਛਿੱਤਰ ਟੰਗ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਛਿੱਤਰ ਸੁੰਘਾਉਣ ਨਾਲ ਮਿਰਗੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਛਿੱਤਰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਿਰਗੀ ਤਾਂ ਕੀ ਮਿਰਗ ਵੀ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੋੜਾ ਕਰੇਗਾ। ਮਿਰਗ ਕੋਈ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੀਠ ਜਾਨਵਰ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ।

‘ਛਿਦ’ ਧਾਤੂ ਦੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਛਿੱਤਰ ਜਿਹੇ ਮਹਾਉਪਯੋਗੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕੀਤੀ, ਨਾਲੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਗੰਢੀਆਂ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਬੋਤਾ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਆਖਰ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ।

ਹਲਕੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ‘ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ’ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ

ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਸਦਾਬਹਾਰ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਣਦੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨੇ ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਲਾ ਮੁਕਾਮ ਕਦੇ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤੜ-ਮਰੜ ਕੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਤਰਜਾਂ ਤੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਸੋਚ ਝਲਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ‘ਜੁਗਾੜ’ ਦੀ ਤਾਘ।

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਲਾਣੇ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾ ਛੱਡਿਆ, ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਵੀ ਉਛਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਮਿਲ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੱਬ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਕਲ ‘ਤੇ ਜਗ ਨੂੰ ਘੱਟ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗਿਆਈ ਲਗਾਤਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਮੀਕੇ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ

ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ

ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਭੱਦੀ ਹਰਕਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ‘ਇਹੀ ਨਿਕਲੇਗਾ, ‘ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਂਦਰਪੁਣਾ ਕਰਨ ‘ਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੋਣੀ ਏ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹਨੇ ਕਸਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਏ।’

ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ‘ਤਲਵਾਰ ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹਾਂ’ ਗੀਤ ਮੁੜ ਗਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਡਿੱਤਣ ਕੀਤੀ ਏ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਗੀਤ ‘ਕੰਡਾ ਕੱਢਿਆ ਨਾ ਭੈਣ ਦੀ ਨਣਾਨ ਦਾ’ ਦੁਬਾਰਾ ਗਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਗੈਰਤਮੰਦ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਧਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਣਗੇ।

ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸ਼ਾਇਨੀ ਆਹੁਜਾ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ ਘਰ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨਾਲ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸ਼ਾਇਨੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ

ਕਿ ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਚੋਂ ਲਫੰਡਰ ਭਾਵੇਂ ਸਵਾਦ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਪਰ ਅਕਲਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬਦਨਾਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਮਸ਼ਹੂਰੀ’ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਬਦਨਾਮ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸੋਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ‘ਬਦਨਾਮ ਹੋਗੇ ਤੋਂ ਕਿਆ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਗਾ।’ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਰੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਸੀ, ‘ਯਾਰੋ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ’, ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਮੁਰਖਮਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਹੈਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾ ਕਰਦੇ...ਜੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁੱਝ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਟਕ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ-ਉਹ ਕੁੱਝ ਗਾਵਾਂਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ‘ਚ ਨਵਾਂ ਅਤਿਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।’

ਉਹ ਮੁਰਖ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀਆਂ ਤੇ ‘ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੱਲ ਆਈ-ਗਈ’ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਬੇੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਗਾਣਾ ‘ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ’ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ‘ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਗਾ ਛੱਡਿਆ। ਜਦੋਂ ਸ਼ੈਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਇਹ ਗੀਤ ਹੈਰੀ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।’ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਕਿਹੜੀ ਕਸਰ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ‘ਸਰਗਮਾਂ’ ਲਾ-ਲਾ ਗਾਇਐ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।

ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰੇ ਦੀ ਹਲਕੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦੇਣੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਦਤ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਆਦਤ ਦੇ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ‘ਸਟਾਰ’ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ‘ਚ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਤੇ ਦੂਜਾ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਸੂਰਜ ਢਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨਾਂ ‘ਚ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਭੱਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸੁਝਾਵਨ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ‘ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ’ ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਟੀਸੀ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਗੱਡਾ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਏਸੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਅਖੱਤੀ ਗਾਇਕ ਨੇ ‘ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ’ ਚੋਂ ਪਟੋਲੇ ਮੁੱਕ ਗਏ’ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਬਦਨਾਮੀ ਨਾਲ ਭਰ ਲਈ ਸੀ। ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲੈ ਛੱਡੇ ਸਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ‘ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਖੂਬ ਛਿੱਤਰੋਲ ਫੇਰਿਆ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭੁਗਤ ਸੰਵਾਰੀ, ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਅਸਲ ਹੱਕਦਾਰ ਉਹੀ ਨੇ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਫੈਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦੱਬੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਲਫੰਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ

ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ

ਤੁਰ ਪਵੇ। ਜੇ ਪਾਲੀ ਦੇਤਵਾਲੀਆ ‘ਤੱਤੇ’ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਮਗਰੋਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੀਤਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕਲਾਕਾਰ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾੜੇ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਤੁਰ ਪਏ ਨੇ?

ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਟੋਲੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤਾਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਪਰ ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨਾ ਰਾਇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇਤੇ

ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਦੇ ਅਰਥੀ ਗੀਤਾਂ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਲਾ ਝਾੜਦੇ ਕਹਿ ਛੱਡਦੇ ਨੇ, ‘ਐਵੇਂ ਨਾ ਤਵਾ ਲਾਇਆ ਕਰੋ...ਗੀਤ ਸਿਰਫ ਗੀਤ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਮਾੜਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚੰਗਾ, ਲੋਕਾਂ ਸਿਰਫ ਮਸਤੀ ਮਾਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਗੀਤ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖੋਗੇ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ।’

ਸਾਡੀ ਗਲੀ ‘ਚੋਂ ਜਵਾਨ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਭਰਾ ਮਸਤੀ ‘ਚ ਆਇਆ ਭੈਣ ਦੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗੇ ਸੂਟ ‘ਤੇ ਟਕੋਰਾਂ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘ਭੈਣੇ ਅੱਜ ਤੂੰ ਤੁਰਦੀ ਏਂ ਪਿੱਕ ਸੂਟ ਦਾ

ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਮਾਸ਼ੂਕਾ’ ਮੰਨਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਧਾਹਾਂ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕੀ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹ ਛੱਡਿਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਬਦਲੇ ਉਹਨੂੰ ‘ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ’ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਇਹ ਮੁਰਖਮੱਤਾ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਫਲਾਣੇ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਾ ਛੱਡਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਨਾ ਗਵਾਓ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਦ ਕਰ ਲਈ।’ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਬਬੇਰਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ-ਕਰ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਏਥੇ ਗਏ-ਘੋੜੇ ਦਾ ਇੱਕੋ ਮੁੱਲ ਐ। ਹੁਣ ਏਦਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿੰਨੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੁੰਦੀ ਏ ਹੋ ਲੈਣ ਦਿਓ।’ ਭਲਾ ਇਸ ਸੋਚ ‘ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਟਕਿਆ ਬੰਦਾ ਮਾੜੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ

ਜ਼ਿਦ ਕਰ ਲਈ।’ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਬਬੇਰਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ-ਕਰ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਏਥੇ ਗਏ-ਘੋੜੇ ਦਾ ਇੱਕੋ ਮੁੱਲ ਐ। ਹੁਣ ਏਦਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿੰਨੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੁੰਦੀ ਏ ਹੋ ਲੈਣ ਦਿਓ।’ ਭਲਾ ਇਸ ਸੋਚ ‘ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਟਕਿਆ ਬੰਦਾ ਮਾੜੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ

ਚੱਲਦੇ ਚੱਲਦੇ

ਪਹੁੰਚਾ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ...।’ ਜਦੋਂ ਗੀਤ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ‘ਮੁੰਨੀ ਬਦਨਾਮ ਹੁਈ’ ਗੀਤ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਈ ਲਾਹੌਰ ‘ਚ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ

ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਆ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
ਟਹਿਣਾ*

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਆਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਰਗ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੱਤੇ ਗੀਤ ਮੋਬਾਈਲ ‘ਚ ਪਾ ਕੇ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਚੰਗੀ ਗਾਇਕੀ ਵੱਲੋਂ ਘਟ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਹ ਘਟਣ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੀ ਗਾਇਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਪਰੇਸੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ‘ਰਿਸਕ’ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਗਾਇਆ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੁਣਨ ਦੀ ਆਦਤ ਕਿਵੇਂ ਪਵੇਗੀ? ਮਾੜਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਹਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਮੌਕੇ ਇਹੀ ਆਖਦੇ ਨੇ, ‘ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ, ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ, ਮਨਮੋਹਨ ਵਾਰਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ...’ ਪਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਮੰਨਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮਾੜਾ ਗਾਇਆ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮਾੜਾ ਗਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ‘ਚਰਚਾ ‘ਚ ਆਉਣ ਲਈ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ, ਚੰਗੇ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ’, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਗਾ ਸਫ਼ਰੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਅਖੱਤੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾੜਾ ਗਾ-ਗਾ ਕਿਹੜੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ ਖੜੇ ਕਰ ਲਏ।

ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੁੰਨੀ ਨਾਂ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਪਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਉਹਨੂੰ ‘ਬਦਨਾਮ ਮੁੰਨੀ, ਬਦਨਾਮ ਮੁੰਨੀ’ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ‘ਸ਼ੀਲਾ ਕੀ ਜਵਾਨੀ’ ਗੀਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਲਖਨਊ ਵੱਲ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ-ਭਲੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ੀਲਾ ਸੀ ਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ‘ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਬੜੇ ਜਲਵੇ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਏ...।’

ਕੰਗਨਾ ਰਣਾਉਤ: ਗੰਭੀਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ

ਕੰਗਨਾ ਰਣਾਉਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮੇਡੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਧੇਰੇ ਸੌਖੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਅਸਲੀ ਚੁਣੌਤੀ ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਕਿਰਦਾਰ ਕਰਨ 'ਚ ਹੀ ਹੈ। ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ

ਬਸ 24 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੈ।

'ਗੈਂਗਸਟਰ' ਤੇ 'ਫੈਸ਼ਨ' ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਗਨਾ ਰਣਾਉਤ ਨੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਡਬਲ ਧਮਾਲ' ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਤਨੂ ਵੈਂਡਸ ਮਨੁ' ਤੇ 'ਨੋ ਪ੍ਰਾਬਲਮ' 'ਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਂਜ ਕੰਗਨਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਉਹ ਫਨ ਲਵਿੰਗ ਪਰਸਨ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਮੈਨੂੰ ਮੌਜ-ਮਸਤੀ ਕਾਫੀ ਪਸੰਦ ਹੈ ਤੇ ਕਾਮੇਡੀ 'ਚ ਮੈਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਨਿਪੁੰਨ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ 'ਚ ਆਉਣਸਾਈਡਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।" ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਕੰਗਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਹ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜਕਲ ਉਹ ਕਾਮੇਡੀ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਜਾਅਦੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੰਗਨਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਰਾਸਕਲਸ' 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ। ਉਹ ਫਿਲਮ 'ਚ ਉਹ ਸੱਜੇ ਦੱਤ ਤੇ ਅਜੇ ਦੇਵਗਨ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫਿਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਤੇ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਕੰਗਨਾ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਦੀਆਂ ਸਫਲ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਘਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਕੰਗਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਧੀ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ

ਮਨਮੋਹਣੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ, ਚਲਬੁਲੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਤਾ ਡਾ. ਐਸ. ਚਾਵਲਾ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਮਾਂ ਮੋਨਾ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਇਥੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੰਬਈ ਆ ਗਿਆ। ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ 1984 'ਚ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਬਣਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਕਾਸਟਿੰਗ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ।

ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੈਮਰ ਜਗਤ 'ਚ ਕਾਫੀ ਪਛਾਣ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਪਛਾਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 1986 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਸਲਤਨਤ' ਦਿਵਾਈ ਪਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਉਸ ਨੂੰ 1988 'ਚ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੇ ਆਪੋਜ਼ਿਟ ਫਿਲਮ 'ਕਯਾਮਤ ਸੇ ਕਯਾਮਤ ਤਕ' ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਲਿਆ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨਗਰੀ 'ਚ ਜੂਹੀ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜੂਹੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕਈ ਬੇਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 1990 'ਚ ਉਸ ਨੇ 'ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ' ਤੇ 'ਸਵਰਗ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ 1992 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫਿਲਮ 'ਬੋਲ ਰਾਧਾ ਬੋਲ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ।

ਸਾਲ 1993 'ਚ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਕਈ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਹੀਰੋਇਨਾਂ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਨੇ 'ਆਈਨਾ' ਤੇ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੇ ਆਪੋਜ਼ਿਟ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ 'ਲੁਟੇਰੇ' 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 'ਹਮ ਹੈਂ ਰਾਹੀ ਪਿਆਰ ਕੇ' ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਡਰ' ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ ਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਤੇ ਸੰਨੀ

ਦਿਓਲ ਦੇ ਦਮਦਮ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵੀ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਗਈ। ਜੂਹੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਫੀ ਦਮਦਮ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਪ ਫਿਲਮ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲੋਂ-ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਚੁਣਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸੋਚ ਰਹੀ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਲਈ ਹਲਕੇ ਸਿੱਧ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਪਰ 1997 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸਫਲ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਯੈੱਸ ਬੌਸ', 'ਦੀਵਾਨਾ ਮਸਤਾਨਾ' ਤੇ 'ਇਸ਼ਕ' ਵਰਗੀਆਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੀਆਂ। ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ 'ਤੀਨ ਦੀਵਾਰੇ', 'ਸਾਢੇ ਸਾਤ ਫੇਰੇ', 'ਮਾਈ ਬ੍ਰਦਰ ਨਿਖਿਲ', 'ਸਲਾਮੇ ਇਸ਼ਕ', 'ਬਸ ਏਕ ਪਲ', 'ਸਵਾਮੀ', 'ਭੂਤਨਾਥ', 'ਕ੍ਰੇਜ਼ੀ 4', 'ਲਕ ਬਾਈ ਚਾਂਸ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ 'ਭਾਬੀ', 'ਰਾਧਾ ਕਾ ਸੰਗਮ', 'ਸ਼ਤਰੰਜ',

'ਤਤੀਪਾਰ', 'ਰਾਮ ਜਾਨੇ', 'ਬੰਦਿਸ਼', 'ਅਰਜੁਨ ਪੰਡਿਤ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਕੁਝ ਇਕ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਵੀ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ', 'ਦੇਸ ਹੋਇਆ ਪਰਦੇਸ', 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ' ਤੇ 'ਸੁਖਮਨੀ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਜੀਜ਼ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਡੀਮਜ਼ ਅਨਲਿਮਟਿਡ' ਨਾਮੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਫਿਰ ਭੀ ਦਿਲ ਹੈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ', 'ਅਸ਼ੋਕ' ਤੇ 'ਚਲਤੇ-ਚਲਤੇ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਜੈ ਮਹਿਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਬੇਟੀ ਜਾਹਨਵੀ ਤੇ ਬੇਟਾ ਅਰਜੁਨ ਹਨ ਪਰ ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਸਿੱਖਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਲਮ 'ਭੂਤਨਾਥ' 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ 'ਚਲੇ ਜਾਨੇ ਦੇ' ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ ਇਕ ਬੇਹਤਰੀਨ ਨ੍ਰਤਕੀ ਵੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ

ਅਭਿਨੇਤਾ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਹਰੀਹਰ ਜਰੀਵਾਲਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਗਰੀਬ ਤੇ ਜਿਹੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੰਜੀਵ ਨੇ 'ਫਿਲਮਾਲਾਯ ਐਕਟਿੰਗ ਸਕੂਲ' ਤੋਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਮਦਮ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਮਾਇਆਨਗਰੀ ਮੁੰਬਈ ਆ ਪੁੱਜਿਆ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ।

1960 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਏ.ਕੇ. ਹੰਗਲ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਥੀਏਟਰ' ਭਾਵ 'ਇਪਟਾ' ਨਾਮਕ ਨਾਟ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਇਕ ਨਾਟਕ 'ਮਜਮਾ' ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਏ.ਕੇ. ਹੰਗਲ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉੱਡ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਵਿਕ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਸੰਜੀਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਥਰ-ਉਧਰ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਪਾ ਰਿਹਾ। ਏ.ਕੇ.

ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਸਰਸ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਜਦ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਏ.ਕੇ. ਹੰਗਲ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਜੀਵ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਾਮੇਡੀ ਵੇਖ ਕੇ

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਤਾਤੀਆਂ ਹੀ ਵਜਾਈਆਂ ਸਗੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 1962 'ਚ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ 'ਰਾਜ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ' ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਆਰਤੀ' ਲਈ

ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਜੀਵ ਨੂੰ 'ਸਕਰੀਨ ਟੈਸਟ' ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸਕਰੀਨ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

1960 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਹਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ' ਵਿਚ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤੇ 1965 ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਨਿਸ਼ਾਨ' ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਬਾਕਮਾਲ ਤੇ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1968 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਿਕਾਰ' ਲਈ ਸਰਵ-ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਹਾਇਕ ਅਭਿਨੇਤਾ 'ਦਸਤਕ' (1970) ਤੇ 'ਕੋਸ਼ਿਸ਼' (1973) ਲਈ ਸਰਵ-ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਆਂਧੀ' (1976) ਤੇ 'ਅਰਜੁਨ ਪੰਡਿਤ' (1977) ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬੋਤਮ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦਾ 'ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਸ਼ੋਅਲੇ', 'ਤ੍ਰਿਸੂਲ', 'ਅੰਗੂਰ', 'ਕਾਤਿਲ ਕੌਨ', 'ਵਿਧਾਤਾ', 'ਪਰਿਚੈ', 'ਸੀਤਾ ਔਰ ਗੀਤਾ', 'ਜਾਨੀ ਦੁਸ਼ਮਨ' ਅਤੇ 'ਹੀਰੋ' ਉਸ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਸਨ। ਬੜੇ ਹੀ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ: ਨੌ ਚਮਚਾਗਿਰੀ

ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ ਇਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ 'ਬਿੰਦਾਸਪੁਣਾ' ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਮੁੱਤ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਲਟਾ ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਦੀ ਇਹ ਲਾਡਲੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਖੁਦ ਲੈ ਰਹੀ ਸੋਨਮ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਗੱਡੀ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਤਾਂ ਉਤਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਣ ਨਾਲ ਮਿਸ ਕਪੂਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਗੜੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨਵੇਂਟਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੋਨਮ ਆਮ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਅਣਖ ਵਾਲੀ ਸੋਨਮ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਦੀਦੀ ਰੀਆ ਤੇ ਵੀਰੇ ਹਰਸਵਰਧਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਘੁੰਮਣਾ ਫਿਰਨਾ, ਦੇਸਤੀ ਪਾਉਣੀ, ਕੈਂਡਲ ਨਾਈਟ ਡਿਨਰ ਕਰਨੇ ਤੇ ਨੌਟ 'ਤੇ ਚੈਟਿੰਗ ਸਭ ਕੁਝ ਸੋਨਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋਨਮ ਨੂੰ ਫੈਸ਼ਨ ਆਈ ਕਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋਨਮ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਮੂੰਹ ਫਟ ਸੋਨਮ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਤ 'ਗਾਈਡ' ਤੇ 'ਚਾਂਦਨੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਨਗੀਆਂ। ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਕਿਹਾ ਉਸ 'ਤੇ ਉਹ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਸੋਨਮ ਕਿ ਉਹ 'ਗਾਂਧੀ' ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਚਪੇਤ ਵੱਜੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

**\$25
2000
MINUTES***

* SOME RESTRICTIONS APPLY

- ✓ No Pin Needed
- ✓ No Connection Fee
- ✓ No Monthly Fee

USE FROM HOME OR CELL PHONE

GlobeTel Comm.

ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।
ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
1.800.914.1013

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣੇ...
ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣੇ...

**734-812-7331
734-890-1767**

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

New India Carry-out & Sweets

Address: 773 N. Quinton Rd., Palatine, IL 60067

ਕੈਟਰਿੰਗ: ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ
ਫੋਨ: 847-219-7432
847-359-9630

ਸਾਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਗਰਮ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ

ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ

GPS

ਡਿਜੀਟਲ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਟਰੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਰੀ

ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

ਰੀਫਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ

5 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ

- ਐਡਰਸ ਅਤੇ ਜਗ੍ਹਾ
- ਘੱਟ ਬੈਟਰੀ ਵੋਲਟੇਜ
- ਸਪੀਡ ਅਤੇ ਡਰੈਕਸ਼ਨ
- ਇੰਜਨ ਬੰਦ
- ਅਨਲਾਕ ਟਰੱਕ
- ਸਪੀਡ ਦੇਖੋ

\$375

ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲਾਗਤ

- ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ
- ਸਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ
- ਐਕਟੀਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ
- ਕੋਈ ਕਾਨਟਰੈਕਟ ਨਹੀਂ

ਤੈਮੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Dave: 925-382-5670

PUNJABI CULTURAL SOCIETY OF CHICAGO

Proudly Presents

17th PUNJABI SPORTS FESTIVAL

SUNDAY, AUGUST 7, 2011, Time 9am-5pm at

COMMUNITY RECREATION CENTER, 120 OAK ST. ADDISON, IL. 60101

KABADDI, VOLLEYBALL, SOCCER, ATHLETICS, MUSICAL CHAIRS, YOGA,
BHANGRA AEROBICS, KIDS' EVENTS & MUCH MORE.

Free entry, Complimentary Breakfast & Lunch, Enjoy Family Style Fun, All day Sports Festival. All Teams Register by July 31, 2011. Team Registration fee is \$50 & Individual Sports \$5 per person.

PCS Basketball Tournament Saturday, August 6, 2011, Time 9am-5pm at
Community Recreation Center, 120 Oak St. Addison, IL. 60101

For More Information Please Contact: (847) 359-5PCS, Balwinder S Girn (847)-532-0610,
Baljit Sidhu (630) 862-0941, Avind Gakhil (847) 705-1440 or any PCS Officials

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ

PUNJABI CULTURAL SOCIETY OF CHICAGO
P.O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078

E- mail: info@PCSchicago.org or Visit www.PCSChicago.org

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society Cincinnati, Ohio

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

31 ਜੁਲਾਈ 2011, ਐਤਵਾਰ

(ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਤੱਕ)

At VOA Park

7850 Voa Park Drive, West Chester, Oh 45069

Free SNACKS, TEA & LUNCH

ਖੇਡਾਂ

ਕਬੱਡੀ- (ਓਪਨ, 18 ਸਾਲ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ)

ਵਾਲੀਬਾਲ- (ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ, 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ)

ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ

ਆਦਮੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਥਲੈਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ

(Races, Water Balloons, Three Leg Race, Limbo, Face Painting, Jump Rope, Shot Put and Other Kids Activities)

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ

ਮੇਲੇ ਦਾ ਖਾਸ ਆਕਰਸ਼ਣ ਮਿਸ ਪੂਜਾ, ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਤੇ ਰਮਨਦੀਪ ਦੀ ਗਾਇਕੀ

SPORTS:

Kabaddi: (Teams from all over U.S.A)

1st Place \$5100 & 2nd Prize \$3100

Contact: Amrik Tiwana (513) 410-4101

Jasdev Gill (419) 604-9275

Happy Matot (513) 484-7879

Volleyball: Entry Fee \$100

1st Prize \$4100 & 2nd Prize \$2100

Volleyball: Entry Fee \$100, Over 40yrs old

1st Prize \$700 & 2nd Prize \$500

Contact: Happy Mundi 513-304-0711

Tirath Toor (513) 545-9661

Sukhi Bains (513) 325-4251

Cricket: Entry Fee \$50, **1st Prize \$1100**

Contact: Gaurav Bhatara (513) 684-1600

Deepak Bhatara (513) 641-7626

Ravneet Mann (513) 347-9091

Choudhry Jawad Akhtar (513) 237-4158

For Athletics contact:

Ravneet Kaur 513-885-3274, Pardeep

Tiwana (Madhu), Sawarn Kaur, Sohan S.

Bilkhu, Avtar S Springfield, Parbhpreet

Tiwana, Harvinder Singh

Web Site: www.sherepunjabcincy.com

E-mail: sherepunjabcincy@gmail.com

ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਅਮਰਜੀਤ ਤੱਖਰ ਅਮਰੀਕ ਟਿਵਾਣਾ ਅਮਰਜੀਤ ਅਗਰਵਾਲ ਪਵਨਦੀਪ ਨਿਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬਲਵਿੰਦਰ
(ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ) (ਮੈਚ ਸੰਚਾਲਕ) (ਗਾਇਕ) ਕੁਮੋਟਰ ਸਿੰਘ ਫਿੱਡੂ

Society Members

Harvinder S. Walia 917-862-5000
(President)

Jaswant S. Jassi 513-235-4828
(Vice President)

Surinder S. Cheema 513 324-9043
(Secretary)

Surjeet S. Mavi 513- 616-4530
(Treasurer)

Jasdev S. Gill 419-604-9275

Baljit Singh 937-369-3086

Parminder S. Takhar 937-469-0202

Gurminder S. Sandhu, 513-550-6134

Sushil Aggarwal 937-673-8004

Kumar Pawandeep 937-838-3767

Balbair S. Bath 513-292-2517

Diamond Sponsors: Amarjit Aggarwal, Amarjit S. Takhar, Amrik S. Tiwana, Harvinder S. Walia, Harinder S. Kang

Gold Sponsors: Surjeet S. Mavi, Surinder S. Cheema, Jaswant S. Jassi, Baljit S. Maharaja, Jasdev S. Gill, Narinder S. Thind, Vaneet Gupta, Sushil Aggarwal, Parminder Takhar

Silver Sponsors: Sohan S. Bilkhu, Inderjit Singh (KY), Gurminder S. Sandhu, Happy Matot, J&S Petroleum (Lima), Jagtar S. Fantu, Jagpal Grewal, Happy Mundi, Jay Bedi (Elements), Tariq Khan, Piara S. Bhatti Family, Lakhvir Bassi & Harjit Singh, Pinder Butter & Raju Gill (Prince Art Video), Jasbir S. Ahluwalia, Balbir S. Bath, Palwinder S. Gill, Satwant S. Deol, Kumar Pawandeep, Palwinder S. Dhillon, Jasbir S. Mohi, Sudesh Jain (New York Life Insurance)

Sponsors: Dr. Ravi Mann, Raj Patel, Ajaib S. Gill, Satnam Singh, Amandeep Singh, Avtar Singh (Springfield), LCS Petroleum LLC, Gurmeet S. Bhatti, Balbir S. Gill, Jass (Ambar India Restaurant), Jaswant Singh, Om Anjaneyam LLC, Punjab Ventures Inc, Sunrise Oil Corp, Jagdev S. Grewal, Parbhpreet S. Tiwana, Gurcharan S. Kang, Rajesh Rawal, Gurvir S. Heera, Charanjit S. Brar, Jimmy S. Brar, Vijay Sharma, Happy and Ruby, Surjit Singh and Lakhwinder Singh (Jeet India), Balwant Singh (New Krishna), Pritam Paul Singh, Sukhwinder Singh (Columbus)

(Special Support From Louisville Kentucky)

Supports: Amarjit Singh, Angan Restaurant, Aurdeep Sahota, Avtar S. Takhar, Balihar Singh, Baljinder Singh (PT), Baljinder S. Mavi, Baljit Mangat, Balkar S. Bath, Bombay Grocers, Brij Mohan Indian Sweets, Budh Singh, Charanjit S. Kaler, Darshan Kumar, Deepak Arora, Devinder S. Kahlon, Dilbag Singh (Raja India), Dilpreet Singh, DJ Soni, Dr. Satinder S. Bharaj, Hardeep Singh (India Bistro), Harjit Singh, Harpreet Kaur, Harvinder Singh, Harvinder S. Kang, J D Singh, Jagdish S. Gill, Jagjit S. Toor, Jagroop S. Tiwana, Jagtar Singh (Xenia Food Mart Inc), Jas (Ambar India Restaurant), Khan Sign, Kuldeep Singh, Kuljit S. Tuli, Lakhwinder Singh (Dayton), Meenu Sharma, Mehar Singh, Monte W Zinj, Nardip S. Mavi, Nirmal S. Benipal, Nirmal Singh, Parmjit S. Buttar, Patel Brothers, Rashpal S. Sahota, Satprakh Singh (Royal Taj), Sawarn Kaur, Sohan Singh, Sue Kaur (Fancy Cuts), Sukhi Bains, Sukhwinder Singh, Tarlok Singh